

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**HAZİNE-İ ENDERÛN-I HÛMÂYÛN'DAN ES-SEYYÎD MÎR MEHMED
İZZET'İN HAYATI VE GÜFTE MECMUASI'NIN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İsmail ARAS

**ŞUBAT-2018
GÜMÜŞHANE**

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**HAZÎNE-İ ENDERÛN-I HÛMÂYÛN'DAN ES-SEYYÎD MÎR MEHMED
İZZET'İN HAYATI VE GÛFTE MECMUASI'NIN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İsmail ARAS

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Hasan YAŞAROĞLU

**ŞUBAT – 2018
GÜMÜŞHANE**

KABUL VE ONAY

Yrd. Doç. Dr. Hasan YAŞAROĞLU danışmanlığında, İsmail ARAS tarafından hazırlanan “Hazîne-i Enderûn-ı Hümâyûn’dan Es-Seyyîd Mîr Mehmed İzzet’in Hayatı ve Güfte Mecmuası’nın İncelenmesi” isimli bu çalışma, 05/01/2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Yusuf YILDIRIM

(Başkan)

(İmzalı)

Yrd. Doç. Dr. Hasan YAŞAROĞLU

(Danışman)

(İmzalı)

Yrd. Doç. Dr. Selahattin FETTAHOĞLU

(Üye)

(İmzalı)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.. /01/2018

Prof. Dr. Ekrem CENGİZ

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlamış olduğum “Hazîne-i Enderûn-ı Hümâyûn’dan Es-Seyyîd Mîr Mehmed İzzet’in Hayatı ve Güfte Mecmuası’nın İncelenmesi isimli bu çalışmanın, tamamen kendi çalışmam olduğunu, her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve alıntı yaptığım tüm çalışmaların kaynakçada yer aldığını taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

☐	Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
☐	Tezim sadece Gümüşhane Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
☐	Tezimin 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../.../2018

İsmail ARAS

ÖNSÖZ

Milletlerin geleceği, kendisini geçmişten günümüze taşıyan kültür miraslarına bağlıdır. Bizi biz yapan değerlerimiz kayıt altına alınmış ve geçmişten günümüze ihtimamla korunarak nakledilmiştir. Günümüz insanına düşen görev ve sorumluluk bu kültürel mirası gelecek nesillere aktarmak ve bu eşsiz hazineyi gün yüzüne çıkarmaktır.

Türk İşlam Sanatlarının bir şubesi olan msik de varlığını bu eserlere borçludur. Özellikle msik sanatının zirveye ulaştığı, mevcut bilgiler üzerine yenilerinin eklendiği Osmanlı Döneminde hazırlanan güfte mecmuaları o zamanın kültürel yaşantısı hakkında bizlere ayrıntılı bilgiler vermektedir.

Kültür mirasımızın korunması ve günümüz insanına ulaşmasında bir payımız olsun düşüncesinden hareketle Hazne-i Endern-ı Hmyn'dan es-Seyyd Mr Mehmed İzzet'e ait bir şarkı mecmuasının eviri metnini yapmayı amaçladık. Türk İşlam Sanatlarının ana dallarından biri olan msik alanında günümüzde bile şöhretini devam ettiren musiknasların beste güftelerini tespit etmeye çalıştık. Çalışmamızda güfteleri kaynaklarla karşılaştırarak gerçek metinlerine ulaşmaya çalıştık.

Bu tezi hazırladığım süre boyunca bilgisini ve yardımlarını benden esirgemenen danışmanlığımı yapan Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ğretim yeleri Yrd. Doç. Dr. Hasan YAşAROğLU ve bilgi ve tecrübelerinden istifade ettiğim Yrd. Doç. Dr. Selahattin FETTAHOğLU hocalarıma, bana fazladan mesai harcayarak yardımcı olan ve engin bilgilerini benimle paylaşan İşstanbul Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü'nde Arş. Gör. Harun KORKMAZ'a, özellikle de tez konumun tespitinden itibaren bana her konuda rehberlik eden kardeşim Muhammet Taha ARAS'a, çalışmam süresince desteklerini esirgemeyen Eşime ve üzerimden dualarını eksik etmeyen Anne ve Babama teşekkürü bir borç bilirim.

Gümüşhane – 2018

İsmail ARAS

ÖZET

[ARAS, İsmail.] **Hazîne-i Enderûn-ı Hümâyûn'dan Es-Seyyîd Mîr Mehmed İzzet'in Hayatı Ve Güfte Mecmuası'nın İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, 2018, (X+219)**

Osmanlı döneminde mûsikî ile uğraşan kişiler, makam ve usullerini ezberlerinde tuttıkları güfteleri pratik olarak hatırlamak için güfte mecmualarını hazırlamışlardır. Her birinin makamını, bestekârlarını ve usullerini kayıt altına aldıkları güfte mecmualarını bir mûsikî ortamında eser icra edecekleri zaman bu mecmualardan faydalanmışlardır. Günümüze kadar korunarak gelen bu güfte mecmuaları, mûsikî alanında büyük gelişmeler yaşandığı Osmanlı döneminde ne gibi çalışmalar yapıldığını gösteren en önemli kaynaklardır.

Üzerinde çalışmakta olduğumuz güfte mecmuası da böyle bir amaçla yazılmış olup halen İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde 'T.Y. 3353' raf numarası ile muhafaza edilmektedir.

197 varaktan oluşan bu güfte mecmuasının 50 varakında güfte yazılıdır. Toplamda 191 adet güftenin mevcut olduğu mecmua'da Şarkı, Hava, Türkmâni ve Dâğî güfteleri bulunmaktadır. Güftelerin bazen üzerinde bestekârın ismi yazmaktadır.

Mecmuada bulunan tesâhüb kaydında eserin yazıldığı tarih ve derleyeninin ismi ve nerede görev yaptığı belli olduğundan diğer güfte mecmuaları arasında önemli bir yere sahiptir. Yaptığımız araştırmalar sonucunda Mecmuanın derleyeni III. Selim zamanında hem Padişahın sayım çavuşu hem de Seferli Koğuşunda tanbûrî olarak sâzendelik yapmıştır. Sultan II. Mahmud zamanında da Hazîne Koğuşunda hademelik yapmakla birlikte hânendelik de yaparak mûsikî alanında faaliyet göstermiştir.

Mecmuada bulunan güftelerin üzerinde tarafımızdan yapılan incelemelerde görülmüştür ki meşk usulü öğrenilen ve öğretilen güftelerin, makam ve usullerinin zaman içerisinde değişmiş ve karışmış bazıları da unutulmuştur. Bazı güftelerin beste ve güfte sahipleri karıştırılmıştır. Yapılan inceleme neticesinde bu farklılıklar tespit edilmiş güftelerin orjinal halleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hazîne-i Enderûn-ı Humâyûn, Güfte, Mecmua, Mehmed İzzet.

ABSTRACT

[ARAS, İsmail.] Examination of Life and Lyrics Magazine of-Seyyîd Mîr Mehmed İzzet from Hazîne-i Enderûn-ı Hümâyûn (Treasury of the Enderun Academy (a special school) in the Ottoman Palace), Postgraduate Thesis, 2018, (X+219)

Those, who engaged in music during the Ottoman period, prepared the lyrics magazines in order to remember practically the modes and tempos kept in mind. They benefited from these magazines, in which they recorded modes, composers and tempos of each piece of music, when they performed a piece of music in a music environment. These lyrics magazines, survived until today, are the most important resources showing what kind of studies were done during the Ottoman period when the major developments took place in the field of music.

The lyrics magazine which we study on was written for such a purpose and still conserved with the shelf-code 'T.Y. 3353' at the Rare Works of Art Library of Istanbul University.

The lyrics are written on 50 folios in this lyrics magazine composed of 197 folios. There are lyrics of Şarkı, Hava, Türkmâni and Dâğî lyrics (music forms) in the magazine in which there are 191 lyrics in total. Sometimes, the names of composers are written over the lyrics.

Since the date of the piece of music and the name of its compositor and also where s/he served appear on the adoption record available in the magazine, it has an important place among the other lyrics magazines. As a result of the researches we conducted, the compositor of the magazine worked both as a counting sergeant of the Sultan and also an instrument player as tanbûrî in the Dormitory of the Expeditionary Force in the time of Selim III. He was active in the field of music by working as a songster as well as working as janitor at the Treasury Force in the time of Sultan Mahmud II.

It was observed during the examinations conducted by us on the lyrics available in the magazine that the modes and tempos of the lyrics of which the exercise system (known as meşk) were learned and taught changed and mixed over time and also some of them were forgotten. The tunesmiths and composers of some lyrics were mixed. It was tried to reveal their original states of the lyrics in which these differences were detected as a result of the examination conducted.

Keywords: Hazîne-i Enderûn-ı Humâyûn (Treasury of Enderun Academy (a special school)), Lyrics, Magazine, Mehmed İzzet.

İÇİNDEKİLER

DIŞ KAPAK

İÇ KAPAK

KABUL VE ONAY ..... Error! Bookmark not defined.

BİLDİRİM III

ÖNSÖZ.....IV

ÖZET..... V

ABSTRACT VI

KISALTMALAR X

GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ES-SEYYÎD MÎR MEHMED İZZET

1.1. Mecmuanın Derleyene İsnâdı 4

1.2. es-Seyyîd Mîr Mehmed İzzet'in Hayatı 5

İKİNCİ BÖLÜM

2. GÜFTE MECMUALARI VE ES-SEYYÎD MÎR MEHMED İZZET'İN GÜFTE MECMUASI

2.1. Güfte Mecmuaları 9

2.2. Güfte Mecmularında Nüsha Meselesi 11

2.3. Mecmuanın Fiziki Özellikleri 11

2.4. Mecmuanın Muhtevâsı 13

2.5. Tahkikte Takip Edilen Usul (Yöntem Metod) 14

2.6. Mecmuada Kullanılan Dil ve Tellaful 15

2.7. Mecmuada Adı Geçen ve Diğer Kaynaklardan Tespit Edilen Bestekârlar 16

2.8. Mecmuada Adı Geçen ve Diğer Kaynaklardan Tespit Edilen Güfte Sahipleri 17

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. METİN ÇEVİRİSİ

3.1. Mecmuada Bulunan Makam Fihristi.....	21
3.2. Metin Çeviri Yazısı.....	24

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	218
-------------------------------------	------------

KAYNAKÇA	220
-----------------------	------------

ÖZGEÇMİŞ.....	222
----------------------	------------

Ek 1. Mecmuadaki Güftelerin Alfabetik Sıralamaları.....	224
Ek 2. 1b Numaralı Varaktaki Serlevha ve Fihrist.....	232
Ek 3. 3a Numaralı Varaktaki Rast Makamındaki Güfteler.....	233
Ek 4. 5a Numaralı Varaktaki Hava Güftesi.....	234
Ek 5. 5a Numaralı Varaktaki Türkmâni Güftesi.....	235
Ek 6. 5a numaralı varaktaki Dâğî Güftesi	236
Ek 7. 17a Numaralı Varaktaki Başkasının Yazdığı Rik'a Hattı Güfte	237
Ek 8. 202a Numaralı Varaktaki Tesâhüb Kaydı.....	238

KISALTMALAR

A.g.e.	: Adı geçen eser
Arş.	: Arşiv
Bkz.	: Bakınız
BOA.	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C.	: Cilt
DİA.	: Diyanet İslâm Ansiklopedisi
h.	: hicrî
MKT.MHM	: Muhimme Kalemi Evrakı
No.	: Numara
S.	: Sayfa
Şrk.	: Şarkı
TDK.	: Türk Dil Kurumu
TMV.	: Türk Mûsikî Vakfı
T SMA.d	: Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi Defter
Vrk.	: Varak
Yay.	: Yayınları
yy.	: Yüzyıl
[ ]	: Tarafımızdan yapılan eklemeler
(...)	: Mecmuada okunamayan Yerler
(?)	: Anlamlandırılmayan kelimeler

GİRİŞ

Geçmişini bilmeyen ve geçmişine sahip çıkmayanın geleceği yoktur. İnsan hayatı değerler manzumesine muhtaçtır. Bu değerler manzumesi onun kültürüdür. Böyle bir mirası olmayan toplumlar sıradan insan kalabalığıdır. İnsan bugünkü varlığını geçmişine borçludur. Geleceğini de bugünkü varlığı üzerine bina edecek.

Kültürümüz en değerli mirasımızdır. Bu miras yazı ile kayda geçmiş ve dünyada eşi benzeri olmayan kütüphanelerimizde titizlikle koruma altına alınmıştır. Hayatın her anı ve safhası ile ilgili bu yazma eserlerden biri de Türk Sanat Müsikîsinin varlığını borçlu olduğu ve gün yüzüne çıkarılmayı bekleyen nadide eserlerini ihtiva eden güfte mecmualarıdır.

Güfte; Farsça güften (demek, söylemek) mastarından türemiş bir kelimedir. Anlamı “söylenmiş söz” olan bu kelime Türk müsikîsinde kâr, beste, semâi, şarkı, türkü, ilâhi, nefes gibi formlarda bestelenen eserlerin sözü anlamına gelmektedir. Günümüzde bu anlamda şarkı sözü daha yaygın kullanılmaktadır. Güfte kelimesi ayrıca bestelenmek üzere yazılmış şiir için de kullanılmaktadır.

Çeşitli formlardaki eserlerin güfteleri genellikle aruz vezniyle yazılmış gazel, şarkı, rubâî, kıta, müstezad vb. manzumelerden alınmıştır. Aruz vezinlerinin ve bunları meydana getiren tef'ileler ile uzun (kapalı), kısa (açık) hecelerdeki ahengin güfte-beste uyuşmasına önemli katkısı vardır. Hece vezniyle yazılmış güfteler klasik devirde daha çok hafif bazı şarkı ve türkülerle kanto, köçekçe ve tavşanca gibi popüler eserlerde tercih edilmiştir. Bu vezinle kaleme alınan güfteler Bektaşî nefesleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Klasik devirde bestelenmiş güfteler teknik ve estetik bakımından çok değerli eserlerdir. Geçmiş dönemlerde özellikle kâr, beste, semâi gibi büyük formlar için ünlü bestekârların seçtikleri güfteler Bâkî, Fuzûlî, Nedîm gibi en az kendileri kadar meşhur olan şairlerin şiirleridir. Bazı büyük şairlerin divanlarında bestelenmek üzere kaleme alınmış güfteler “şarkı” başlığı altında yer alır. Bir kısım bestekârlar ise eserlerinde kendi güftelerini kullanmışlardır.

Eski güftelerin zamanımıza ulaşmasında önemli yeri olan bu eserler sözlü müsikînin kaynakları arasında en önde geleni güfte mecmualarıdır. Bu eserler, sadece güftelerin sıhhatli bir şekilde zamanımıza ulaşmasını temin etmekle kalmamış, ayrıca

güfte sahibi ve bestekârlar hakkındaki biyografik geleni ve tarih kayıtları ile edebiyat ve mûsikî tarihi bakımından da önemli birer kaynak vazifesi görmüşlerdir.

Eski güfte mecmualarında güfteler, baştaki makamlar fihristinin ardından her makama ait müstakil bölümler halinde ve her bölümde büyük formdan küçüğüne doğru giden bir düzen içerisinde sıralanır.

Kütüphanelerde güftelerin yer aldığı çok zengin muhtevalı güfte mecmuaları bulunmaktadır. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde kayıtlı (TY, nr. 4116) ve büyük kısmı şughul güftelerinden meydana gelen mecmua, ihtiva ettiği güfte sayısı bakımından en zengin ve önemli olanlardandır.

Üzerinde çalışmış olduğumuz eser de bir güfte mecmuası olup İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde (T.Y. nr. 3353) kayıtlı bulunmaktadır. Mecmua XIX. yy. da yazılmıştır ve Hazîne Koğuşunda görevli Es-Seyyîd Mîr Mehmed İzzet'e aittir.

Çalışmamızda Es-Seyyîd Mîr Mehmed İzzet'in hayatı hakkında pek fazla bilgiye ulaşamadık. Derlediği mecmuada bulunan güfteleri günümüz Türkçesine çevirdik. Mecmua içersinde bulunan güfteleri bazı kaynaklarla karşılaştırma yaptık.

Dönemin önemli mecmuaları arasında bulunan Haşim Bey Mecmuasının 1. ve 2. Baskılarında, üzerinde çalışma yaptığımız mecmuadaki güftelerin yazılı olup olmadığını kontrol etmek amacıyla Hüseyin KIYAK'ın hazırlamış olduğu bir makaleden yararlandık¹. Güftelerdeki makam farklılıklarını, bestekâr ve güfte sahibi isimlerindeki farklılıkları dipnotlarda belirttik.

Etem Ruhi ÜNGÖR'ün hazırlamış olduğu Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi adlı kitapta Es-Seyyîd Mîr Mehmed İzzet'in mecmuasında bulunan güfteler yazılı ise bu güftelerin sözlerini karşılaştırdık². Farklılıkları dipnotlarda belirttik.

Mecmuada güftelerin nasıl okunduğuna dair bir notasyon bulunmadığından Türk Mûsikî Vakfının hazırlamış olduğu Nota Arşivinden mecmuadaki güftelerin notaları varsa bunları tespit edip dipnotlarda belirttik³.

Çalışma süresince bazı zorluklarla karşılaştık. Örneğin bazı güftelerin üstünde bestekârın ismi yazmaktadır. Ancak bu bestekârların bazen sadece ismi bazen de sadece

¹ Hüseyin Kıyak, "Haşim Bey Mecmuası: Birinci ve İkinci Baskının Mukayesesi", **XI. Milli Türkoloji Kongresi Bildirileri (11-13 Kasım 2014)**, İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2015, s. 681-745

² Etem Ruhi Üngör, **Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi**, C. II, İstanbul: Eren Yayınları, 1980, s. 1-1472.

³ TÜRK MUSİKİ VAKFI; <http://www.sanatmuziginotalari.com/>, Nota Arşivleri, Erişim Tarihi: 04.07.2017

mahlası yazmaktadır. Bu sebepten güftelerin bestekârlarının tam olarak kim olduklarını tespit edemedik. Yine Bazı güftelerin nakarat kısımlarında Rumca sözler bulunmaktadır. Yaptığımız araştırmada bu Rumca sözlerin ne anlama geldiğini bulamadık. Osmanlı döneminde mûsikî eğitiminin meşk yöntemi ile yapılmasından dolayı güftelerin orijinal hallerinin nasıl olduğunu tam olarak saptayamadık.

Bu çalışma ile Türk mûsikîsi alanında günümüzde bile şöhretini devam ettiren veya ismi unutulmuş bazı musikîşinasların bestelerini veya güftelerini tespit etme imkânı bulduk. Böylelikle köklü kültür ve geleneğimizdeki mûsikî sanatının bu alanında çalışma yapacak olan kişilere belki biraz katkımız olabileceğini düşünürüz.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ES-SEYYÎD MÎR MEHMED İZZET

1.1. Mecmuanın Derleyene İsnâdı

Mecmuanın 202a numaralı varağındaki tesâhüb kaydında Es-Seyyîd Mîr Mehmed ismi yazmaktadır. Geçmişte tesâhüb kayıtları yazma veya basma eserlerin herhangi bir yerinde kime ait olduğunu belirtmek için kullanılan bir kayıt yöntemidir. Matbaanın icadından önceki dönemlerde kitaplar büyük bir emek ve masraflarla elde edildiğinden yazma kitaplar çok değerliydi. O zamanlarda bir kitaba sahip olmak çok büyük bir imtiyaz sahibi olmak anlamına geliyordu. Bu sebepten dolayı bir kitabın başka bir kişiye intikâl etmesini önlemek amacıyla müellifler kitaplarının bazı yerlerine bazı kayıtlar ve işaretler koyma gereği duymuşlardır. İşte İslâm Coğrafyasının farklı yerlerinde değişik şekillerde ve yazılarda bulunan bu ibârelere Tesâhüb kaydı denmektedir. Tesâhüb kayıtlarında eserin müellifinin kim olduğunun yanısıra hangi yılda yazıldığı ile ilgili bilgilerde rastlanılabilir. Tesâhüb kayıtlarının yanında veya müstakil olarak bazen temellük kaydı denilen kitabın nerden intikâl ettiğini bildiren ibarelerede rastlanılabilir⁴.

Bu bilgiler doğrultusunda üzerinde çalışma yaptığımız mecmuandaki tesâhüb kaydında “İsteshâbehû” yazmaktadır. Gerek bu sözcükten gerekse tesahüb kaydındaki yazı stili ile metin içerisindeki yazı stili benzer özellikler gösterdiğinden bu mecmuanın Es-seyyîd Mîr Mehmed’e ait olduğunu söyleyebiliriz.

Mecmuadaki güfteler sayfadaki sütuna eğik bir biçimde Ta’lik hat yazısıyla yazılmış olup ancak 12a, 13a, 143b, 144a, 170b ve 171a numaralı varaklarda yazının Rik’a hattı olduğu görülmektedir. Bu sayfalarda diğer sayfalardaki gibi özen ve düzenin olmadığı görülmektedir. Ayrıca bu güftelerde çok fazla imla hataları bulunmaktadır. Bu da bize mecmuanın sonradan başka birinin eline geçerek bu güftelerin sonradan eklenmiş olduğunu göstermektedir. Nitekim bunun sebebi de o zamanlarda bu gibi mecmuaların el değiştirilip başka bir kimse tarafından da kullanılabilmesinin bir adet halini

---

⁴ Detaylı bilgi için bkz.: Orhan Bilgin, “Temellük Ve Tesâhüb Kaydı”, **İslam Ansiklopedisi**, C. XL, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2011, s. 411-412.

almasındandır. Her kullanıcı elindeki mecmuanın boş sayfalarına kendinden önceki sahibinin yazmamış olduğu eserleri yazabilmektedir⁵. Tesâhüb kaydındaki yazı stili ile mecmuayı sonradan kullanan kişinin yazı stili karşılaştırıldığında herhangi benzerlik bulunamamıştır. Bu da bize mecmuanın Es-seyyîd Mîr Mehmed'e ait olduğunu göstermektedir.

1.2. es-Seyyîd Mîr Mehmed İzzet'in Hayatı

Mecmuanın 202a numaralı varaktaki tesâhüb kaydında; “İstashabehü'l-fakîr es-Seyyîd Mîr Mehmed İzzet Hazîne-i Enderûn-ı Hümâyûn, Sene erba'a ve selâsûn ve mietân ve elf” yazmaktadır. Mecmuanın yazıldığı tarihin baktığımızda da h.1234 (m.1818) yılında hazırlanmış olduğunu görmekteyiz. Bu yıllarda Osmanlıda dönemin padişâhının Sultan II. Mahmud olduğunu biliyoruz.

Yapmış olduğumuz araştırmalarda Es-Seyyîd Mîr Mehmed İzzet'in hayatıyla ilgili çok detaylı bir bilgi bulamadık. Ancak derleyenimizin Hazîne Koğuşunda⁶ görevli olmasından dolayı devlet arşivlerindeki belgelerden ismine rastlayabildik. Bu belgeleri aşağıda maddeler halinde belirttik. Kendisinin aynı zamanda bir mûsikîşinas olmasından dolayı da Enderûn-ı Hümâyûn'daki mûsikî faaliyetlerinin yürütüldüğü Seferli Koğuşunda⁷ da eğitim almış bir öğrenci olabileceğini söyleyebiliriz.

Enderûn-ı Hümâyûn'da eğitim alan öğrenciler zeki ve yetenekli Acemi oğlanlarından⁸ seçilirdi ve elit bir eğitim sistemi mevcuttu. İmparatorluğun içinden ve dışından getirtilen ünlü bilginlerin verdiği derslere İslam Dünyası'nın dört bir yanından

⁵ Cem Behar, **Aşk Olmayınca Meşk Olmaz**, 6. Baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016, s. 44.

⁶ Hazîne Koğuşu: Enderun Koğuşlarından olup önemine binâen ikinci koğuştur. Kiler Koğuşundan bir derece yüksek, Has oda'dan bir derece aşağı derecededir. Fatih döneminde kurulmuş olup mevcudunda 60 ilâ 80 kişi vardır. Burada bulunan kişilerin vazifeleri Enderun hazînelerini muhafaza etmektir. Detaylı bilgi için bkz. Mitat Sertoğlu, **Osmanlı Tarih Lügati**, İstanbul: Enderun Kitabevi, 1986, s. 148.

⁷ Seferli Koğuşu: Enderûn-ı Hümâyûn'daki Koğuşlardan biridir. 1635 Revan Seferine çıkılırken IV. Murat Büyük Oda koğuşundan bir miktar iç oğlanın ayırarak seferli koğuşuna almıştır. Koğuşlar arası geçişler belirli bir hiyerarşiye dayanırdı. Bu suretle Seferli Koğuşu önem sırasına göre aşağıdan üçüncü koğuş olmuştur. Seferli Koğuşu mensuplarının ilk zamanlar görevi Enderun halkının çamaşırlarını yıkamak iken daha sonraları teşkilâtı genişlemiş bir sanat mektebi haline gelmiştir. Diğer sanat dallarının yanında mûsikî sanatı da bu koğuşta önemli bir yere sahiptir. Bu koğuş 1831 lağvedilerek mensupları kıdemlerine göre kiler ve hazine odalarına verilmişlerdir. Detaylı bilgi için bkz. Sertoğlu, a.g.e., s. 308.

⁸Acemi Oğlanları, Osmanlı Beyliği'nin gelişmesi sırasında Rumeli'de daha çok akıncıların elde ettiği esirlerden ve Osmanlı tebaası Hristiyan ailelerin çocuklarından, önceleri 1362'de çıkarılan pençik kanununa, sonraları ise devşirme kanununa göre devşirilirdi. Savaş esirleri önceleri birer akçe yevmiye ile, Çardak-Gelibolu arasında asker taşıyan at gemilerinde çalıştırılmış, ancak çeşitli fetihlerle esir sayısı çoğalınca bunların askerlikte kullanılmaları uygun görülmüştü. Bunun üzerine esirler hem Türk örf ve âdetlerini, hem de İslâmî kaideleri öğrenmeleri için Anadolu'da Türk aileleri yanına vermeye başlanmıştı. Buna “Türk'e verme” denilirdi. İşte bunlar daha sonra Acemi Ocağı'na teslim edilir ve başlarına ak bört giyerek acemi oğlanı olurlardı. Detaylı bilgi için bkz. Mücteba İlgürel, “Acemi Oğlanı,”**DİA**, C. I, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 324-325.

buraya gelerek öğrencilik yapanlar için büyük bir imtiyaz ve şeref anlamına gelmekteydi⁹. Mecmuamızın derleyeni de Tesahüp kaydında kendisinin Hazîne-i Enderûn-ı Hümâyûn'dan olduğunu belirttiği için derleyenimizin burada eğitim gören diğer iç oğlanlar gibi devşirme usulüyle buraya alınarak eğitim gördüğünü söyleyebiliriz. Acemi oğlanlar, küçük yaşlarda devşirme usulüyle özellikle başka dinlere mensub ailelerinden alınarak Müslüman Türk ailelerin yanına verilir burada Müslüman-Türk kültür ve geleneklerini öğrenen Acemi oğlanlar yetenekleri kaabilinde Enderun Mektebine alınırlardı. İsimleri de müslüman isimlerinden seçilir ve değiştirilirdi. Bu bilgiler ışığında derleyenimizin isminin sonradan değiştirilmiş olabileceğini devşirme olduğundan asıl ailesi ve ne zaman doğduğuyla ilgili herhangi bir bilgi sahibi olamayacağımızı belirtmeliyiz.

Tuğrul ÖZER'in hazırlamış olduğu "III. Selim dönemi İstanbul Kültür Ortamlarında Müziğin Yeri" adlı yüksek lisans tez çalışmasında, XIX. yy. başında tutulan Enderun Defteri'ndeki müzisyenlerin bulunduğu tabloların üç yerinde Mehmed İzzet adı geçmektedir¹⁰. Bunlardan bir tanesi Tablo 1 deki "TSMA. d. 10706/1 vr. 24b-25a" numaralı Enderûn Çavuş Mülâzımı Ağaları defterinde "Mehmed İzzet Ağa Seferli" yazanıdır. Diğerleri ise "TSMA. d. 10706/2 vr. 21a" numaralı "Serhengân-ı Şehriyari tâdad ve beyan olunur" yazan Tablo 4 deki "Mehmed İzzet Ağa Surnazen Seferli" ve "Mehmed İzzet Ağa Tanbûrî Seferli" olanlarıdır. Mecmuamızdaki tesâhüb kaydında "Hazîne-i Enderûn-ı Hümâyûn" yazmasından dolayı bizim derleyenimiz Mehmed İzzet'in Tablo 4 deki "Serhengân-ı Şehriyari tâdad" olan Mehmet İzzet Ağalardan bir tanesi olma ihtimali büyüktür. Osmanlı döneminde Surnazenliğin zurna çalan kişilere verilen ad olduğu ve surnazenlerin de mehterândan olduğu bilindiğinden ayrıca bizim derleyenimizin şarkı mecmuasındaki şarkıların içeriğine bakıldığında derleyenimiz olan Mehmet İzzet'in Tablo 4 deki "Serhengân-ı Şehriyari tâdad'tan" olan Seferli Koğuşundaki iki Mehmet İzzet'ten Tanbûrî Mehmet İzzet'in olma ihtimali büyüktür. Bu bilgiler ışığında derleyicimiz Mehmet İzzet, III. Selim zamanında Seferli Koğuşundan olduğunu Tanbur çaldığını ve bir şarkı mecmuası olduğundan da aynı zamanda bir hânende olduğunu söyleyebiliriz.

⁹ Cinuçen Tanrıkorur, **Osmanlı Dönemi Türk Musikisi**, İstanbul: Dergâh Yayınevi, 2003, s. 30.

¹⁰ Tuğrul Özer, **III. Selim Dönemi İstanbul Kültür Ortamlarında Müziğin Yeri**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2016, s. 129.

Derleyenimiz es-Seyyîd Mîr Mehmed İzzet'in ne zaman öldüğü hakkında bir bilgiye rastlayamadık. Ancak Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı'nda (BOA) Hazîne-i Hümâyûn'dan Mehmed İzzetin vefatından sonra yapılan muhalledfâtla ilgili belgelere ulaştık. Bu belgelerin tarih ve kayıt numaraları şu şekildedir:

- H. 05 Ramazan 1249 tarihli ve TS.MA.e 237/38 kayıt numaralı belgede “Hazine-i Hümayun hademeliğinden mahrec Mehmed İzzet Ağa'nın muhalledfâtı, alacakları ve hayatta iken Beşiktaş'taki sahilhanesinin borcuna mukabil kayınvalidesine aldığı borcun ödenmesi.”

- H. 21 Zilkade 1249 tarihli ve TS.MA.d 5235 kayıt numaralı belgede “İstanbul'da Eminbey Mahallesi'nde sakin iken vefat eden Enderun-ı Hümayun'dan muhrec Mehmed İzzet Ağa'nın satılan muhalledfâtından hasıl olan meblağlardan bir kısmının, yegane varisi olan zevcesi Zeyneb Hanım'a verilerek kalanının borçlarına tesviye edildiğine dair müfredat ve hesap defteri. (Haremeyn Evkafı Müfettişi Seyyid Ali Remzi mühür ve imzasını havidir.)”

- H. 10.02.1266 tarihli ve A.} MKT.MHM 18/89 kayıt numaralı bir Muhimme Kalemî evrakında “Hazîne-i Hümâyûn'dan mahrec Mehmet İzzet Ağa'nın vefatından dolayı Hamid sancağının Terkemiş kazası ile civarında mahlûl kalan zeamâtın hazinede zabt edilmesi ve bundan 250 kuruşun maaş olarak züemâdan Osman Ağa'ya verilmesi.”

Mecmua h. 1234 yılında hazırlandığı bilindiğinden bu belgelerdeki tarihlere bakıldığında bizim derleyenimiz olan Mehmet İzzet'in yaşadığı döneme denk gelmektedir. Ayrıca Enderûn-ı Hümâyûn ve Hazîne-i Hümâyûn'dan olduğu belirtilmesi bizim tahminimizi kuvvetlendirmektedir.

Bu belgelerdeki Mehmet İzzetin bizim mecmuamızın derleyeni olduğunu varsayarak kendisinin vefat etmeden bir zeâmetli¹¹ olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca Hazîne-i Hümâyûn'dan ayrılarak İstanbuldaki Emin Bey Mahallesi'nde ikamet ettiğini, Beşiktaşta bir sahilhânesinin¹² olduğunu, h. 1249 yılından önce vefat ettiğini bilmekteyiz. H. 21 Zilkade 1249 tarihli ve TS. MA. d 5235 kayıt numaralı belgede geçen “yegane varisi olan zevcesi Zeyneb Hanım” sözlerinden kendisinin evli olup

¹¹ Osmanlı Devleti'nde fetih sırasında elde edilen ve arâzi-i emîriyye denen yerlerden savaşınlara, bir kısım devlet ve saray erkânına kılıç hakkı ve dirlik olarak verilen beytûlmal hissesi. Bkz. Kubbealtı Lugatı, <http://lugatim.com>, Erişim Tarihi: 11.09.2017.

¹² Deniz kıyısına yapılmış mesken, yalı. Bkz. Kubbealtı Lugatı, <http://lugatim.com>, Erişim Tarihi: 11.09.2017.

eşinin adının Zeynep olduğunu ve yegane varisi ifadesinden de vefat etmeden önce bir evladının olmadığını söyleyebiliriz.

BOA'da derleyenimizin yaşadığı tarihlere denk gelen bazı evraklarda Hazine-i Hümayun'dan muhreç Mehmed İzzet'in bazı kişilerden farklı tarihlerde borç para alıp verdiği dair yazışmalar bulunmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. GÜFTE MECMUALARI VE ES-SEYYÎD MÎR MEHMED İZZET'İN GÜFTE MECMUASI

2.1. Güfte Mecmuaları

Güfte¹³ mecmuaları¹⁴, musikîşinasların gerek mûsikî ile ilgili eğitim aldıkları zamanlarda gerekse eser icra ederken yanlarından ayırmadıkları defterlerdir. Bestesi yapılmış güftelerin bir arada toplandığı bu defterler, güftelerin hangi makamda ve usulde okunduğu, bestekârının ve güfte sahibinin kim olduğu hakkında bilgi verirler. Şunu belirtmek gerekir ki bu mecmuaları toplayan kişiler sadece melodisiyi hafızalarında tutan kişilerdir. Bundan dolayı söz konusu bu mecmualar bestesi yapılmış güftelerin toplandığı antolojiler değil, şahsî repertuarlardır¹⁵. Bu sebeplerden dolayı güfte mecmualarının incelenmesi, tarihi belge niteliği taşıması nedeniyle tarihsel müzikoloji, nazarî konuları içermesi yönüyle sistematik müzikolojinin, manzum metinler içermesi yönüyle de klasik edebiyatın alanına girmektedirler. Böyle olunca da güfte mecmualarının incelenmesi disiplinler arası bir çalışma hüviyeti kazandırmaktadırlar¹⁶.

Osmanlı döneminde oluşturulmuş olan güfte mecmuaları, Osmanlı'da mûsikî sanatının nasıl icra edildiğiyle alakalı bilgiler içermektedirler. Aynı zamanda gerek dînî güftelerin bulunduğu mecmualar gerekse lâ-dînî güftelerin bulunduğu mecmualar bize o dönemdeki toplumun yaşayışı, kültürü ve edebiyatı hakkında geniş bilgiler vermektedirler. Şu noktaya da değinmek gerekir ki, Osmanlı döneminde günümüzde olduğu gibi dînî mûsikîyle ilgilenen kişiler veya lâ-dînî mûsikîyle ilgilenen kişiler diye

¹³ Farsça 'Gofte' kelimesinden gelen güfte kelimesinin anlamı; Müzik eserlerinin yazılı metni ve söz. Bkz. www.tdk.gov.tr, Erişim Tarihi: 10.09.2017. Söz, herhangi bir makama göre bestelenen manzûme. Erdinç Çelikkol, **Türk Müsikîsi Dili (Sözlü Eserlerde Yer Alan Kelimelerin Açıklamaları)**, Ankara: Minpa Matbaacılık, 2002, s. 98.

¹⁴ Mecmua: Mecmû'a, Arapça "cem'" (toplama, bir araya getirme) kökünden gelip, "Toplanmış, bir araya getirilmiş" anlamına gelir. Kütüphanecilik literatüründe mecmuanın karşılığı "derleme"dir. Literatürde şarkıların bir araya getirildiği "mecmû'a-i şarkiyât" ismi verilir. www.mecmualar.com.tr, MESTAP, Erişim Tarihi: 07.01.2018

¹⁵ Harun Korkmaz, "Yazma Güfte Mecmuaları ve Osmanlı Musikisi Tarihi Bakımından Ehemmiyeti," **11. Millî Türkoloji Kongresi II**, Yayın No: 1761305, 2014, s. 675-680.

¹⁶ Mustafa Arslan Uğurlu ve Fikri Soysal, "1774 Tarihli Hâfız Abdülbakî'ye Ait Güfte Mecmuasının İncelenmesi", **Uluslararası Rast Müzikoloji Dergisi**, 2014, s. 68.

bir sınıflandırma yoktur. Osmanlı döneminde Hammmâmizâde İsmail Dede Efendi gibi Mevlevî tarikatına mensup olup da “dede” ünvanı alarak dînî güfteler yazan veya dînî besteler yaparak bunları tekkelerde ve mevlevîhanelerde icrâ eden mûsikîşinaslar aynı zamanda lâ-dînî güftelerini ve bestelerini, başta, sarayda padişahın huzurunda olmak üzere çeşitli meşkhanelerde icrâ etmişlerdir. Bundan dolayı Osmanlı dönemindeki şarkı mecmualarının da İslam Sanatları alanına girdiğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

Osmanlı döneminde hazırlanan güfte mecmuaları incelendiğinde, bu eserlerin giriş bölümlerinde, mecmuanın içerisinde bulunan güftelerin bestelendikleri makam ve usullere göre sınıflandırılmış bir fihrist mevcuttur. Ancak bu fihristlerde, makam ismi yazılmış olsa da güftelerin nasıl okunacağına dair herhangi bir notasyona rastlanmamaktadır. Bunun sebebi, Osmanlıdaki mûsikî eğitiminin, hocanın talebesiyle karşılıklı tâlimi suretiyle sözlü eserlerin ve saz eserlerinin nesilden nesile aktarıldığı bir sisteme dayalı olmasıdır. Bu sistemde güftelerin hangi makam ve usullerde okunduğu hoca tarafından öğrenciye bizzat öğretilir. Güfteler bizzat yazdırılır veya basılmış bir güfte mecmuasından yararlanılarak öğrenciye talim edilir. Geçilecek eserin usulu belli olduğundan bu usul birkaç kez vurulur. Daha sonrasında öğrenci tarafından usul sürekli vurularak eser tekrar edilir. Böylelikle hoca eseri eksiksiz öğretilene kadar tekrar tekrar okuyarak öğrencinin hafızasına yerleşmesini sağlar¹⁷. Uygulanan bu meşk eğitiminden dolayı söz konusu mecmualarda herhangi bir nota yazımına rastlanmamaktadır. Bu sebepten, günümüzde bu eserlerin bazılarının makam ve usulleri ya ilk halinden farklı bir şekilde icra edilmektedir ya da tamamen unutulmuş ve eserlerden geriye sadece güfteler kalmıştır. Usta çırak ilişkisine dayanan bu meşk usulünde, bazı eserlerin güfteleri bile zaman içerisinde unutulmuş, bazı sözcükler değiştirilmiş ve hatta sonradan eklemeler yapılmıştır. Bu sebepten elimizde mevcut bulunan el yazması güfte mecmuaları, unutilan veya değiştirilen güftelerin orijinal hallerini bulmamız açısından çok büyük önem taşımaktadır.

Günümüzde çok azı üzerinde çalışma yapılmış olan güfte mecmuaları hâlen kütüphânelerin tozlu raflarında beklemektedir. Yapılacak bu tez çalışmalarıyla birlikte hem günümüzde hâlâ yaptıkları besteleri icra olunan birçok meşhûr şahsiyetin unutulmuş veya değiştirilmiş güfte veya bestelerinin gün yüzüne çıkması sağlanacak

---

¹⁷ Behar, a.g.e., s. 19.

hem de Osmanlı dönemindeki mûsikî kültürünün ahvaliyle ilgili bu güfteler sayesinde bilgi edinmiş olacağız.

2.2. Güfte Mecmularında Nüsha Meselesi

Osmanlı'da güfte mecmuaları kişisel olarak geçilmiş, meşkedilmiş sözlü eserlerin geçici bir listesini oluşturmak için hazırlanmıştır. Mecmuada boş bırakılan sayfalar yeni eserler meşk edildikçe bunların güfteleri daha sonra pratik olarak hatırlanmak için kullanılmışlardır. Esas itibarıyla bu mecmualar icracıya birer yardımcı araçtır¹⁸. Bu sebeplerden hareketle bir güfte mecmuasının benzer bir nüshasının olması düşünülemez. Çünkü yeni bestelerin yapılmasıyla bu mecmualar kendilerini sürekli yenilemişlerdir.

Ancak XIX. yy. ikinci yarısından itibaren basılı mecmuaların yaygınlaşmasıyla mecmuaların durum ve fonksiyonları değişmiştir. Bu dönemde bir bestekâr bestelerini yaymak için güfte mecmualarını kullanmışlardır. Böylelikle kişisel güfte mecmualarının birden fazla nüshası ortaya çıkmış ve yayılmaya başlamıştır. Hacı Arif Bey'in Haşim Bey'in Faik Bey'in bastırdıkları mecmualar bunların en iyi örnekleridirler.

Üzerinde çalışma yapmış olduğumuz Es-seyyîd Mîr Mehmed İzzet'in güfte mecmuasında birçok kişinin bestesi bulunmaktadır. Bundan dolayı bu mecmuanın şahsa özel bir mecmua olduğunu söyleyebiliriz. Yukarıda da belirtildiği gibi yazı ve düzen farklılıklarından mecmuanın sonradan başkası tarafından da kullanılmış olduğundan bu mecmuanın benzer bir nüshasının olması düşünülemez. Tüm bu bilgiler doğrultusunda bu mecmuanın edisyon kritiği başka bir nüshası olmadığından yapılamamaktadır.

2.3. Mecmuanın Fiziki Özellikleri

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde bulunan yazmalar arasında T.Y. 3353 raf koduyla kayıtlı bu şarkı mecmuasının fizikî özellikleri Harun Korkmaz'ın "İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'ndeki Mûsikî Yazmalarının Kataloğu" adlı çalışmasında bulunmaktadır¹⁹. Tarafımızdan da mecmua yerinde incelenmiştir.

---

¹⁸ Behar, a.g.e., s. 44.

¹⁹ Harun Korkmaz, **İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'ndeki Mûsikî Yazmalarının Kataloğu**, Cambridge: Harvard University The Department of Near Eastern Languages and Civilizations, 2015, s. 176.

Mecmuanın boyutları 23,2x15,1 cm ebatındadır. Dış kapak; mor deri kaplı cilt, iç kısmı mukavva malzemedir, çift zencîrek desenli, üzerinde şemse benzeri süslemesi bulunan özelliklere sahiptir. Ön kapak içerisinde bir demirbaş pulu bulunmaktadır ve burada “Numero-5625 3353” kaydı yazmaktadır. 1a numaralı varakta İstanbul Üniversitesi’nin kaşesi ve kitabın kayıt numarası bulunmaktadır.

Sayfa yapısı; nohûdî renkte parlak kâğıt, sayfalarda filigranı olan ve filigrandaki şekillerin tam anlaşılma ile birlikte; bir bitki veya bir kuş şeklini andırmaktadır. Arka iç kapakta ise mantar şekillerine benzeyen filigranlar mevcuttur.

1b, 2a ve 2b numaralı varaklarda mecmuanın tezhib serlevhalı bir fihristi bulunmaktadır. Fihrist, makam isimlerini ve buldukları varakları belirtmek için yaldızlı çizgilerle ayrılmış bir tablodan oluşmaktadır. 1b ve 2a numaralı varaklardaki fihrist tablosunun üzerinde “Hâlis Efendi Kütüphanesi” damgası bulunmaktadır. Bu sebepten mecmuanın İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesine Hâlis Efendi adlı bir şahsın özel kütüphanesinden geldiğini söyleyebiliriz. Nitekim Günay KUT İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi’nin Hâlis Efendinin kitaplarından da beslenerek kurulduğunu belirtmiştir²⁰. Sayfa kenarları yaldız cetveli, her sayfaya iki güfte sığacak şekilde yaldızlı iki ince çizgiyle ayrılmış çift sütun bulunmaktadır. Her sayfa üzerinde mâil başlıklar vardır. Fihristte belirtilen varak numaralarına göre bu mâil başlıklarda o makamın ismi yazmaktadır. Ancak fihristteki ilk makam olan “Rast” makamının ismi belirtilen varaktaki mâil başlıkta yazmamaktadır. Makam isimlerinin yazmadığı varaklardaki mâil başlıklar boştur. Makam, bestekâr ve güfte nakaratlarında kırmızı veya mavi mürekkep kullanıldığı ve güftelerin yazımında ise siyah mürekkebin kullanıldığı görülmektedir.

Mecmuada toplamda 197 varak bulunmaktadır. Bu 197 varakın 115’inde iki bölüme ayrılmış sütunların bazen bir sütununda bazen de iki sütununda güfte yazmaktadır. Geriye kalan 82 varak boştur. İki makam ismi arasında bırakılan bu boşluklar daha sonra o makamla ilgili güfte ekleyebilmek için bırakılmıştır.

Mecmuada bulunan varakların sol üst köşelerine kırmızı mürekkep kullanılarak varak numaraları verilmiştir. Verilen bu numaralara bakıldığında toplamda 202 varak olduğu görülmektedir. Ancak yanlışlıkla peşpeşe iki varaka 38 numarası verildiği

---

²⁰ Günay Kut, “İstanbuldaki Yazma Kütüphaneleri,” **Tarih Dergisi**, Sayı 3, 1980/81, s. 365.

görülmektedir. Mecmuanın 76, 119, 173, 174, 175 ve 176. varakları yerinde yoktur. Mecmuayı fizîken incelediğimizde 173, 174, 175, 176 numaralı varakların kopmuş veya yırtılmış olabileceğine dair herhangi bir belirtiyeye rastlayamadık. Bundan dolayı Arapça yazılışları birbirine çok benzeyen “٢” (iki) ve “٦” (altı) rakamlarının karıştırılarak 172 den 177 ye yanlışlıkla atlanmış olabileceğini düşünmekteyiz. Mecmuadaki numaraları altında sonradan başka bir kimse tarafından tekrar numaralandırma yapıldığı görülmektedir.

Bazı güftelerin sonunda “م” “mim” harfi yazmaktadır. Bu da güftenin tamamının bu kadar olduğuna işaret etmek için kullanılmaktadır. Başkasının yazdığı kanaatine vardığımız Rik‘a hattıyla yazılı güftelerin bazılarının altında da “temmet” yazmaktadır. Bunun da aynı şekilde güftenin tamamının bu kadar olduğunu belirtmek için kullanılmıştır.

202a numaralı varakta bir tesâhüb kaydı bulunmaktadır. Bu tesâhüb kaydında; “İstashabehü’l-fakîr es-Seyyîd Mîr Mehmed ‘İzzet- Hazîne-i Enderûn-ı Hümâyûn, Sene erba’a ve selâsûn ve mietân ve elf” yazmaktadır. 202b numaralı varakta ‘Hab tertîbî’ başlığı altında bir formül yazılıdır. Arka kapak içine “D 19183” sayısı yazmakta iç kapakta ise çıkartma biçiminde resimlerin ve rakamların yazılı olduğu bir etiket yapıştırılmıştır. Mecmuanın gövde yapısında yer yer kurtların sebep olduğu delikler bulunmaktadır.

2.4. Mecmuanın Muhtevâsı

Mecmuanın ilk varaklarında bulunan fihristte (bkz. Syf. 21) 87 adet makam ismi ve bu makamlarda okunan güftelerin bulunduğu varak numaraları yazmaktadır. Fihristte verilen makam isimlerinin bulunduğu varakların sayıları normal sayı düzeninde sıralanmış iken fihristin sonlarında bu sayı düzeni bozulmuş ve makam isimleri ve buldukları varak sayılarının sıraları karıştırılmıştır. Fihristte bulunan bazı makamlarda herhangi bir güfte bulunmamaktadır. Bu makamlar şunlardır: Sâzkâr, Nihâvend, Nihâvend Sünbûle, Hisâr, Acem, Kûçek, Sîpihr Şehnâz, Nevâ bûselik, Râhatfezâ, Nühüft, Hicâzeyn, Sultânî Irak, Irak, Râhatülervah, Bestenigâr, Besteisfahan, Hüzzâm-ı cedîd, Kürdî, Dilkeşhâveran, Muhayerkürdî, Nevâkürdî, Sabâzemzeme, Gerdâniyekürdî, Segâh, Vecharazbâr, Cihanârâ, Güli‘zar, Zevkitarab, Hümâyûn, Uzzâl, Mâye, Ferahnümâ.

Mecmuada toplamda 191 adet güfte bulunmaktadır. Güfte için ayrılan bölüme güfte sözleri sığmayacak kadar büyükse nakaratlarda “Eyzan” (aynı) anlamında ifade kullanılmıştır. Güftelerin sağ üst köşelerinde “Şarkı” yazmaktadır. Bunun yanısıra 5a, 6b/1 ve 6b/2 numaralı varaklarda “Hava”, 53b numaralı varakta bir “Türkmânî”, 54a numaralı varakta da bir “Dâğî” güftesi bulunmaktadır.

2.5. Tahkikte Takip Edilen Usul (Yöntem Metod)

Osmanlı zamanındaki şarkı mecmualarının muhteviyâtında bulunan şarkıların sadece güftelerden ibâret olmasından dolayı güftelerin belirtilen makamlarda nasıl okunduğuyla ilgili herhangi bir bilgi sahibi değiliz. Bu sebepten dolayı o zamanlar meşk usulüyle kişiden kişiye aktarılan bu bestelenmiş güftelerin günümüzde eğer notası yazılmış ise nasıl okunduğu hakkında bilgi sahibi olabiliyoruz.

Günümüzde bu notası yazılmış eski bestelerin notalarının büyük oranda toplanıp tasnif edildiği Türk Musiki Vakfı Nota Arşivinden (TMV. Nota Arş.) istifâde ederek Es-Seyyîd Mîr Mehmed İzzet’in Şarkı Mecmuasındaki güftelerin burada bulunup bulunmadığını araştırdık. Eğer bizim mecmuamızda bulunan güftelerin sözleri veya notası varsa hem güftelerin sözlerinin zamanla değişip değişmediğini karşılaştırmış olduk hem de bulunan güftelerin o zamanlar belirtilen makamda nasıl okunduğuyla ilgili bilgi sahibi olabildik. Bizim mecmuamızda bulunmayan sözleri güftelerin dipnotlarına ekledik. Yine TMV. Nota Arş.’den mecmuamızda bulunan güftelerin kimin tarafından bestelendiği yazılmamışsa buradan karşılaştırma yaparak bestekârın kim olduğunu ve hangi usulde bestelendiğini saptayabildik. Tüm bu farklılıkları güftelerin dipnotlarında ayrıntılı bir şekilde belirtmeye çalıştık.

Bunun yanısıra Osmanlı dönemindeki önemli güfte mecmuaları arasında sayılan Haşim Bey Güfte mecmuasının birinci ve ikinci baskılarında bizim mecmuamızda bulunan güftelerin burada bulunup bulunmadığını tespit etmek amacıyla Hüseyin KIYAK’ın “XI. Milli Türkoloji Kongresi Bildirileri” adlı çalışmasından karşılaştırma yaptık. Mecmuamızdaki güftelerin burada mevcut olanlarını, bestekârlarını, makam ve usulleri belirtilenleri ve farklılıklarını güftelerin dipnotlarında belirttik²¹.

---

²¹ Kıyak. a.g.e, s. 681-745.

Etem Ruhi ÜNGÖR'ün hazırlamış olduğu Türk Musikisi Güfteler Antolojisi adlı kitabından mecmuamızda bulunan güfteleri buradaki güftelerle karşılaştırma yaptık²². Sözlerdeki makam ve bestekârlardaki farklılıkları dipnotlarda belirttik.

Mecmuada bulunan güfteleri latinize ederken her bir şarkının başına köşeli parantez ile birer numara verdik. Varakların bir yüzünde iki adet güfte olduğundan varak numarasını birinci güftenin başına yazdık. İkinci güfteye ise herhangi bir şey yazmadık. Mecmuadaki varak numaralarını yazarken varakın ön yüzüne “a” arka yüzüne de “b” ismini verdik. Böylece varak numaralarını yazarken “1a, 1b, 2a, 2b ...” şeklinde sıraladık. Boş olan varakların numaralarını yazmayarak boşluktan sonraki varakların dipnotlarında belirttik. Fihristte belirtilen makamların varaklarına geldiğinde buradaki güftelerin başlangıcına o makamın ismini yazdık. Her kıtadan sonra aynı olan nakarat kısımları bazen son kıtanın sonuna yazılmamış olduğundan nakarat kısmındaki sözleri veya “Eydan” ifadesini köşeli parantez içerisinde son kıtanın sonuna ekledik. Güftelerin sözlerinden okuyamadığımız yer olduğunda (...) şeklinde ifade koyduk. Tam anlamlandıramadığımız kelimelerin yanına (?) işareti koyduk. Her bir kıtayı, beyti ve nakaratı derleyen mecmuada ayırdığı şekle sâdik kalarak yazdık.

2.6. Mecmuada Kullanılan Dil ve Tellafuluz

Mecmuadaki Güfteler Osmanlı Türkçesi ile yazılmıştır. Ancak 129b numaralı varakta bulunan “Sevdi dil bir muğpeçe şûh-ı şeni” adlı güftenin nakarat kısmında, 136a numaralı varakta bulunan “Ey büt içmişsin yine zannımca şarab” adlı güftenin nakarat kısmında ve 154b numaralı varakta bulunan “Gel ey güzeller serveri” adlı güftenin nakarat kısmında Rumca sözler bulunmaktadır. Tarafımızdan yapılan araştırmalarda bu sözlerin ne anlama geldiği bulunamamıştır.

Mecmuanın tarihi 19. yy.'a tekâbül ettiği için tarafımızdan metin içerisinde yer alan sözler 19. Yy.'da telaffuz edildiği gibi yazıldı. Nitekim mecmuadaki güfteler tarafımızdan yapılan karşılaştırmalarda diğer kaynaklarda da böyle olduğunu gözlemlendi. Örneğin; “itsün, idüb, itmek, virmek ...” gibi sözcükler 19. yy.'da “etsün, edüp, etmek, vermek, şeklinde telaffuz edildiğinden tarafımızdan bu şekilde yazıldı. Yine geçmiş zaman ifadesi olan “di” ekini “dü” şeklinde yazıldı. Örneğin; “düşdi, oldi ...” kelimelerinde olduğu gibi yazımlarını latinize ederken ses uyumunu göz önünde

²² Üngör, a.g.e., s. 1-1472.

bulundurarak “düşdü, oldu ...” şeklinde yazıldı. Aynı şekilde “ettigin, öğrenmek, sevdiğim, degmek, egmek, eglemek, begenmek ...” gibi kelimelerde bulunan “g” harfini latinize ederken ses uyumundan dolayı “ettiğın, öğrenmek, sevdiğim, değmek, eğmek, beğenmek ...” şeklinde yazıldı ve “g” harfi yerine “ğ” harfini kullanıldı. “Kadeh-kâr, meh-serserî, mar-peçeli, gül-beden, nevres-nihâl, bî-mecâl ...” gibi farsça tamlamaların arası “-“ işareti ile ayrıldı. Türkî kef (ñ) diye tanımlanan, tamlamalarda, mülkiyet bildiren eklerde ve bazı kelimelerin yazımında kullanılan bu harfi, derleyen güfteleri yazarken çok dikkat etmemiş bu harfi bazen kullanmış bazen de kullanmamıştır. Tarafımızdan metni latinize ederken bu karışıklık göz önünde bulundurarak Türkî Kef’i kullanılmadı ve günümüz Türkçesindeki ‘n’ harfini kullanıldı. “Kaf” ve “Gayın” harflerinden sonra gelen “a” harfini uzatıldığını göstermek için üzerinde çizgi bulunan (ā) harfini kullanıldı. Kelime içerisinde bulunan ayın harfini belirtmek için (‘) işaretini kullanıldı. Kelime sonları “b” ile biten kelimeler örneğin; edüb, olub, aceb, görüb, dönüb ...” gibi “b” harfiyle biten kelimeleri telaffûzu nedeniyle “p” harfiyle yazıldı. Tüm bu değişikliklerden dolayı tarafımızdan tam transkripsiyon işaretlemesini uygulanmadı.

2.7. Mecmuada Adı Geçen ve Diğer Kaynaklardan Tespit Edilen Bestekârlar

Bazı güftelerin “Şarkı” yazan bölümün altında o şarkının bestekârının ismi yazmaktadır. Bestekârın ismini yazarken derleyen bazen bestekârın ismini mahlasıyla birlikte yazmış bazen sadece ismini veya mahlasını yazmıştır. Mecmuada isimleri veya mahlasları yazan bestekârların isimleri şunlardır: Dervîş İsmâ‘il Efendi, Tâhir Ağa, Ali Ağa, Yani, Hâfız Mustafa Ağa, Abdullah Ağa, Tanbûrî, Miskalî, Nu‘mân Ağa, Kemâni Ali Ağa, Hâfız Ağa, Serheng İbrahim Ağa, Şeyda Hafız, Salih/Kethüda-yı Hazîne-Mir-i Esbak, Cündî Şâkir Ağa, İzzet Ağa, İsmâ‘il Efendi, Dede, Hâfız Efendi, Mustafa Efendi, Serheng Salih Efendi, Feyzî İbrahim, Sermüezzin, İsak-ı Yahûdî, Serserheng, İsmâ‘il Dede, Zeki Mehmed Ağa, Sa‘îd Efendi, Kemânî Mustafa Ağa, Sultan III. Selim, Hâne-i ser İzzet, İsmâ‘il Efendi, Müezzin Şâkir Ağa, Sâlih Efendi, Ali Efendi, Sermüezzin Şâkir Ağa, Sa‘dullah Ağa.

Bestekârları yazmayan güfteler kaynaklardan karşılaştırma yapılarak tarafımızdan tespit edilen bestekârlar dipnotlarda belirtilmiştir. Bu bestekâr isimleri

şunlardır: Miralay Rifat Bey, İsmet Ağa, Vardakosta Ahmet Ağa, Ketenci Hâfız Efendi, K m rc z de Muh sib H fız Efendi, Sant r  Etem, Kem n  Kıbt  İbrahim, İsak Bey, Eyy b  Baha Bey, Sultan II. Mahmud, Denizog lu Ali Bey.

2.8. Mecmuada Adı Geçen ve Diğer Kaynaklardan Tespit Edilen Güfte Sahipleri

Bazen güftelerin son kıtasında güfte sahibinin ismi veya mahlası yazmaktadır. Bu isim ve mahlaslar çoğunlukla derleyen tarafından kırmızı veya mavi mürekkeple üstü çizilmiştir. Bazen de karşılaştırma yapılan kaynaklarda güfte sahiplerinin ismine veya mahlaslarına rastlanabilmektedir. Güfte sahibi belli olan güftelerin üstüne tarafımızdan köşeli parantez içerisinde güfte sahibinin ismi belirtilmiştir. Bazı mahlas beyitlerde ‘‘İzzet’’ ismi geçmektedir. Bu kişinin derleyenimiz olan İzzet olma olasılığı vardır. Ancak tarafımızdan yapılan karşılaştırmalarda 39 numaralı güftenin (bkz. Syf.62) mahlas beytindeki ‘‘İzzet’’ isminin ‘‘İzzet Molla’ya’’ ait olduğunu Güfteler Antolojisi adlı kitapta tespit edilmiştir. Bundan dolayı diğer mahlas beyitlerdeki ‘‘İzzet’’ isminin derleyenimiz olduğunu kesin olarak söylenememektedir.

Mecmuada bulunan Güfte Sahipleri ve Güfteleri aşağıdaki gibidir:

Sıra No	Güfte Sahibi	Vrk. No.	Güfte Adı
1	Maht�m�	3a	Bu hüsn ile sen dilber�
2	Vehb�	3b	Bu ettiğin düşmez sana
3	İhy�	3b	Merhamet et h�lime gel yanıma
4	Mahf�	5a	öpsem seni doyunca doyunca seni �psem
5	Tanb�r�	5a	�fet gibi yakma n�re
6	şems�	7a	Düşdü gönlüm sana şimdi ey per�
7	S�k�b	10b	Ol [o] ş�h söyledim derdi
8	S�k�b	10b	Cih�n bir n�zına değmez
9	İzzet	11b	Sevmişken ey meh ben seni
10	Esr�r	11b	Meclise gel bu gece ey Mehlik�
11	Fenn�	12a	Aşk�nla dil b�m�r iken

12	Sâbit	12b	Benimle ülfeti cânâ
13	Sâbit	12b	Kuzum şâfi cevâp benden
14	Râif	15b	Azm-i gülşen edelim gel nev-civânım etme nâz
15	Tanbûrî	17b	Gül mevsimi seyr edelim bahârı
16	Tanbûrî	17b	Nazar etdi ba'zı yârân
17	Miskalî	18a	Sende nedir bu letâfet
18	Yorgaki	18b	Bu gece meclisi bir ân
19	Nûri	19a	İnfi'ale nedir sebep
20	İzzet	22b	Hoş edâlı bir civân
21	İzzet Molla	22b	Bezme buyur ey mâh-ı münevver hele bir şeb
22	Râsih	23b	Sevdiğim çeşmi siyâh bir âfet devr-i zamân
23	Es'ad	24a	Ey nev-nihâl hûb-rû
24	Şeydâ	24a	Çünkü sevmezdin ey ömrüm ne gönlüm aldın
25	Vâsif	27b	Dil sana ey meh bendedir
26	Ferîd	27b	Ne mümkün vazgeçem ol sîm-tenden
27	Şehlevendim	29b	Şimdi bir cilveli yâre
28	Kömürcüzâde Muhâsip Hâfız Efendi	33b	Dil mest olur huş-yâr iken
29	Tanbûrî	33b	Bir esmere gönül verdim
30	Sâkıb	35b	Sevdim seni ey nev-civân
31	Mahtûmî	38b	Rehâ bulmadım\ zülfün telinden
32	Ferid	39b	Nâr-ı aşkınla vücûdum gülşeni
33	Tanbûrî	39b	Safâ geldin efendim sen
34	Tanbûrî	40a	Muntazırım teşrîfine
35	Vâsif	42b	Şimdi gönlüm düştü bir nevres-güle
36	Vâsif	48b	Ey gonca'i gül-i mümtâz
37	Tanbûrî	56b	Mâh-ı yüzüne bakmakla doyulmaz
38	Sâkıb	62b	Hâlimi bilmez misin cânânedir
39	Memdûh	69b	Yeni düşdüm bu sevdâya
40	Hacı Nasuh	70a	Neler geldi neler geçdi fenâdan

41	Vâsıf	73b	Oldu gönlüm sana me'ıl
42	Tanbûrî	77b	Âh geleydi nûr-i aynım şimdi
43	Sâmî	82b	Sevdim seni ben ey perî
44	Gâlib	84b	Ey nihâl-i işve bir fidânımsın benim
45	Vâsıf	84b	Bir yosma şûh-i dil-rübâ
46	İzzet	85b	Uzakdan dün bakup şöyle
47	Fâik	89a	Bir şûhun oldum mâili
48	Tanbûrî	92a	Kerem-kânı efendim gel gül yüze
49	Keçecizâde İzzet Molla	92a	Zülfündedir benim baht-ı siyâhım
50	Sahrî	92b	Bak ne âfetdir ânı görsen hele
51	Sultan III Selim	92b	Bir pür-cefâ hoş dilberdir
52	Dâniş	100a	Yosma civânsın
53	Vâsıf	100a	Seyri gülzâre buyur ey güli'zâr
54	Şemsî	103b	Sevdi gönül gâyet seni
55	Mahzumî	107b	Senhâ bâbın küşâd etmiş deyu ey meh günlerde
56	İzzet	118b	Cemâlınden senin dûrum
57	Enderûnî Vâsıf	118b	Beyâzdır sine'i sâfın
58	Fâik	120a	Ey gül-i gülzâr efendim merâm
59	Vâsıf	123b	Bir çeşmi bir sürme siyâh
60	Vâsıf	126b	Ey gonca'i gülzâr-ı nâz
61	Sâmih	129b	Sevdi dil bir muğpeçe şûh-i şeni
62	Fâik	130a	Bende oldum cânile bir gül-feme
63	Dâniş	132b	Ey şeh-i mümtâz-ı melek hüsn ü ân
64	İzzet	135b	N'ıçün ey şûh-i sîmîn-ten
65	Şâkir	139b	Şeh-i genc sehâvetsin cihâna ey kerem-kârım
66	Sultan III. Selim	142b	Ey serv-i gülzârı vefâ
67	Fâik	145b	Mânend-i meh etdin zuhûr
68	İzzet	148b	Gel ey şûh-i cihân ârâ
69	Râsih	149a	Cihân görmüş değil böyle bir vakt-i neşât-ı efzâ
70	Denizoğlu Ali Bey	151b	Kar mı yağmış kasabanın dâğına

71	Sultan II. Mahmud	152a	Ebrûlerinin zahm-i nihândır ciğirimde
72	Ferîd	154b	Yosma civânımsın benim
73	Nazîf	154b	Gel ey güzeller serveri
74	Dâniş	155a	Efsûn okur uşşâkına ol ğamze'i câdû
75	Dâniş	155a	Sen gibi bir mâili nâz
76	Dâniş	157b	Rûz ü şeb aşkınla zârım
77	Şemsî	157b	Ey şeh-i pür lem'a-i mihr-i zamân
78	İzzet	168b	Gördüm bugün bir dilberi
79	Hâfiz	169a	Tamâm etdi beni bu yâ'is mihnet
80	Nûri	169b	Nigâhınla mesrûr oldum
81	Sâkib	170a	Galata'ya gitmeseydim
82	Nûri	170a	Âşıkına peyvestesin
83	Sâkib	178b	Ey sâki'i cem neşe'i mül tâze yetişdi
84	Nazîf	178b	Ey tûti'i mir'at-i tekellüm
85	İzzet	189b	Gizli sevdim cân-û dilden kimseye fâş eylemem
86	Vâsîf	189b	Kim görse ol la'l-i mülü
87	İzzet Molla	190a	Seyr eyleyüp sîmîn-tenin
88	İzzet	193b	Etdi eser aşk cânıma
89	Vâsîf	193b	Ümîdi vasl ile bir ince-beden
90	İzzet	194a	Ben sana bend'im

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. METİN ÇEVİRİSİ

3.1. Mecmuada Bulunan Makam Fihristi²³

1b Hâlis Efendi Kütübhânesi

Rast 1	Rehâvî 7	Sâzkâr 9	Pençgâh 11	Nikrîz 12
Nihâvend 14	Nihâvend Sünbüle 15	Nişâbûr 16	Mâhûr 18	Zâvîl 21
Sûznâk 23	Sûzidilârâ 26	Büzûrk 28	Dilküşâ 30	Şevkidil 32
Dügâh 34	Sabâ 36	Uşşâk 38	Nevâ 40	Beyâtî 43
Beyâtî Arabân 46	Arabân 49	Hisâr 52	Hüseynî 54	İsfahan 57
İsfahâne 59	Acem 61	Hicaz 63	Nişâbürek 67	Kûçek 69

²³ Fihristte verilen makam isimlerinin bulunduğu sayfaların sayıları normal sayı düzeninde dizilmiş iken fihristin sonlarında bu sayı düzeni bozulmuş ve makamların bulunduğu sayfaların sayı dizimi karıştırılmıştır.

2a **Hâlis Efendi Kütübhânesi**

Gerdâniye 70	Arazbâr 74	Şehnâz Zirgûle 78	Şehnâz Zirgûle	Sipîhr Şehnâz 81
Muhayyer 83	Muhayyer Sünbûle 85	Tâhir 89	Bûselik 92	Nevâ Bûselik 95
Hisar Bûselik 96	Acem Bûselik 100	Evc Bûselik 104	Mâhûr Bûselik 108	Gerdâniye Bûselik 111
Arazbâr Bûselik 115	Şehnâz Bûselik 120	Muhayyer Bûselik 124	Tâhir Bûselik 127	Bûselik Aşîrân 130
Hüseynî Aşîrân 133	Acem Aşîrân 136	Şevkârâ 140	Şevkefzâ 143	Râhatfezâ 145
Şet‘arabân 146	Nühüft 147	Hicâzeyn 148	Sûzidil 149	Sultânî Irak 161
Irak 162	Rahatülervâh 163	Bestenigâr 165	Evc 152	Beste Isfahan
Evcârâ 155	Hüzzâm-1 Cedîd 168	Kürdî 180	Dilkeşhâverân 167	Muhayyer Kürdî 183

2b

Hüzzâm 169	Segâh 177	Gerdâniye Kürdî 183	Sabâ Zemzeme 184	Nevâ Kürdî 181
Müsteâr 179	Vech-i Arazbâr 187	Cihânârâ 188	Gül'izâr 189	Hicazkâr 190
Şevkîtarab 197	Zevkîtarab 198	Pesendîde 194	Hümâyûn 200	Uzzâl 199
Mâye 202	Ferahnâk 158	Ferahnümâ 196		

3.2. Metin Çeviri Yazısı

RAST

3a

[1] Şarkı²⁴

Dervîş İsmâ‘il Efendi

[Güfte: Mahtûmî]

[Müstef‘ilün/ Müstef‘ilün]

Bu hüsn ile sen dilberâ²⁵

Bir bî-bedel cânânesin

Ta‘rîfe hâcet ne bana

Bilmez miyim cânânesin

Ey nâzenîn ey meh-cebîn

Bilmez miyim cânânesin

Leylâ-veşim i‘zâz edüp

Ağyârdan mümtâz edüp

Sahrâya saldı nâz edüp

Mecnûn gibi dîvânesin

Eydan

Râzî olup her zillete

Söylen o şem‘-i vuslate

Mahtûmî nâr-ı firkâte

²⁴ Bu güftenin, TMV. Nota Arş.’de Cüneyt KOSAL’ın “01.06.1996 yılında Muallim İsmail Hakkı Beyin TRT koleksiyonundan” aldığı bir notası bulunmaktadır. Notada güftenin bestesinin Dede Efendi’ye ait olduğu, Rast Makamında ve Ağırdüyek Usulünde bestelendiği yazmaktadır. Ayrıca bu güftenin Güfteler Antolojisi kitabında da bir nüshası bulunmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II., s. 939.

²⁵ Güfteler Antolojisi kitabında bu güftedeki “Dilberâ” kelimesi yerine “Dilrubâ” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 939.

Pek yakmasın pervânesin

[Eydan]

[2] Şarkı

Tâhir Ağa

[Fâilâtün/ fâilâtün/ fâilün]

Bir büt-i sîmîn-beden yosma-edâ
Mû-miyân gonca-dehen çeşmi elâ
Tavr u etvârı müsellemler dil-rübâ

Nûr-i hüsnü âleme vermiş ziyâ

Görmemiş emsâlini çeşm-i felek
Nûra benzer her yeri misl-i melek
Giymiş ol meh sırmalı al şal yelek

Nûr-i hüsnü âleme vermiş ziyâ

Âşık-ı âvâresi ihyâ-i zâr
Gûşe-i firkatde ağlar zâr zâr
Bî-rahimdir gerçi ammâ nâzlı yâr

Nûr-i hüsnü âleme vermiş ziyâ

3b

[3] Şarkı²⁶

Tâhir Ağa

²⁶ Bu güfthenin TMV. Nota Arş.de Cüneyt Kosal imzalı Osmanlıca güfteli bir notası bulunmaktadır. Belgenin sol üst köşesinde arapça "Lâ edrî" yazmakta bunun anlamı da Arap edebiyatında şairi bilinmeyen eser demektir. Bizim mecmuamızda Tâhir Ağa tarafından Rast makamında bestelendiği belirtilen bu esere Cüneyt Kosal Arşivinde Sabâ Zenzeme makamında ve Türk Aksağı usûlünde bestelendiği yazmaktadır.

[Güfte: Vehbî]

[Müstef'îlün/ müstef'îlün]

Bu ettiğin düşmez sana
Söyle n'îçün küsdün bana
Bir kere bak benden yana

Amân amân şîrîn zebân
Söyle n'îçün küsdün bana

Bak âşık-ı nâlânına
Rahm-eyle gel efgânına
Düşmez bu işler şânına

Söyle n'îçün küsdün bana

Lutf-eyle Vehbî bendene
Mâil senin bir handene
Bu çehre ne efkendene

Söyle n'îçün küsdün bana

[4] **Şarkı**

Ali Ağa

[Güfte: İhyâ]

[Fâilâtün/ fâilâtün/ fâilün]

Merhamet et hâlîme gel yanıma
Bir şey oldu bu dil-i nâlânıma
Nûr gecesi şerh edeyim sultânıma

Âşıkım sağdan sağa sultânıma

Bu hüsn ü behcet ile ey perî
Sevse âlem varsa el-hak yeri
Bir de ben olsam acep mi müşteri

Âşığım sağdan sağa sultânıma

Dün senin ben rûyine bakdım biraz
Düşdü aşkın gönlüme ey şehnâz
Şüphe etme âşikâr oldu bu râz

Eydan

Hâbda her gece görür İhyâ seni
Âteşe yakdı hayalin bu teni
Gayrı hiçbir kimseden sorma beni

[Eydan]

4a

[5] Şarkı²⁷

Tâhir Ağa

[Fâilâtün/ fâilâtün]

Misli yok bir şûh-i ra‘nâ
Görmedim böyle dilârâ
Yok eşi âlemde hâlâ

Tarz ü tavrı gayet âlâ

²⁷ Bu güftenin TMV. Nota Arş.'de bir notası ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta bir nüshası bulunmaktadır. Mecmuamızda Tâhir Ağa tarafından Rast makamında bestelenen bu eserin TMV. Nota Arş.de Miralay Rifat Bey tarafından Hüzzâm makamında ve Düyek usûlünde bestelendiği yazmaktadır. Güfteler Antolojisi adlı kitabında da güftenin beste sahibi bilinmemekte olup Nimsofyan usûlünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikisi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 505.

Meşrebin lutf ü vefâdır
Ülfetin câna safâdır
Var ise mislin salâdır

İşte hüsnün işte dünyâ

Görmedim ben sen edâda
Oldum ânınçün fütâde
Var mıdır benden ziyâde

Sana bir meftûn-i şeydâ

Etmesin cevr ü eziyyet
Derd-i ‘aşkın câna minnet
Firkatin bir güne mihnet

Vuslatın bir güç sevdâ

[6] **Şarkı**²⁸

[Müstef’ilâtün]

Cânânesin sen
Bir dânesin sen
Bilmem nesin sen

Cânımın cânı

Çeşmi siyâhı
Eyler nigâhı
Günde bin âhı

²⁸ Bu güftenin bestesi Hammâmizâde İsmail Dede Efendi’ye aittir. Ayfer Ölmez, **Dede Efendi’nin Ferahfezâ Mevlevî Ayininin Makam Usûl Ve Ezgisel Yönden İncelenmesi**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s. 62.

Çekdim nihâni

Bu gece çok şey
Nûş eyledim mey
Mânend-i dil ney

Eyler figâni

Bir yâre varsam
Tenhâda bulsam
Bir kere sarsam

Ol mû-miyâni

4b

[7] **Şarki**²⁹
[Müstef'îlâtün]

Dil bir güzele
Meyl etdi hele
Fâş etmem³⁰ ele

Sevdim ben seni gel gel³¹

Dil sevdi seni amân rûyinde beni

Ol sîm-gerdeni yakdı bendeni

Semmûr gibi kaş
Onaltıdır yaş
Gel eyleme fâş

²⁹ Bu güftenin TMV. Nota Arş.de Cüneyt Kosal imzalı bir notası bulunmaktadır. Notada güftenin Hammâmizâde İsmail Dede Efendi tarafından Rast makamında ve Senginsemâi usulünde bestelendiği yazmaktadır.

³⁰ TMV. Nota Arş.deki notada “etmem” kelimesi “etme” olarak kullanılmıştır.

³¹ TMV. Nota Arş.deki notada “gel” kelimesinin bir tane daha fazla yazmaktadır.

Sevdim ben seni

Aşkın bendedir
Gönlüm sendedir
Dil efkândadır

Sevdim ben seni

Bir kere bakdı
Cânımı yakdı
Gönüldür akdı

Sevdim ben seni³²

[8] Şarkı

Ali Ağa

[11'li Hece ölçüsü]

Oldu gönlüm bir mehin âvâresi
Bî-bedeldir cânımın cân pâresi
Onulmaz sînemde gamzen yâresi

Ben de oldum âşık-ı bî-çâresi

Ben gibi vardır hezâr âvâresi

Karârım kalmayup firkatle sensiz
Revâ mı sohbetin yâdlarla bensiz
Gamınla ârâm edemem sensiz

Eydan

---

³² “Rakible gezme/ Bağrımı üzme/ Gel bizim bezme”. Bu sözler bizim mecmuamızda bulunmayıp TMV. Nota Arş.deki Cüneyt Kosal imzalı notada yazmaktadır.

Hüsnüne tuğrâ çekilmiş kaşları
Mest-i mahmûr âşika bakışları
Âşika cevr ü cefâdır işleri

Eydan

Şive-i reftârına olmaz behâ
Kendiye mahsus o avrad edâ
Eylemez uşşâkı ağyâre fedâ

Eydan

5a

[9] **Şarkı**³³

Hava

[Güfte: Mahfî]

[Mef'ûlü/ mefâîlün/ mef'ûlü/ mefâîlün]

Öpsem³⁴ seni doyunca doyunca seni öpsem
Öpsem demesen³⁵ öpsem öpsem demesen öpsem

Amân³⁶ gülyüzlü cânân gel etme çeşmim giryân

Seninle ben³⁷ bir gece olayım hemân

Gel kaçma ey perî sen söyle kiminsin

Sen benim misin söyle amân amân

³³ Bu güfthenin TMV. Nota Arş.de bir notası ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta da bir nüshası bulunmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 959. Bu kaynaklarda güfthenin Hammâmizâde İsmail Dede Efendi tarafından Rast makamında ve Sofyan usulünde bestelendiği yazmaktadır.

³⁴ TMV. Nota Arş.deki notada “öpsem” kelimesi yerine “görsem” kelimesi kullanılmaktadır. Ayrıca Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshanın dipnotunda bu güfthenin bazı kaynaklarda “Öpsem” yerine “Görsem” olarak başladığı yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 959.

³⁵ Güfteler Antolojisi kitabında bu güftedeki “demesin” kelimesi yerine “dimesem” kelimesi kullanılmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 959.

³⁶ Güfteler Antolojisi kitabında bu güftedeki “amân” kelimesi yerine “gel” kelimesi kullanılmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 959.

³⁷ TMV. Nota Arş.deki notada “ben” kelimesinin kaldırıldığı görülmektedir.

Demdir sanemâ gel kim gel kim sanemâ demdir
Bir dem kılalım sohbet sohbet kılalım bir dem

Eydan

Ölsün gam ile hâsid hâsid gam ile ölsün
Hürrem olalım sen bil sen bil olalım hürrem³⁸

Eydan

Mahfî kulunam şâhım şâhım kulunam Mahfî
Âlem duyalı bildi bildi duyalı âlem

Eydan

[10] **Şarkı**

[Güfte Sahibi: Tanbûrî]

[4+4 Hece Vezni]

Âfet gibi yakma nâre
Tahammül yok bu efkâre
Mâil oldum refâtine
Kurtulamam nedir çâre

Âh elinden bilmem dilinden sarsam belinden
Dilber tîzce gel kuzucağım gezme âvâre

Kuzucağım gel sarayım
Sen gelmezsen ben varayım
Gürce dili öğrenmedim

---

³⁸ Güftenin doğrusu yazdığımız gibi olmasına karşın mecmuada bu kısım “Hürrem olalım sen bil sen bil Hürrem olalım” yazmaktadır.

Bilmem nasıl yalvarayım

Külli vârim versem sana
Bir cânım de yeter bana
Bir meclisde rast gelürsem
Çevir yüzün benden yana

Dûş olmuşum âh ü zâre
Hayretdeyim ben bu hâle
Gel Tanbûrî yağma gönder
Belki te'sîr eder yâre

REHÂVÎ

6b³⁹

[11] Şarkı⁴⁰

Hava

[Fâilün/ fâilün/ fâilün/ fâilün]

Benim⁴¹ bir gül-nihâl aldı bu gönlümü
Sîm-ten gonca-fem bî-bedel pür-emel⁴²

Âteşin rûhleri yakdı bu gönlümü

Pek edâ pür-vefâ⁴³ pek küçük pek güzel

³⁹ 5b ve 6a numaralı varaklar boş.

⁴⁰ Bu güfthenin TMV. Nota Arş.de notası ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta da bir nüshası bulunmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 961. Bu Kaynaklarda eserin Hammâmizâde İsmail Dede Efendi tarafından Rast makamında ve Semâi usulünde bestelendiği yazmaktadır.

⁴¹ TMV. Nota Arş.deki notada ve Güfteler Antolojisi kitabında “benim” kelimesi yerine “yine” kelimesinin kullanılmıştır ki bu meşhur eserin doğru şekli budur. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 961. Ayrıca vezne uygun olanı da “Yine bir gül-nihal aldı bu gönlümü” sözleridir.

⁴² TMV. Nota Arş.deki notada “pür-emel” kelimesi yerine “ol güzel” kelimesi kullanılmaktadır yine Güfteler Antolojisi kitabında da bu kelime yerine “bir güzel” kelimesi kullanılmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 961.

⁴³ TMV. Nota Arş.deki notada ve Güfteler Antolojisi kitabında nakarat kısmındaki “Pek edâ pür vefâ” kelimeleri yerine “Pür-edâ pür-cefâ” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 961.

Görmedim kimsede böyle bir dil-rubâ
Böyle kaş böyle göz böyle yüz böyle el⁴⁴

Eydan

Âşıkın gönlünü almağa⁴⁵ göz süzer
El-amân el-amân⁴⁶ her zamân ol güzel

Eydan

Nice ben sevmeyim kimsede var mıdır?
Böyle dil böyle el böyle edâ böyle bel

Eydan

Bezmime lutf edüp gel benim bir gece
Korkma ben söylemem kimseye duymaz el

Eydan

[12] **Şarkı**⁴⁷

Yani

[4+4 Hece Vezni]

Dili eyledi müşteri
Bir görüşde sevdim seni

⁴⁴ TMV. Nota Arş.deki notada ve Güfteler Antolojisi kitabında “böyle yüz böyle el” kelimelerinin yerlerinin değiştirilmiş olduğu görülmektedir. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 961.

⁴⁵ TMV. Nota Arş.deki notada ve Güfteler Antolojisi kitabında “gönlünü almaya” sözleri yerine “bağrını üzmeye” sözleri yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 961.

⁴⁶ TMV. Nota Arş.deki notada “el amân” sözü yerine “pek yamân” sözü yazmaktadır.

⁴⁷ Bu güftenin Haşim Bey Mecmuası’nda bir nüshası bulunmaktadır. Bizim Mecuma’ımızda Rehâvî makamında olduğu halde Haşim Bey Mecmuası’nda güftenin Usta Yâni tarafından Beyâtî Arabân makamında bestelendiği yazmaktadır. Haşim Bey Mecmuasının birinci ve ikinci baskısında yer alan güftelerin karşılaştırmalı tablosu için bkz. Hüseyin Kıyak, “Haşim Bey Mecmuası: Birinci ve İkinci Baskının Mukayesesi”, **XI. Milli Türkoloji Kongresi Bildirileri (11-13 Kasım 2014)**, İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2015, s. 697-745.

O dilber durur cilveli

Yeter etdin cefâ edâ etme

Bana tâze mey meclis müheyyâ

Da‘vet etsem ol civânı

Bâde versem erguvânı

Çeksem âgûşa nihânî

Eydan

Eylerim aşkınla efgân

Hâsılı ey yavrı tavşân

Sun lebinden bâde ihsân

Eydan

Bâde süz meclisde her bâr

Perçemin saç ey kadeh-kâr

Sevdiğim ol gel bana yâr

Eydan

7a

[13] **Şarki**⁴⁸

Ali Ağa

[Güfte: Şemsî]

[Fâilâtün/fâilâtün/fâilâtün]

⁴⁸ Bu güftenin TMV. Nota Arş.de bir notası bulunmaktadır. Eserin Kemânî Ali Ağa tarafından Rast makamında ve Ağırdüyek usulünde bestelendiği yazmaktadır. Güftesinin Şemsî'ye ait olduğu belirtilmiştir. Güfteler Antolojisi adlı kitabta bu güftenin altındaki dipnot'ta diğer kaynaklarda Tanbûrî Ali Efendi tarafından da bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 941.

Düşdü gönlüm sana şimdi ey perî
Alup aklım etdin ey meh-serserî
Yoluna versem sezâ cân-u seri

Sevdi cân sen gibi yosma-dilberi

Bakmış oldum bir kere gerdânına
Hâlimi fehm edüp⁴⁹ aldın yanına
Âşıkın âteş bıraktın cânına

Sevdi cân sen gibi yosma-dilberi

Anber-âsâ rûy-i âlinde beni
Kim görüp bu hâlile sevmez seni
Kendine üftâde kıldın sen beni

Eydan

Şimdi buldun Şemsî sen cânâneni
Gel fedâ etme deli dîvâneyi
Sen sevindir âşık-ı mestâneyi

Sevdi cân sen gibi yosma-dilberi

PENÇGÂH

10b⁵⁰

[14] **Şarkı**

[Güfte: Sâk1b]

[8'li hece vezini]

⁴⁹ Güfteler Antolojisi adlı kitapta “fehm-idüp” kelimesi yerine “fehmettin” kelimesi kullanılmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 941.

⁵⁰ 7a numaralı varakın yarısı, 7b, 8a, 8b, 9a, 9b,10a numaralı varaklar boş.

Ol [o] ŧûh söyledim derdi
Görüp o gül glverdi
Gönül ŧemm etmek istedi

Görüp o gül glverdi

Emn ey nzlı cnnım
Ben aŧkınla sznım
Benim bu eŧmi girynım

Görüp o gül glverdi

Cihn mlini karz etdim
Misl-i bz farz etdim
Nukd-i eŧki arz etdim

Grp o glgl verdi

Amn ol rahmi yok zlim
Periŧn etdi ahvlim
Ona **Skb** dedim hlim

[Grp o gl glverdi]

[15] **ŧark**

[Gfte: Skb]

[Mefln/ mefln]

Cihn bir nzına değmez
Grp ol ŧhu kim sevmez
Aceb kimdir boyun eğmez

Görüp ol şûhi kim sevmez

Ona pervâne sevdâdan
Olur bülbül dahî nâlân
Dayanur mı buna insân

Görüp ol şûhi kim sevmez

İşitdim tatlı güftârın
Beğendim tarz ü etvârın
Edâlı nâz ü refâtârın

Görüp ol şûhi kim sevmez

Olalı zülfüne mecnûn
Oldu âvâre-i hâmûn
Kim olmaz **Sâkıb**'a meftûn

[Görüp ol şûhi kim sevmez]

11a

[16] **Şarkı**

Ferahnâk⁵¹

[fe'ilâtün/ fe'ilâtün/ fe'ilün]

Nigâh-ı dîde-i mestinle şehâ
Dil [ü] cân mülkünü etdin yağma
Âh ey şem'-i şebistân-ı vefâ

Gönlümü aldın elimden ammâ

Sakın incitme emânettir hâ

⁵¹ Diğer varakların bu kısmında bestekârın ismi yazmakta iken burada bestelenen makamın ismi yazılmıştır.

Cezbe-i hüsnün edüp cânê esir
Düşdü ardınca gönül gitdi gider
Gül-ruhun gösterüp ey gonca-i ter

**[Gönlümü aldın elimden ammâ
Sakın incitme emanettir hâ]**

Renge edüp çevreyle cânım giderek
Semt-i uşşâke gelsin gezerek
Şîve-i nâz ederek göz süzerek

**[Gönlümü aldın elimden ammâ
Sakın incitme emanettir hâ]**

Ne bu uşşâkı o sözden etme
Semti cevriyle işler yapma
Ki ağyâre uyup da satma

**[Gönlümü aldın elimden ammâ
Sakın incitme emanettir hâ]**

Ey gül-nihâl-i gül-i bâğ-ı iklim
Dâmen-i vuslat[a] ermez elim
Söz-i hicran ile güzelim

**[Gönlümü aldın elimden ammâ
Sakın incitme emanettir hâ]**

[17] Şarkı

[8'li Hece Vezni]

Sorma hâlim bî-çâreyim
Ben derdinle âvâreyim
Tâb-ı seher pervâneyim
Ben derdinle âvâreyim

Bî-vefâsın ey verd-i ter
Hecrinle dil yanar tüter
İnsâfa gel gayrı yeter
Ben derdinle âvâreyim

Sanma gönlümü eğlerim
Sensiz cihâmı n'eylerim
Derd-i derûnum söylerim
Ben derdinle âvâreyim

Bülbül giriftâra kandırdın
Bahrîyi aşka saldırdın
Yakdın beni hem yandırdın
[Ben derdinle âvâreyim]

NİKRÎZ

11b

[18] Şarkı

Ali Ağa

[Güfte: İzzet]

[Müstef'îlün/ müstef'îlün]

Sevmişken ey meh ben seni
N'îçün fedâ etdin beni
Görmez gözüm hiç gülşeni

N'îçün fedâ etdin beni

Gönlüm yıkup âzâr ile
Koydun bu âh ü zâr ile
Zevke gidüp aġyâr ile

N'îçün fedâ etdin beni

İster isen mar-peçeli şal
Gel bak beġen çiftiyle al
Beyhûde edüp infi'al

N'îçün fedâ etdin beni

Me'mûl ederken vuslatın
Dil çekdi derd-i firkatın
Çünkü kabahat İzzet'in

N'îçün fedâ etdin beni

[19] **Şarkı**

Hâfız Mustafa Aġa

[Güfte: Esrâr]

[Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün]

Meclise gel bu gece ey Mehlikâ
Şevk-i ruhsâr-güle ver bezm-i safâ
Hüsnüne dünyâyı etdin mübtelâ

Bir nigâh-ı nâzınâ cânlar fedâ

Cümbüş-i reftâr gibi bir kez gören
Vârımı eyler fedâ ey gül-beden
Öyle nâzik şûh-meşrebsin ki sen

Bir nigâh-ı nâzınâ cânlar fedâ

Gül gibi gülşende ey nevres-nihâl
Andelîb-i zâre et arz-ı mecâl
Fırkatinle diller oldu bî-mecâl

Bir nigâh-ı nâzınâ cânlar fedâ

Ebr-i zülfün rûyine kalmış nikâb
Eyleyüp Esrâr'dan zannım hicâb
Mâh-ı burc-ı işvedir ol mâhitâb

Bir nigâh-ı nâz bana canlar fedâ

12a⁵²

[20] Şarkı

[Güfte: Fennî]

[Müstef'îlün/ müstef'îlün]

Aşkınla dil bîmâr iken
Tâ subha dek bî-dâr iken
Ben hasret-i dîdâr iken

Ağyâre oldun âşinâ

Rahm etmedin zâlim bana

⁵² Mecmuanın 12a, 12b ve 13a varaklarındaki yazı sitilinin değiştiği görülmektedir. Bu nedenle mecmuanın sonradan başka birinin eline geçmiş olduğu ve bu güftelerin de sonradan eklendiği tahmin edilmektedir. Nitekim Harun Korkmaz'ın hazırlamış olduğu Katolokta da bu konudan bahsedilmektedir. Korkmaz, a.g.e., s. 176.

Bir âfet-i gül-çehresin
Ruhsârına leb-teşnesin
Âteşlere yandı bu ten

Eydan

Üftâdenin bak hâline
Rahm-et dil ü nâlânına
Lâyık değildir şânına

Eydan

Bir gonca-i bâğ-ı cefâ
Ya neyleyim dil mübtelâ
Meftûn iken Fennî sana

Ağyâre oldun âşinâ
Rahm etmedin zâlim bana

[21] Şarkı⁵³

[11'li Hece Vezni]

Seninle yalnız birlikte sâde
Buluşalım yarın Haydarpaşa'da
Neye lâzım ikimizden ziyâde
Buluşalım yarın Haydarbaşa'da

Benim söylediğim gibi edersen
Başım üzre sakın her ne dersen

⁵³ Bu güftenin TMV. Nota Arş.de Refik Fersan ve Cüneyt Kosal imzalı bir notası bulunmaktadır. Notada güftenin bestesinin Nu'mân Ağa'ya ait oduğu yazmaktadır. Bizim mecmuamızda Nikriz makamında bestelendiği belirtilen bu esere Refik fersan arşivinde Şehnâz makamında ve Ortaaksağ usûlünde bestelendiği belirtilmektedir. Mecmuada yazılı olan diğer güftelerin nakarat kısımları kırmızı veya mavi renkte mürekkeple yazılı iken bu güftede sadece siyah mürekkep kullanılmıştır.

Fenerbahce'sine dahî gidersen
Buluşalım yarın Haydarpaşa'da

Seninle oturalım deryâya karşı⁵⁴
Dönüp gâhice sahrâya karşı
Amân yalvarırım adaya karşı
Buluşalım yarın Haydarpaşa'da

İzin sana gez her yeri geç gelme
Karar ver beni onda bekletme
Sakun aldadup geçüp gitme
Buluşalım yarın Haydarpaşa'da

Temmet

12b

[22] **Şarkı**

[Güfte: Sâbit]

[Mefâ'ilün/ mefâ'ilün]

Benimle ülfeti cânâ
Görüp etme sakun hülyâ
Onun vakti değil zîrâ

Geçen gün söyledim hattâ

Görüşmem ile sen ihyâ

Hele ben de pek isterdim
Bebek'de dün cevâp verdim
Benim başka bu yaz derdim

⁵⁴ TMV. Nota Arş.deki Refik Fersan imzalı notada "Seninle oturalım deryâya karşı" cümlesi yerine "Oturup bizbize deryâya karşı" cümlesi kullanılmıştır.

**Geçen gün söyledim hattâ
Görüşmem ile sen ihyâ**

Seni şemm eylesem her bâr
Çekilmez sendeki etvâr
O ağyâre devâmın var

**Geçen gün söyledim hattâ
Görüşmem ile sen ihyâ**

Bu **Sabit** ilişme sen
Sana işte cevâp benden
Sil artık gayrı defterden

**[Geçen gün söyledim hattâ
Görüşmem ile sen ihyâ]**

[23] **Şarki**⁵⁵

[Güfte: Sâbit]

[Mefâ'ilün/ mefâ'ilün]

Kuzum şâfi cevâp benden
Bize artık ilişme sen
Gücendim ben geçen günden

Bize artık ilişme sen

Görüşmem gayrı ben kaçma
Gelüp sırrın bana açma
Senin zîrâ işin saçma

---

⁵⁵ 23 numaralı bu şarki, 22 umaralı şarkıya cevap niteliğinde yazıldığı görülmektedir.

Bize artık ilişme sen

Sana ben hayli dil-girdim
Geçen yazdan beri mîrim
Hele sağdan sağa bildim

Bize artık ilişme sen

Seninle ülfeti **Sâbit**
Gücenme eylemez afv-et
Azîz başın için var git

[Bize artık ilişme sen]

13a

[24] **Şarkı**

[8'li hece vezni]

Seninle ülfeti cânâ
Hâtırımnda yokdur aslâ
Söyledim merâmı ammâ

Anlada çok değil sıra

Eşgâlime çatdı zîra

Hele ben seni bilmedim
Eyvâh bebek'de görmedim
Olan zevki sana derdim

Anlada çok değil sıra

Eşgâlime çatdı zîra

Ne iş yaptı bilsen ağyâr
Ammâ nasıl nisâbı var
Bin acele şimdi nâçâr

**Anlada çok değil sıra
Eşgâlime çatdı zîra**

Ne hâcet sû'al elden
Tecessüs et beni benden
Şöyle sildin defterden

**[Anlada çok değil sıra
Eşgâlime çatdı zîra]**

[25] Şarkı⁵⁶

[Mefâ'îlün / mefâ'îlün]

Yanar sînem benim her bâr
Ne müşküldür⁵⁷ firâk-ı yâr
Cihân oldu başıma dâr
Ne müşküldür firâk-ı yâr

Bilür hâlim ol cânânım⁵⁸
Gûş etmez âh [ü] efgânım⁵⁹
Kan ağlar çeşmi giryânım

⁵⁶ Bu güfthenin, TMV. Nota Arş.de Vecdi Fersan'dan alındığı belirtilen bir notası bulunmaktadır. Bizim mecmuamızda güfthenin Nikriz makamında olduğu halde TMV. Nota Arş.de güfthenin İsmet Ağa tarafından Acem Aşîrân makamında ve Aksak usulünde bestelendiği belirtilmektedir. Ayrıca Güfteler Antolojisi kitabında bu eserin yine İsmet Ağa tarafından Acem Aşîrân Makamında ancak Çiftesofyan usulünde bestelendiği yazmaktadır. Etem Ruhi Üngör, Türk Musikisi Güfteler Antolojisi, C. I, İstanbul: Eren Yayınları, s. 12. Haşim Bey Mecmuasında ise bu güfthenin yine Acem Aşîrân makamında ancak İzzet Ağa tarafından bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745.

⁵⁷ TMV. Nota Arş.deki notada ve Güfteler Antolojisi kitabında mecmuamızdaki güfthenin birinci dörtlüğünde ve nakratlarındaki "müşküldür" kelimesi yerine "müşkülmüş" kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 12.

⁵⁸ TMV. Nota Arş.deki notada "cânânım" kelimesi yerine "sultanım" kelimesi yazmaktadır.

⁵⁹ TMV. Nota Arş.deki notada ve Güfteler Antolojisi kitabında "Gûş etmez âh [ü] efgânım" sözleri yerine "Yine gûş etmiş efgânım" sözleri yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi., C. I, s. 12.

Ne müşküldür firâk-ı yâr

Uyup ol kâfir ağyâre

Dâ'im yakar beni nâre

Bulmadım bu derde çâre

Ne müşküldür firâkı yâr

Sarf etdim bu nice vârim

Terahhum etmez ol zâlim

Yamân oldu benim hâlim

Ne müşküldür firâk-ı yâr

Temmet

NIŞÂBÛR

15b⁶⁰

[26] **Şarkı**⁶¹

Abdullah Ağa

[Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün]

Seyr-i mehtâba çıkup giymiş beyâz ol servi-nâz

Koynuma gir nev-civânsın çalması câna ayâz

Korkma te'sîr eylemez⁶²âşık havalar şimdi yaz

Koynuma gir nev-civânsın çalması câna ayaz

⁶⁰ 13b, 14a, 14b, 15a numaralı varaklar boş.

⁶¹ Güfteler Antolojisi kitabında bu güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Üngör, Türk Müsîkîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 531. Bizim mecmuamızda Nişâbûr makamında bestelenen bu güfte'nin belirtilen kitap'ta Vardakosta Ahmet Ağa tarafından İsfahâne makâmında ve Devrirevan usulünde bestelendiği görülmektedir. Ancak Haşim Bey Mecmuasında bu güftenin Vardakosta Ahmet Bey tarafından Nişâbur Makamında bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745.

⁶² Güfteler Antolojisi kitabında güftedeki "eylemez" kelimesi yerine "etmez ey" kelimesi kullanıldığı görülmektedir. Üngör, Türk Müsîkîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 531.

Gel kerem kıl gül-cemâlin seyredem senden⁶³ yana
Şevkin ile ben bugün iyd edeyim ey mehlîkâ
Pek beğendim kıl meded âğûşuma ey bî-vefâ

Koynuma gir nev-civânsın çalması câna ayaz

Dinle sen Üftâde'nin her bir sözün ey nev-civân
Serd hava çıkdı üşürsün bil ki ey rûh-i revân
Güllerin sok koynuma ey âfet-i devr-i zamân

Koynuma gir nev-civânsın çalması câna ayaz

[27] Şarkı

Abdullah Ağa

[Güfte: Râif]

[Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün]

Azm-i gülşen edelim gel nev-civânım etme nâz
Bu dil i şeydâ müdâmâ makdemin eyler niyâz
Verelim fasl-ı bahârın hükmünü ey serv-inâz

Gülelim güller gibi açılalım cânâ biraz

Gül-sitân-ı hüsnü seyr ettir şeref ver güllere
Ârızın arz et güle zülfün dahî sünbüllere
Vasf-ı hatt-ü hâlini ta'rîf için bülbüllere

Gülelim güller gibi açılalım cânâ biraz

⁶³ Güfteler Antolojisi kitabında güftedeki "senden" kelimesi yerine "benden" kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 531.

Nah-i nâzm Râ'if bî-çârene etme cefâ
Va'dine lutf et efendim el-amân etme fedâ
Vaktidir mahfice bizde edelim zevk u safâ

Gülelim güller gibi açılalım cânâ biraz

MÂHÛR

17b⁶⁴

[28] Şarkı⁶⁵

Tanbûrî

[Güfte: Tanbûrî]

[11'li hece vezni]

Gül mevsimi seyr edelim bahârî
Bülbül sesin dinleyelim seherî
Meram bâğın biz belledik⁶⁶ âmâde
Hemân gelsün sabâ safâ refâtârî

Sensiz olmaz tîz gel amân⁶⁷ ömrüm vâri

O gül-çehre teşrîf ede bu anda
Hâzır ola nâyî ve tanbûr hânende
Şîve'i hicre⁶⁸ kalurdı cünbüşün
Âşıkların güler oynar sayende

⁶⁴ 16a, 16b, 17a numaralı varaklar boş.

⁶⁵ TMV. Nota Arş.de bu güftenin bir notası ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta bir nüshası bulunmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 674. Bu iki kaynakta güftenin Tanbûrî Mustafa Çavuş tarafından Mâhûr makamında ve Düyek usulünde bestelendiği yazmaktadır. Güfteler Antolojisi kitabındaki nüshada "Tavşanca Şarkı" olduğu yazmaktadır.

⁶⁶ TMV. Nota Arş.deki notada "belledik" kelimesinden sonra "yâr" kelimesi eklendiği görülmektedir.

⁶⁷ Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada "amân" kelimesi yerine "cânım" kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 674.

⁶⁸ TMV. Nota Arş.deki notada "Şive-i hicre" kelimesinin yerine "şive-i hicrân" kelimesi, Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada da "Şive ile rakkasların"sözleri yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 674.

Eydan

Âşıkların kusuruna bakmayup
Unudup bizi gözden bırakmayup
Cihân içre bizde mahbûb seyrine
Âşıkların hâtrını yıkmayup

Eydan

O giderdi serden dilden efkârı
Sen tek gelsen yanımıza her bârî
Fedâ gibi gösteriş var uşşâka
Nâme gönder fedâ olsun Tanbûrî

Eydan

[29] Şarkı⁶⁹

Tanbûrî

[Güfte: Tanbûrî]

[8'li hece vezni]

Nazar etdi ba'zı yârân
O muğpeçe aldı meydân
Ne ağyârdır ma'lum oldu
Tamgalandı gümüş gerdân

Geçilir mi şive-kârdan

Ele girse gümüş gerdân

⁶⁹ TMV. Nota Arş.de güftenin bir notası ve Güfteler Antolojisi kitabında bir nüshası bulunmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 674. Güftenin Tanbûrî Mustafa Çavuş tarafından Mâhûr makamında ve Aksak usulünde bestelendiği belirtilmektedir. Ayrıca Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin Tavşanca Şarkı olduğu yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 674.

Kimyâ imiş nazarımız
Uyuşaydı pazarımız
Gümüş gerdân ele girse
Belki olmaz zararımız

Eydan

Sîm-gedâna mâil oldum
Bu safâyı anda buldum
Güzellerin şöhretine
Ustasından izin aldım

Eydan

Mahlas oldu gümüş gerdân
Âşıkların oldu hayrân
Hep güzeller kol kol olmuş
Var Tanbûrî eyle seyrân

Eydan

18a

[30] **Şarki**⁷⁰

Miskalî

[Güfte: Miskalî]

[8'li hece vezni]

Sende nedir bu letâfet
Bu güzellik bu tarâvet⁷¹

⁷⁰ Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 653. Nüshada güftenin Miskalî İsmet Ağa tarafından Mâhûr makamında ve Aksak usulünde bestelendiği ve güfteninde aynı kişiye ait olduğu yazmaktadır.

⁷¹ Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada “tarâvet” kelimesi yerine “zerâfet” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 653.

Sırma saçlı kalem kaşlı
Bir nev-civân güzel âfet

**Semtimi bilse⁷² yanıma gelse bir bûse
verse amân gonca-feminden⁷³**

Güzel oynar edâ ile
Yakdı dili sevdâ ile
Fesin eĝmiş⁷⁴ perçem saçmış
Şarkı okur sadâ ile

Eydan

Gümüş gibi beyâz gerdân
Âh bûsesin alsam andan⁷⁵
Niyâzım var kuzum âfet
Bir bûse ver bize andan

Eydan

Meclise gel edelim safâ
Âşıkâ sun cam sahbâ
Gitsün dilden âşıkın âhı
Miskalî ile eylese edâ

Eydan

⁷² Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada nakaratlarda geçen “Semtimi bilse” sözleri yerine “Semtini bilsem” sözleri yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 653.

⁷³ Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada “gonca-feminden” kelimesi yerine “gonca-lebinden” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 653.

⁷⁴ Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada “Fesin eĝmiş” sözü yerine “fes eĝilmiş” sözü yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 653.

⁷⁵ Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada “Âh bûsesin alsam andan” sözleri yerine “Gören âşık olur hayrân” sözleri yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 653.

[31] **Şarkı**

[Mefâ'ilün/ mefâ'ilün]

Gör o şûh-i perîşânı
Döker zülf-i perîşânî
Bu varsa ata tavşânı

Amân ey cânımın cânı tenhâce varsam
Yalnız bulsam amân amân saraydım ânı

(Îzârin ol gîsu) ?
Şeb (...) n'olsun bu
Siyeh semmûr-veş ebrû

Amân ey cânımın cânı

Donansın meclis-i işret
Çekilsün sâğr-ı ülfet
Senin çündür bu germiye

Amân ey cânımın cânı

Sen al kim dostuna bâde
Ayağa düşsün Üftâde
Sebû sâğar mı âmâde

Eydan

18b

[32] **Şarkı**

[Güfte: Yorgaki]

[Mefâ'ilün/ mefâ'ilün]

Bu gece meclisi bir ân
Müşerref eyledi cânân
Ne cândır âfet-i tabân

Ne âfet âfet-i devrân

Siyâh kürkleri anber
Vücûdu pek beyâz dilber
Dudağı hem sözü sükker

Ne âfet âfet-i devrân

Oyunu raks-ı refâtârı
Görenler tarz [ü] etvârı
Fedâ eyler bütün vâri

Ne âfet âfet-i devrân

Verir âşıklara hâlet
Güzel tavşân kamer tal‘at
Odur Yorgaki hem âfet

Ne âfet âfet-i devrân

[33] Şarkı

[Müstef‘ilün/ müstef‘ilün]

Ben gönlümü verdim sana
Rahm eyle ey meh-rû bana
Ben ağlayu geldim sana

Rahm eyle ey meh-rû bana

Çeşmi siyâhı fitne sâz
Bu bendene gel etme nâz
Gel derdime ol çâre sâz

Rahm eyle ey meh-rû bana

Derd-i derûnum sensiz âh
Âfet nigâh çeşmi siyâh
Ey derdimin dermânı âh

Rahm eyle ey meh-rû bana

Dil vermemek kabul değil
Terk eylemek mümkün değil
Cûr eylemek lâayık değil

Rahm eyle ey meh-rû bana

19a

[34] Şarkı/ Mâhûr

[Usta] Yânî

[Vezin bozuk]

Mübtelâyım hayli demdir bir bî-vefâya
Âteş-i aşkıyla gönül düşdü sevdâya
Zerrece merhamet etmez isen gedâya

Sevdigimgüzeldir şîrîndir etvârı

Nazardan saklasun mevlâm bâri

Vebâl-i hasretle âh edeyim yansın felek
Ne lâayık olsun kuluna bu cefâlar ey melek

Etme nazar rakîbe cânâ budur sana gayet dilek

Eydan

Sana eylerim günde bin kere niyâz
Kuluna etme cefâ edersen de gayetle az
Tahammül kalmadı bende etme bana böyle nâz

Eydan

Gel efendim mürüvvet eyle alma âhım
Sana lâıyk değil ey (...) mâhım
Uyma ağyâr sözüne yokdur günâhım

Eydan

[35] **Şarkı**⁷⁶

[Güfte: Nûri]

[Müfteilâtün / müfteilâtün]

İnfi‘ale nedir sebeb
N’içün etdin bana gazab
Nedir benim suçum⁷⁷ aceb

N’içün etdin bana gazab

Ülfetine pek⁷⁸ inandım

⁷⁶ Güfteler Antolojisi adlı kitabta güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 652. Kitapta güftenin Suyolcuzâde Salih tarafından Mâhûr makamında ve Aksak usulünde bestelendiği belirtilmektedir. Haşım Bey Mecmuası’nda ise bu güftenin Salih Efendi tarafından Mâhûr makamında bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745.

⁷⁷ Güfteler Antolojisi adlı kitabta “suçum” kelimesi yerine “cürmüm” kelimesinin kullanıldığı görülmektedir. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 652.

⁷⁸ Güfteler Antolojisi adlı kitabta “pek” kelimesi yerine “ben” kelimesinin kullanıldığı görülmektedir. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 652.

Beni fedâ etmez sandım
Şimdi elden pek utandım

N'îçün etdin bana gazab

Sana etdim ben ri'ayet
Seversin sen beni elbet
Çatupkaşın bana birbet

N'îçün etdin bana gazab

Nûri çekmez böyle cevrin
Merâmında ne var senin
Aslı nedir gücenmenin

N'îçün etdin bana gazab

ZÂVÎL

20b⁷⁹

[36] Şarkı

Abdullah Ağa

[8'li hece vezni]

Bir mehtâba düşdü gönül
Çeşmi nergis saçı sünbül
Yanağı gül dili bülbül

Âh elinden el amân gel amân amân tâze civân

Hasretinle yanıyor cân âh amân yâr amân gel amân

Gel benim nâzlım

⁷⁹ 19b ve 20a numaralı varaklar boş.

Mehtâb-ı veş parlar yüzü
Pek şîrindir tatlı sözü
Aldı aklım elâ gözü

Eydan

Benzer yaya kemân kaşı
Tavşânların odur başı
Ondördüne girmiş yaşı

Eydan

Küçücüktür o mihr-i bân
Kaddi bâlâ ince meyân
Dahî açılmadık fidân

Eydan

[37] **Şarkı**⁸⁰

[11'li hece ölçüsü]

Nedir keyfsizliğin söyle bileyim
Sana Hak'dan cânım sağlık dileyim
Ağlatma bâri bir dem güleyim⁸¹
Sana kâbil olsa ömrüm vereyim

Amân hâlîm yamân âteş-i aşkınla cigerim püryan⁸²

⁸⁰ TMV. Nota Arş.de güftenin Cüneyt Kosal imzalı bir notası ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta dagüftenin bir nüshası bulunmaktadır. Üngör, Türk Müsîkîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 465. Bu kaynaklarda güftenin Şehlevendim Hâfiz Abdullah Ağa tarafından Hüzâm makamında ve Aksak usulünde bestelendiği belirtilmektedir.

⁸¹ TMV. Nota Arş.deki notada “Ağlatma bâri bir dem güleyim” cümlesi yerine “Çok ağlattın bâri biraz güleyim” cümlesi ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta da “Çok ağlattın bâri cüz'i güleyim” cümlesi kullanıldığı görülmektedir. Üngör, Türk Müsîkîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 652.

Sana tabîb benden gayrı bulunmaz
Müşkül bu sevdâya çâre bulunmaz
Mümkün değil gönlüm senden alınmaz

Eydan

Söyle nedir derdin bende bileyim

N'îçün keyifsiz oldun keyfin var iken
Sakın dertli olma yârin sağ iken
Ölürüm ayrılmam ömrüm var iken

Eydan

Sana tabîb neyse bende bulayım⁸³

SÛZNÂK

22b⁸⁴

[38] Şarkı

Nu'mân Ağa

[Güfte: İzzet]

[Fâilâtün/ fâilün]

Hoş edâlı bir civân
Kaşları aynı kemân
Beklerim hayli zamân

Gel efendim el-amân

⁸² Güfteler Antolojisi adlı kitapda bulunan güftede “Amân hâlim yamân âteş-i aşkınla çigerim püryan” sözleri yerine “Amân amân hâlim pek yaman âteş-i aşkınla çigerim süzân” sözleri yazmaktadır. Üngör, Türk Müsîkîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 652.

⁸³ “Böyle mahzûn durma yârim karşımda/ Akıl bırakmadın gayrı başımda/ Böyle sevdâ görmedim ben genç yaşımda”. Bu sözler bizim mecmuamızda bulunmayıp, TMV. Nota Arş.deki Cüneyt Kosal imzalı notada yazmaktadır.

⁸⁴ 21a, 21b, 22a numaralı varaklar boş.

Gayra bakmaz hiç gözüm
Sanada yokdur yüzüm
Dinle lutfet bu sözüm

Gel efendim el-amân

Nâz ederse ol perî
Kim demez vardır yeri
Cümle âlem müşterî

Gel efendim el amân

İzzet'in hâli tebâh
Zikr ü fikri âh ü vâh
Afv et etdimse günâh

Gel efendim el amân

[39] Şarkı⁸⁵

Kemânî Ali Ağa

[Güfte: İzzet Molla]⁸⁶

[Mef'ûlü / mefâ'ilü / mefâ'ilü / fe'ülün]

Bezme buyur ey mâh-ı münevver hele bir şeb
Yüz sürsün⁸⁷ ayağın tozuna bendelerin hep
Nâzın beni öldürdü nedir sende bu meşreb

Ver bezme halâvet gelüp şûh-i şeker-leb

⁸⁵ Güfteler Antolojisi adlı kitapta bu güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Güftenin Sûznâk Makamında ve usulünün ise Ağıraksak olduğu belirtilmektedir. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 1091.

⁸⁶ Bu güftenin İzzet Molla'ya ait olduğu Güfteler Antolojisi adlı kitapta yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 1091.

⁸⁷ Güfteler Antolojisi adlı kitapta "sürsün" kelimesi yerine "sürse" kelimesinin kullanıldığı görülmektedir. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 1091.

Göz gördü gönül sevdi benim eylemem inkâr
Gizli değil ey servi-revân bende bu esrâr
Kayd etme ne var görse de faraza eğer ağyâr

Ver bezme halâvet gelüp şûh-i şeker leb

Ta cânıma kâr etdi benim dünki o sözler
Gayriyye nazar eyleme mümkün mü bu gözler
İzzet'de senin hâsılı teşrifini gözler

Ver bezme halâvet gelüp şûh-i şeker leb

23a [40] Şarkı

Nu'mân Ağâ

[8'li hece vezni]

Dâ'i reftâr bir dil-rübâ
Mecbûrî oldum ezkazâ
Görmedim hiç böyle civân

İşte hüsn var ise salâ

Tarâvet var o dilberde
Ne gülde var ne anberde
Gördükçe ol meh-peykeri

İrâdem kalmadı elde

Gerdeni püskürme bendir
Hiç söz olmaz pek güzeldir
Ârzû çeker bu kollarım

Kaddi mevzûn ince bel

Penbe gibi nârin teni
Söz yok mürüvvet ma'deni
Niyâzımdır sana dilber

Nâlân etme bu bendeni

[41] Şarkı

Hâfız Ağa

[Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün]

Şimdi bir şûh-i cefâ-kâr
Gönlüm aldı çâr nâçâr
Eyledi aşkı beni zâr

Gamzesi ser-tîr-ihûn-hâr

Vasf olunmaz böyle bir yâr

Meyl-eden ol şîve-kâre
Başlar elbet âh ü zâre
Yandı dil hasretle nâre

Eydan

Meşrebi hoş şûh-i şendir
Misli yok bir sîm-tendir
Sorma bu giryem nedendir

Eydan

Yok eşi gâyet güzeldir
Nev-edâ bir ince beldir
Hüsn ü ânı bî-bedeldir

Eydan

23b

[42] Şarkı

Serheng İbrahim Ağa

[Güfte: Râsih]

[Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün]

Sevdiğim çeşm-i siyâh bir âfet-i devr-i zamân
Lem'a-i hüsnü verir hurşîd-i eflâke ziyân
Tîr-i müjgânı dil i âşıklara vermez amân

Bir levendâne güzeller serverî âşûb-i cân

Pertev-i ruhsârı mâh-ı encüme hayret verir
Cünbüş-ü refâtârı necm-i zühreye gâyret verir
Gûyiyâ her bir nigâh-ı âşıkâ ruhsât verir

Bir levendâne güzeller serveri âşub-i cân

Seyr-i gülzâre hırâm etse o nahl-i sîm-ten
Şerm-ile tahsîn eder refâtârına serv-i çemen
Gül rûhun meftûnu âlem işte Rasih bir de ben

Bir levendâne güzeller serverî âşub-i cân

[43] **Şarkı**

[Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün]

Bir civânın âteşiyle oldu sînem sûznâk
Hasret-i rûyinden oldum böyle bî-cân ü helâk
Ben şehîd-i âşkın olsamda senin ey meh çi bak

Çeşm-i hûnum kanlı zâlim dem-be-dem kan ağlarım

Ey nesîm-i subh-dem bir nev-haber ver yârdan
Lutf edüp âzâde etsün bendeyi bu nârdan
Geçmemiş mi nazenînim hâsılı ağyârdan

Çeşm-i hûnum kanlı zâlim dem-be-dem kan ağlarım

Yâre te'sîr eylemez mi nâle-i şeb-gîrimiz
Böyle hiç sengîn dile te'sîr eder mi tîrimiz
Çâre ne hükm-i ezelden böyledir takdîrimiz

Çeşm-i hûnum kanlı zâlim dem-be-dem kan ağlarım

24a

[44] **Şarkı**

Dervîş İsmâ'il Efendi

[Güfte: Es'ad]

[Müstef'ilün/ müstef'ilün]

Ey nev-nihâl hûb-rû
Dökdüm yolunda âb-rû
Etdirdi âhir ser-fürû

Rahm et yeter ey mâh-rû

Bak Şu güzel reftârına
Yakdı beni aşk nârına
Yokdur tahâmmül nârına

Rahm et yeter ey mâh-rû

Aşkınla ben hayli zamân
Yandım yine ey nev-civân
Ağyâredir meylin hemân

Rahm et yeter ey mâh-rû

Gel Es'ad-ı bî-çâreye
Rahm et dil ü gâm-hâreye
Aşkınla hem âvâreye

Rahm et yeter ey mâh-rû

[45] **Şarkı**

Hâfız Şeydâ

[Güfte: Şeydâ]

[Vezin bozuk]

Çünkü sevmezdin ey ömrüm ne gönlüm aldın
Âşık-ı bî-çâreni ferdâlara soldın
Bu nice demdir ebruvânım nerede kaldın

**Gel a cânım ömrüm efendim al beni sînen
Üstüne sarsam n'olur yosmam seni**

Beni mest eyledi aşkın şûh-i devrânım
İntizârın çekmene kalmadı dermânım
Sende insaf ü mürüvvet yok mu sultânım

Eydan

Biz bilürüz güzellerin fendini şeydâ
Âşıkına cûr etmektir işleri tenhâ
Aldanma sen güzellerin mekrine Şeydâ

Eydan

SÛZİDİLÂRA

25b⁸⁸

[46] **Şarkı**

[8'li hece vezni]

Gönlüm aldı bir nev-civân
Kirpiği tîr kaşı kemân
Ruhsâr-ı yâr bâğçesinden
Yanakları güldür hemân

Gel efendim serv-i bülendim amân hâlim

Pek yamân âh gel tâze civân

Cümbüş edâlevendâne
Cihânda mislin bir dâne
Sarılıydım perçem gibi
Ol beyâz penbe gerdene

Eydan

⁸⁸ 24b ve 25a numaralı varaklar boş.

Sevdim seni ey dil-fikâr
Nice aşkın edem inkâr
Leyl ü nehâr fikrim sensin
Hâlim sana etdim izhâr

Eydan

Güzelliğin mülkü sende
Yok tahammül gitdi bende
İster ağlat ister güldür
Sevdim seni ne dersen de

Eydan

[47] Şarkı

Abdullah Ağa

[Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün]

Dil sana meyl etdi ey rûh-i revân
Bî-karârındır bu cân-ı nâ-tüvân
Yok mu insâfın elinden el-amân

Âşıkım âşık beğim bilmez misin
Mübtelâ oldum sana bilmez misin

Gül cemâlin seyr edüp ben mübtelâ
Eyledim vârim yolunda hep hebâ
Bendeyim lâyıık değilmi dil sana

Eydan

Yandım ol mehpâre-i meh-tal'ate
Yalvarup düşdüm recâ-yı vuslata
Ben kulun etmem tahammül hasrete

Eydan

Sevdiğim ba'is nedir cevr ü cefâ
Eyle sultânım emân lutf ü vefâ
Böyle cevr etmen revâmıdır bana

Eydan

BÜZÜRK

27b⁸⁹

[48] Şarki⁹⁰

Sâlih\ Kethüdâ-yı Hazîne Mîr-i Esbâk

[Güfte: Vâsıf]

[8'li hece vezni]

Dil sana ey meh bendedir
Yansa n'ola efgendedir
Âsâr-ı aşkın bendedir

Mademki cânım tendedir

Dîvâne gönlüm sendedir

Etme fedâ tek bendeni
Dünyâya vermem ben seni
Ey şûh böyle bil beni

⁸⁹ 26a, 26b ve 27a numaralı varaklar boş.

⁹⁰ Güfteler Antolojisi adlı kitapta bu güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Güftenin Aksaksemâi usulünde olduğu belirtilmektedir. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 105.

Eydan

Dil sendedir yokkâbili
Gâyrının olmaz mâili
Dönmem sözümden hâsılı

Eydan

Var iken ey çeşmi siyâh
Sende bu mestâne nigâh
Vâsıf gibi bî-iştibâh

Mademki cânım tendedir
Dîvâne gönlüm sendedir

[49] Şarkı

Şâkir Ağa

[Güfte: Ferîd]

[Mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ feûlün]

Ne mümkün vazgeçem ol sîm-tenden
İzârın farkı yokdur yâsemenden
Geçermi sevdiğim bilmem sevinden (?)

Cefana kâ'ilim vazgeçme benden
Bana senden olur n'olursa senden

Hele sensin benim vird-i zebânım
Seninde bana meylin varmı cânım
Ezâ ve cevri ile kasdın civânım

Eydan

N'îçün pâ-mâl edersin âşıkânı
Sana mecbûr olanın yok mu cânı
Gehi lutf eyle gâhi güldür ânı

Eydan

Ferîd'i yollara bakdırma her şeb
Gözünden yaş yerine kan akar hep
Gamınla gönlü olmuşdur leb-â-leb

Eydan

DİLKÜŞÂ

29b⁹¹

[50] Şarkı

Abdullah Ağa

[Güfte: Şehlevendim]

[8'li hece vezni]

Şimdi bir cilveli yâre
Gönül verdim nedir çâre
Ne güzel tarz ühâletî
Gören düşer âh ü zâre

Âh merhamet kıl nâzlı yârim
Ciger oldu pâre pâre

Aklım alan ol mû-miyân
Hasretinle hâlim yamân
Güzellerin meh-pâresi

⁹¹ 28a, 28b ve 29a numaralı varaklar boş.

Aldı gönlüm âh el-amân

Eydan

Kalmadı sabr ükârârım
Bir nazar kıl şîve-kârım
Benzer ol mâh-ı münîre
Bilmezem leyl ü nehârım

Eydan

Açılmış gül-i ziyâdır
Hele görsen ne ra‘nâdır
Yandı aşka Şehlevendim
Merhamet kıl bir gedâdım

Eydan

ŞEVKİDİL

31b⁹²

[51] **Şarkı**

Abdullah Ağa

[Mefâ'ilün/ mefâ'ilün]

Gam-ı aşkınla giryânım
İşit ey şâh-ı hûbânım
Tegâfûl etme gel cânım
Görüphâl-i perîşânım

⁹² 29b numaralı varakın yarısı, 30a, 30b ve 31a numaralı varaklar boş.

Aşkın bende gönlüm sende eğlenemem şu âlemde

Cefâyı terk edüp dâd et
Gam-ı hicrandan âzâd et
Beni vaslınla dil-şâd et

Amân lutf eyle sultânım

Der-i lutfun küşâd olsun
Garîbin ber murâd olsun
Nevar lutfunla şâd olsun

Benim bu kalb-i vîrânım

Bu gönlüm sana âşıkdır
Der-i aşkında sâdikdir
Kerem şânına lâyıkdır

Senin ey şâh-ı devrânım

DÜĞÂH

33b⁹³

[52] **Şarkı**⁹⁴

[Güfte: Kômürcüzâde Muhâsip Hâfız Efendi]

[Müstef'îlün/ müstef'îlün]

⁹³ 31b numaralı varakın yarısı, 32a, 32b ve 33a numaralı varaklar boş.

⁹⁴ Bu güftenin TMV. Nota Arş.de bir notası, Haşim Bey Mecmuasında ve Güfteler Antolojisi kitabında bir nüshası bulunmaktadır. TMV. Nota Arş.de ve Haşim bey Mecmuasında güftenin Ketenci Hâfız Efendi tarafından bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745. Güfteler Antolojisi kitabında ise güftenin Kômürcüzâde Muhâsip Hâfız Efendi'ye ait olduğu yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 122. Bizim mecmuamızda, TMV. Arşivinde ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta Dügâh Makamında bestelendiği yazan bu güftenin Haşim Bey Mecmuasında Sabâ Makamında bestelendiği yazmaktadır.

Dil mest olur huş-yâr iken
Gaflet gelür bî-dâr iken
Sende bu işve var iken

Ey serv-i kaddi gonca-fem
Sâyen gibi üftâdenem

Sensiz cihânı n'eylerim
Tende bu cânı n'eylerim
Zât-ı zamânı n'eylerim

Ey serv-i kaddi gonca-fem

Ebrûlerin olmuş kemân
Tîr-i müjen vermez amân⁹⁵
Âşkın ile hâlim yamân

Ey serv-i kaddi gonca-fem

Hâfız kulun bî-çâredir
Hem sînesi pür-yâredir
Âşkın ile âvâredir

Ey serv-i kaddi gonca-fem
Sâyen gibi üftâdenem

[53] Şarkı⁹⁶

[Güfte: Tanbûrî]

⁹⁵ TMV. Nota Arş.deki notada ve Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada "Tîr-i müjen vermez amân\ Âşkın ile hâlim yamân" sözleri yerine "Tîr-i müjen pek bî-amân\Te'sîr-i dillerde nihân" yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 122.

⁹⁶ Bizim mecmuamızda Dügâh Makamında olan bu güfte Haşim Bey Mecmuası'nda, Güfteler Antolojisi adlı kitapta ve TMV. Nota Arş.de Tanbûrî tarafından Sabâ makamında ve Aksak usulünde bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745, Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 985.

[8'li hece vezni]

Bir esmere⁹⁷ gönül verdim
Fırâkıyla artdı derdim⁹⁸
Benim olur diye sevdim

**Yanağı gül dili bülbül⁹⁹ âşıkı çok
Şâh-levendim ağlatma gel efendim¹⁰⁰**

Âşinâlığın kesme benden
Hazz ediyor cânım senden
Tahammül gitdi amân elden

Eydan

Galata'da güzel çokdur
Senden gayrı yârim yokdur
Gel yanağın bana öpdür¹⁰¹

Eydan

Beni sevdiğini bildim
Yanağında bir gül gördüm
Tanbûrî'ye verir derdim¹⁰²

⁹⁷ Güfteler Antolojisi adlı kitapta ve TMV. Arşivindeki notada “esmere” kelimesinden sonra iki adet “amân amân” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 985.

⁹⁸ TMV. Nota Arş.deki notada “derdim” kelimesinden sonra iki adet “amân amân” kelimesi yazmaktadır.

⁹⁹ TMV. Nota Arş.deki notada “dili bülbül” kelimesinin yerine “saçı sünbül” kelimesi kullanılmaktadır.

¹⁰⁰ Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki güftede “gel efendim” sözü yerine “zülfü kemendim” sözü yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 985.

¹⁰¹ Güfteler Antolojisi adlı kitapta “Galata'da güzel çokdur\ Senden gayrı yârim yokdur\ Gel yanağın bana öpdür” sözleri yerine “Şu cihanda güzel çokdur\ Senden ayrı dostum yokdur\Al yanağın bana öpdür” sözleri yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 985.

¹⁰² Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki “Beni sevdiğini bildim\ Yanağında bir gül gördüm\ Tanbûrî'ye verir derdim” sözleri yerine “Yangında bir gül gördüm\ Benim olur deyü sevdim\ Tanbûrî nedir bu derdin” sözleri yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 985.

**Yanağı gül dili bülbül âşıkı çok
Şâh-ı levendim ağlatma gel efendim¹⁰³**

34a

[54] Şarkı

[8'li hece vezni]

Gel tîzce gel ay doğmadan
Bahr-ı sevdâya dalmadan
Dahî ben hûvâba varmadan

**Gel kuzum sarayım seni
Gâyet beğendim ben seni**

Çekilmez böyle bir sevdâ
Bu bende yâdigâr ammâ
Ele girmez böyle tenhâ

**Gel cânânım öpeyim seni
Pek beğendim ben seni**

Cânım seni pek özlerim
Evini her dem gözlerim
Niyâzdır sana sözlerim

**Dön yüzün göreyim
Sîneye sarayım seni**

¹⁰³ TMV. Nota Arş.de “ağlatma gel efendim” sözleri yerine “amân amân gel ağlatma amân amân zülfü kemendim” sözleri yazmaktadır.

“Bir kerre yüzüme bakdı/ Beni âteşlere yakdı/ Aklımı aldı da gitti”. Bu sözler bizim mecmuamıza bulunmayıp Güfteler Antolojisi adlı kitaptayazmaktadır. Üngör, Türk Müsikisi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 985.

Gece gündüz ederim âh
Okunsun şarkı-yı düğâh
Göreyim seni gâh-be-gâh

Gel şâd eyle sen beni
Ziyâde severim ben seni

SABÂ

35b¹⁰⁴

[55] Şarkı¹⁰⁵

Hâfız Efendi

[Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün]

Sevdi cânım şimdi bir nevres-fidân
Vermedim sır kimseye ben bir zamân
Pek çabuk hâlim ana oldu âyân

Duydu mecbûr olduğum ol nev-civân

Var yanağında o şûhun çifte ben
Cân ü dilden bend oldum ona ben¹⁰⁶
Hiç mürüvvet eylemez ol gül-beden

Duydu mecbûr olduğum ol nev-civân

Hâyli dem râhında çekmişdim emek
Ben niyâz-ı vaslını etdim dilek
Vermedi fırsat bize ammâ felek

¹⁰⁴ 34a numaralı varakın yarısı, 34b ve 35a numaralı varaklar boş.

¹⁰⁵ TMV. Nota Arş.de güftenin Cüneyt Kosal imzalı bir notası bulunmaktadır. Notada güftenin Sabâ Makamında ve Ortaaksak usulünde bestelendiği yazmaktadır.

¹⁰⁶ TMV. Nota Arş.deki notada "Cân-ü dilden bend oldum ona ben" sözleri yerine "Bende oldum cân-u dilden ona ben" yazmaktadır.

Eydan

Düşdü gönlüm şimdi bir mâh-pâreye
Kâfir engel girmek ister âreye
Kim acır gayrı dil ü bî-çâreye

Duydu mecbûr olduğum ol nev-civân

[56] Şarkı

Cündî Şâkir Ağa

[Güfte: Sâkıb]

[8'li hece vezni]

Sevdim seni ey nev-civân
Ârzû eder gönlüm hemân
Gece gündüz âh ü figân
Eyliyorum yandım amân

Amân amân âh acânım amân amân

Âh kuzum amân amân yeseydi

Nâr-ı hasret yanar tende
Tahammül kalmadı bende
Kalup gerinde nâlende

Terahhum yok mudur sende

Ben ağlarım her rûz ü şeb
Hicrânıma sensin sebep
Feryâdımı ey gonca-leb

Gûş eyle ey hûni meşreb

Gönül mahzûn olup gitdi
Bu firkat cânıma yetdi
Nihâyet muztarib etdi

Sana Sâkıb acerb netdi

36a

[57] **Şarkı**

[İlk bendi 14'lü diğer bendleri 11'li hece vezni]

Sana bir karanfil vereyim cânile koklayasın
Sana bir gizli sözüm var sakın utanmayasın
Üstüme yâdlar seviphâtircâğım yıkmayasın

Sana neler alayım âh gel acânım sarayım

Evinin önünde taşın olayım
Elâ göz üstüne kaşın olayım
Yalnız kalursan eşin olayım

Eydan

Evinin önünde sokakdolaşur
Ayda bir selâmın gelür ulaşur
Sen güzelsin her ne giysen yaraşur

Eydan

Evinin önünden gelür geçersin
Yâdellere beyâz göğsün açarsın
Ne candan seversin ne vazgeçersin

Sana neler alayım âh gel acânım sarayım¹⁰⁷

[58] **Şarkı**

[Mef'ûlü/ mefâ'ilü/ mefâ'ilü/ fe'ûlün]

Hiç görmedim ey şûh-i cihân sen gibi mahbûb
Dünyâda hemân sensin efendim bana matlûb
Olsam n'olur aşkınla senin âşık-ı merğûb

Dünyâda hemân sensin efendim bana matlûb

Yolunda senin mâ melekim cümle fedâdır
Bir nîm-nigehin âşıkına başka edâdır
Şâyeste'i eltâf olacak bir bu gedâdır

Eydan

Yetmez mi cefâ aşkına ey şâh-nâzım
Hemdem olalım açma amân kimseye râzım
Sensiz bu cihân ey gül-i zîbâ neme lâzım

Eydan

Hep bana harâm oldu gülistân ile gülşen
Bu baht-ı siyâhım ne belâ olmadı rûşen
Dâ'im çekeyim derdini sen olasın şen

Dünyâda hemân sensin efendim bana matlûb

¹⁰⁷ İlk bendin vezni serbesttir. Diğer 3 bend 11'li hece veznidir.

36b

[59] Şarkı¹⁰⁸

İzzet Ağa

[8’li hece vezni]

Gülzâr-ı letâfetsin sen
Bu hüsn ile âfetsin sen
Hem¹⁰⁹ zarîf kıyâfetsin sen

Bu hüsn ile âfetsin sen

Gâyet ile emel oldun
Sabr etsene sende n’oldun¹¹⁰
Yazık sana n’içün¹¹¹ soldun

Bu hüsn ile âfetsin sen

Bu günlerde neş’elendim
Ey¹¹² benim serv-i bülendim
Ben seni gâyet beğendim

Bu hüsn ile âfetsin sen

Beni zemm etme ağyâre
Sâbit-kadem bu bî-çâre

¹⁰⁸ TMV. Nota Arş. de güfthenin Muallim İsmail Hakkı Bey’in TRT. deki Koleksiyonu’ndan alındığı belirtilen Cüneyt Kosal imzalı bir notası ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta da güfthenin bir nüshası bulunmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 987. Bu kaynaklarda Güfthenin Sabâ Makamında ve Aksak usulünde bestelendiği yazmaktadır.

¹⁰⁹ Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada “hem” kelimesi yerine “pek” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 987.

¹¹⁰ TMV. Nota Arş.deki notada ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta “n’oldun” kelimesi yerine “buldun” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 987.

¹¹¹ Güfteler Antolojisi adlı kitapta “n’içün” kelimesi yerine “nice” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 987.

¹¹² TMV. Arşivindeki notada ve Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada “ey” kelimesi yerine “gel” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 987.

Cemâl arz et bu dil-zâre

Bu hüsn ile âfetsin sen

[60] Şarkı

[7'li hece vezni]

Hay na'line na'line
Tasma ördüm na'lene
Hânım gitmez göynümce
Yazık senin hâline

Amân amân tob zülüflüm gel cevâhir saçalım

Hanım hammâm ustası
Elinde altun tası
Her görenler bayılır

Kalem-kârı fetâsı

Eydan

Var iken anda edâ yine
Düşer herkes peşine
Baştan ayağa pür-nûr

Sarma bana aybu ne

Eydan

Hay hâlîme hâlîme
Gel akuzum yanıma
Benden n'îçün kaçarsın

Rahm eyle bu hâlime

Eydan

37a

[61] **Şarkı**

[7'li hece vezni]

Madaraya vardığımı

Rakı şarâb aldığımı

Karbeyâzı sardığımı

Amân ey bilurmisin sen benim olurmisin

Madaraya¹¹³ varmadım

Rakı şarâb almadım

Karbeyâzı sarmadım

Eydan

Madaranın kızları

Pek beyâzdır kolları

Sarmak ister belleri

Eydan

Dâğdan kesdim bir degnek

Yaprağı benek benek

Güzeli sarmak gerek

Eydan

---

¹¹³ “Madara” yahut “Mudârâ” şeklinde okunabilen bu kelimenin bir yer adı olma ihtimali yüksektir.

Madaranın yolları
Dolaş da gel bâğları
Pek sık olur evleri

Amân ey bilurmisin sen benim olurmisin
Acânım hâlimden anlar mısın

[62] **Şarkı**

[8'li hece vezni]

Atımı dâğdan aşırdım
Geldigim yolu şaşırdım
Sırmalı yağlak düşürdüm

Kaçalım zülf-i siyâhım gerdânda bekler siyâhım
Efendim amân

At yoruldu ben yoruldum
Atın boynuna sarıldım
Cilveli yârdan ayrıldım

[Eydan]

Palazım nerden gelürsün
Gönlümün gamın alursun
Âkibet benim olursun

[Eydan]

Nerdübân yüksek çıkılmaz
Çıkupda yâre bakılmaz
Cilveli yârdan geçilmez

**Kaçalım zülf-i siyâhım
Gerdânda benler siyâhım efendim amân**

37b

[63] Şarkı

İsmâ‘il Efendi

[Müstef‘ilün/ müstef‘ilün]

Gûş eyle gül bülbülleri
Nûş eyle cam mülleri
Ruhsâre saç sünbülleri

Açsın kudûmün gülleri

Üftâdeler eyler figân
Ey dîdesi nergis amân
Açdı yine bülbül dehân

Açsın kudûmün gülleri

Kapladı sahrâyı çemen
Bâğı dolandı yâsemen
Zevk eyle bu esnâda sen

Açsın kudûmün gülleri

Lâle gibi ey bî-vefâ
Lutf eyle olma bî-vefâ
Gülşende gel eyle sâfâ

Açsın kudûmün gülleri

UŞŞÂK

38b¹¹⁴

[64] Şarkı¹¹⁵

[Güfte Sahibi: Mahtûmî]

[5'li hece vezni]

Rehâ bulmadım\ zülfün telinden

Halâs olmadım\ senin elinden

Bî-dâd vay sad dâd vay feryâd¹¹⁶

Amân amân âh senin âh âh âh senin elinden¹¹⁷

Gamınla yandım\ mecnûna döndüm

Sararıp soldum¹¹⁸\ senin elinden

Eydan

Ey şeh-i¹¹⁹ bî-dâd\ gel beni kıl bâd

Hezarân feryâd\ senin elinden

Eydan

¹¹⁴ 37b numaralı varakın yarısı ve 38a numaralı varak boş.

¹¹⁵ Haşim Bey Mecmuası'nda, Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin bir nüshası ve TMV. Nota Arş.de güftenin bir notası bulunmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745, Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 190. Bu kaynaklarda güftenin Dede Efendi tarafından Güli'zâr Makamında ve Ağrıdüyek usulünde bestelendiği yazmaktadır.

¹¹⁶ Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada “vay feryâd” sözleri yerine “feryâd amân” sözleri yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 190.

¹¹⁷ Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada “Amân amân âh senin âh âh âh senin elinden” sözleri yerine “Âh senin elinden a cânım âh âh/ Âh âh senin elinden âh âh âh senin elinden” sözleri yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 190.

¹¹⁸ TMV. Nota Arş.deki notada ve Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada “sararıp soldum” sözleri yerine “billâh yandım” sözleri yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 190.

¹¹⁹ Güfteler Antolojisi adlı kitaptakin nüshada “ey şeh-i” sözü yerine “hemîşe” sözü yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 190.

Sen bir âfetsin\ Mahtûmî n'etsün
Kime dâd etsin\ senin elinden

Bî-dâd vaysad dâdvay feryâd amân
Amân âh senin elinden âh âh âh senin elinden

38c¹²⁰

[65] Şarkı

Dede

[Mefâ'ilün/ mefûlün]

Gel eyle ben kulun dil-şâd
N'îçün küsdün bana söyle
Firâkıdan idüp âzâd

N'îçün küsdün [bana] söyle
Şâh-ı zî-şânhûbânım gel gel gel
A cânım gel n'îçün küsdün bana söyle

Ne etdim sana sultânım
Nedir cürmümle isyânım
Nedir ey çeşmi fettânım

Eydan

N'îçün küsdün bana söyle

Gamınla derd-nâk oldum
Zebûn-i sîne-çâk oldum
Meded gel ben helâk oldum

¹²⁰ 39 numaralı varaka sehven tekrar "38" numarası verilmiştir. Bu sebepten bu varaklara 38c, ve 38d varak numarasıyla belirttik. 38b numaralı varakın yarısı boş.

Eydan

N'îçün küsdün bana söyle

Bozup ahd-ile peymânın

Deriğ eylersin ihsânın

A zâlim yok mu îmânın

Eydan

N'îçün küsdün bana söyle

NEVÂ

39b¹²¹

[66] **Şarkı**

Ali Ağa

[Güfte: Ferid]

[Fâ'ilâtün/ fâilâtün/ fâilün]

Nâr-ı aşkınla vücûdum gülşeni

Ş'ulelense yaksa iklim-i teni

Bağladım zülfün teline gerdeni

Çâre ne sen sevme ben sevdim seni

Gitmez aksin bu dil ü âyineden

Zâ'il olur mu muhabbet sîneden

Yüz çevirsen bende'i (...)

Çâre ne sen sevme ben sevdim seni

¹²¹ 38c numaralı varakın yarısı, 38d ve 39a numaralı varaklar boş.

Râh-ı aşkında deli dîvâneyim
Sanma derd-i hicrine bî-gâneyim
Bende uşşâkın değil de yâneyim

Çâre ne sen sevme ben sevdim seni

Yâ neden etdin Ferîd'e infî'âl
Şimdi kimlerle edeyim hasbihâl
Eylemezsin hâl-i zârımdan su'âl

Çâre ne sen sevme ben sevdim seni

[67] Şarkı¹²²

Tanbûrî

[Güfte: Tanbûrî]

[8'li hece vezni]

Safâ geldin efendim sen
Dâğ-ı sînem oldu gülşen¹²³
Felekden bir ay gün gördüm¹²⁴

Nûr ile yâr doldu gülşen

Hüsnün gibi bâğ-ı irem
Bulunmaz ki gönlüm verem
Şeref burcu açılursa

¹²² TMV. Nota Arş. de güftenin bir notası bulunmaktadır. Notada güftenin Nevâ Makamında ve Aksak usulüde bestelendiği yazmaktadır. Güfteler Antolojisi adlı kitapta da güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Nüshada güftenin Tanbûrî Mustafa Çavuş tarafından Isfahan makamında Aksak usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 520.

¹²³ TMV. Nota Arş.deki notada ve Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada “gülşen” kelimesi yerine “rûşen” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 520.

¹²⁴ TMV. Nota Arş.deki notada ve Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada “gördüm” kelimesi yerine “doğdu” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 520.

Belki mehtâbda görem

Bu güzellik tavrı sende
Hûrî ğılman sana bende
Sayenizde biz yanalım

Âteş-i firkat her şeb tende

Âşık mısın Tanbûrî sen
Gör kendini haddin bil sen
O nûr gibi gül cemâl

Nice olur hâl görmez sen

Gülşen olsun bülbülleri
Sever isen dilberleri
Yakma beni beğenmezsin
Dilde cânım efendimsin¹²⁵

40a

[68] **Şarkı**¹²⁶

Tanbûrî

[Güfte: Tanbûrî]

[8'li hece vezni]

¹²⁵ “Gül-şâd olsun bülbülleri/ Süzeriz dilberleri/ Yakma cânım beğenmezsen/ Dilde cânım efendimsin”. TMV. Nota Arş.deki notada bulunan bu dörtlük bizim mecmuamızda bulunmamaktadır. Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada ise bu sözler yerine şu sözler yazmaktadır. “Gel şâd olsun bülbülleri/ Severiz dilberleri amân/ Amân yakma cânım/ Beğenmezsin dilde cânım efendim sen” Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 520.

¹²⁶ TMV. Nota Arş.de bu güftenin bir notası ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta bir nüshası bulunmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 752. Bu kaynaklarda güftenin Nevâ Makamında ve Aksak usulünde bestelendiği yazmaktadır. Ayrıca Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin Tavşanca Şarkı olduğu yazmaktadır. Yine Güfteler Mecmuası adlı kitapta bulunan bu nüshanın dipnotunda “Müsikî Mecmuası s. 103'de” Bu güftenin “Tanbûrî Ali Efendi” tarafından bestelendiği yazmaktadır.

Muntazırım teşrîfine
Reftâr ile revîşine
Bir ben miyim âşık olan
Bülbül âşık gülşenine¹²⁷

Gel gel amân amân¹²⁸ âfet-i devrân
Yakma hasret âteşine

Feryâd idüp yandı bülbül
Nazarında bir tâze gül
Seni seven âşıkların

Eydan
Ah¹²⁹ efendim kadrini bil

Gizli sevmek müşkül yâri
Şiddetlidir aşkın nârı
Pervâneden beter yandım

Eydan
Belki işitdin âh ü zârı

Dilberlerin revîşine
Letâfetle¹³⁰ gelişine
Kapılırsın sen Tanbûrî

Eydan

¹²⁷ TMV. Nota Arş.deki notada ve Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada “gülşenine” kelimesi yerine “gülüşüne” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 752.

¹²⁸ Güfteler Antolojisi adlı kitapta “Gel gel amân amân” sözleri yerine “Yâr amân” sözleri yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 752.

¹²⁹ TMV. Nota Arş.deki notada ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta “ah” kelimesi yerine “gel” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 752.

¹³⁰ TMV. Nota Arş.deki notada ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta “Letâfetle” kelimesi yerine “zerâfetle” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 752.

Yalvar yakar düş peşine

BEYÂTÎ

42b¹³¹

[69] Şarkı¹³²

İsmâ‘il Efendi

[Mef‘ûlü/ mefâ‘ilü/ mefâ‘ilü/ fe‘ûlün]

Ey gamzesi fettân ham-ı gîsû-yi kemendim
Ol yosma-kıyâfet geliş endâmı beğendim¹³³
Cevr etme yeter bendene ey şâh-ı levendim

Aldı bu revîşleri beni ey serv-i bülendim
Kurbânın olam kıyma meded kânı efendim

Câna nice bir dîdelerim hûn ile dolsun
Hasretle gönül gülşeninün gülleri solsun
Hercâî güzel sevmeyeyim tevbeler olsun

Eydan

Hûn eyledi bağrım benim ol gamzesi câdu
Ey mâh yeter cânıma kâr etdi yeter bu
(Şimdengerû vâykavli yalan sana da yâ hû) ?

Aldı bu revîşleri beni ey serv-i bülendim
Giryânın olam kıyma meded kânı efendim

¹³¹ 40a numaralı varakın yarısı, 40b, 41a 41b ve 42a numaralı varaklar boş.

¹³² TMV. Nota Arş.de güftenin bir notası bulunmaktadır. Notada güftenin Dede Efendi tarafından Beyâtî Makamında ve Ağıraksak usulünde bestelendiği yazmaktadır.

¹³³ TMV. Nota Arş.deki notada “beğendim” kelimesinden sonra “yar yar” sözleri yazmaktadır.

[70] Şarkı¹³⁴

Hâfız Efendi

[Güfte: Vâsıf]

[Fâilâtün/ fâilâtün/ fâilün]

Şimdi gönlüm düşdü bir nevres-güle

Döndü feryâdım nevâ-yı bülbüle

Her ne dem ol gonca-i zibâ güle

Gösterir bülbül güle gül bülbüle¹³⁵

Ah sünbülüm gel gülüm şöretin ver cihâne gulgule¹³⁶

Misk-i rûmiyle buhûr mu

Bağlamış târ-ı siyâh-ı perçemi

Bu letâfetle görüp ol gül-femi

Eydan

Söz yok ol muğ-peçenin bu çağına

Mest olup eğmiş fesini sağına

Varsa bu perçemle sünbül bâğına

Eydan

Bend edüp dünyâyı Vâsıf kâküle

Bezm-i âlemde kopardı gulgule

Destine aldıkca ol gül bülbüle

¹³⁴ Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Nüshada güftenin Santûri Etem tarafından Süznâk makamında ve Curcuna usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 1086.

¹³⁵ Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada “bülbüle” kelimesi yerine “sümbüle” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 1086.

¹³⁶ Bu sözler Güfteler Antolojisi adlı kitapta bulunmamaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 1086.

Eydan

43a

[71] Şarkı¹³⁷

[11'li hece vezni]

Hiç elem çekmezdim seveydin beni

Sînemde cân gibi saklardım seni

Duyar gibi oldum seni seveni

Benden gayrı yâr seversen yazık yazık yazık şânına

[Şöyle etdin böyle etdin girdin kânıma]¹³⁸

Herkesi dost sanup berâber gezme

Cemalin gösterüp gözlerin süzme

Ben senden vageçmem sen benden bezme

Benden gayrı yâr seversen yazık yazık yazık şânına

[Şöyle etdin böyle etdin girdin kânıma]

Bana sen söz verdin dönme sözünden

Keder görmeyesin benim yüzümden

Seni sakunırım iki gözümden

Benden gayrı yâr seversen yazık yazık yazık şânına

[Şöyle etdin böyle etdin girdin kânıma]

¹³⁷ TMV. Nota Arş.de bu güftenin Refik Fersan'dan alındığı belirtilen Cüneyt Kosal imzalı bir notası ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta bir nüshası bulunmaktadır. Notada Refik Fersan'ın da imzası bulunmakta ve "02.07.1961" yılında kaydedildiği yazmaktadır. Notada güftenin Kemânî Mustafa Ağa tarafından Beyâtî makamında ve Aksak usulünde bestelendiği yazmaktadır. Ancak Güfteler Antolojisi adlı kitapta Güftenin Kemânî Mustafa Ağa tarafından Karcıgar makamında ve Aksak usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi C. I, s. 546.

Haşim Bey Mecmuası'nda ise bu güftenin Kemânî Mustafa Ağa tarafından Beyâtî Makamında bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745.

¹³⁸ TMV. Nota Arş.deki notada ve Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada nakarat kısmında bulunan bu sözler bizim mecmuamızda yazmamaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 546.

Çok kimse istedi gönlüm vermedim
Gonca güllerini açup dermedim
Seni sevdim gayrı güzel sevmedim

Benden gayrı yâr seversen yazık yazık yazık şânına
[Şöyle etdin böyle etdin girdin kânıma]

BEYÂTÎ ARABÂN

45b¹³⁹

[72] Şarkı¹⁴⁰

Hâfız Efendi

[Mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ fe'ülün]

Gönül meyl eyledi bir meh-cemâle
Fidândır ermemiş dahî kemâle
Aceb mümkün müdür ermek visâle

Beni koydu firâkın bak ne hâle
Gel efendim bî-menendim pek beğendim
Beni koydu firâkın bak ne hâle

Hilâl ebrûlerin benzer kemâne
Kıyar tîr-i müjen cânâ bu cânâ
Hemân cevri eyleyup bakmaz figâne

Eydan

¹³⁹ 43a numaralı varakın yarısı, 43b, 44a, 44b ve 45a numaralı varaklar boş.

¹⁴⁰ Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Nüshada güftenin Hâfız Efendi tarafından Beyâtî Arabân makamında ve Evfer usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 371.

Menendi yok güzeller içre hâlâ
Edâ vü tarz ü tavrı gâyet a‘lâ
Nedir çâre bana rahm etmez aslâ

Eydan

Gönülde kalmadı hiç zerre ârâm
Bu çevre yok mudur âyâ serencâm
Bana rahm et rakîb olsun (...)

Eydan

Beni koydu firâkın bak ne hâle

[73] **Şarkı**

Tâhir Ağa

[8’li hece vezni]

Seyr et ol çeşm-i fettânı
Bende etdi halkı ülfeti
Gâyetle nâzik sohbeti

Verdi cihâne şöhreti

Yosma edâlî bir civân
Aşkıyla âlem nâ-tüvân
Saldı cihâna nam ü şân

Verdi cihâne şöhreti

Uşşâka la‘li bâdedir
Mest etmene âmâdedir
Herkes ona üftâdedir

Verdi cihâne şöhreti

Sarsın beli fermâyışı
Âşıkda seyr et nâlişi
Verdi herkese hevâheşi

Verdi cihâne şöhreti

46a

[74] Şarkı¹⁴¹

[11'li hece vezni]

Bir urum dilbere oldum mübtelâ
Kemân kaşları gözleri gâyet elâ¹⁴²
Mislini görenler¹⁴³ var ise salâ

**Bir Rum dilberi gâyetle mümtâz
Yakdı beni şive ile bu nâz**

Bu çağın eyledi sînemi yâre
Amân ey nev-civânım bana çâre
Âteş-i aşkınla oldum âvâre

Eydan

Kâküline doğar gül-i zerrîni
Nâz ile gelür yakar âşıkını

¹⁴¹ TMV. Nota Arş.de güftenin bir notası bulunmaktadır. Notada bestenin Tanbûri'ye ait olduğu ve Bâyatî makamında olduğu yazmaktadır. Güfteler Antolojisi adlı kitapta ise güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Nüsha'da güftenin Tanbûri Mustafa Çavuş tarafından Beyâtî Makamında ve Aksak usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsîkîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 62.

¹⁴² TMV. Nota Arş.deki notada “Kemân kaşları gözleri gâyet elâ” sözleri yerine “amân amân sırma saçlı gözleri gayetle elâ” sözleri yazmaktadır.

¹⁴³ TMV. Nota Arş.deki notada “görenler” kelimesi yerine “seyriden” yazmaktadır. Güfteler Antolojisi adlı kitapta “Mislini görenler var ise salâ” sözleri yerine “Mislini seyriden varsa aslâ” yazmaktadır. Üngör, Türk Müsîkîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 62.

İster sarmağa ince belini

Eydan

Düşürdün beni sevdâya a zâlim¹⁴⁴
Kalmadı dilde¹⁴⁵ sabr ü mecâlim
Etmez isen kerem nice olur hâlim

Eydan

[75] Şarkı

Mustafa Efendi

[Fâilâtün/ fâilâtün/ fâilün]

Ey gül-i bâğ-ı bahâr-ı gülşenim
Derdi ben kendim kazandım suç benim
Olsa eşkimle revâ ter-dâmenim

Derdi ben kendim kazandım suç benim

Kanlı yaşımdan benim ey nev-civân
Şîşe-i haccâme dönse âsmân
Eylemem hiç kimseye asla beyân

Eydan

Dilde âteş başda sevdâ sîne dâğ
Şem‘-i hüsnünden uyandırdım çerâğ
Ey gül-i âlim sana dâğ üstü bâğ

¹⁴⁴ Güfteler Antolojisi adlı kitapta “Düşürdün beni sevdâya a zâlim” sözleri yerine “Düşürdü feryâda beni yârim” yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 62.

¹⁴⁵ Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki güftede “dilde” kelimesi yerine “gönlümde” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 62.

Eydan

ARABÂN

48b¹⁴⁶

[76] **Şarkı**

[Güfte: Vâsıf]

[7'li hece vezni]

Ey gonca-i gül-i mümtâz

Hüsnün gibi dilber az

Etme bana lutf ile nâz

Bir şeb olalım dem-saz

Âşık ki seni bulmaz

Gönlümde neşât olmaz

Hüsnün gülü hiç solmaz

Açılmadadır kış yaz

Amân güzel amân

Ey kaşı kemân

Severmisin beni

Sevdim ben seni

Şevk ile alup kâmı

Def' edelim âlâmı

Geldi tarab eyyâmı

¹⁴⁶ 46b, 47a, 47b ve 48a numaralı varaklar boş.

Meclisde çalınslın saz

Vâsıf bu edâmızdan
Hazz etdi hevâmızdan
Hem şâd ü safâmızdan

Çıksın feleğe âğâz

[77] Şarkı ¹⁴⁷

[11'li hece vezni]

Melemen dâğından indi sürüsü
Ayrıldı içlerinden birisi
Veli dedim post eyledi derisi

**Kaç kuzu ceylanım kaç kaç âmâlim kaç kaç
A gülüm kaç yad avcı geldi kuzum bir sanem atdı**

Kova kova indirdiler yazıya
Tut etdiler al kınalı tazıya
İş başa düşünce bakma kuzuya

Eydan

Bir engin odada tütünüm tüter
Avcılar gizli okunu atar
Olanca malını verserin kurtar

Eydan

---

¹⁴⁷ TMV. Nota Arş.de güftenin bir notası bulunmaktadır. Notada güftenin Arabân Şairleme ve Sofyan usulünde bestelendiği yazmaktadır. Güftenin sadece 2. Kıtasının aynı diğer kıtaların tamamen farklı olduğu görülmektedir.

Kaçā kaça ayacığım dolaşır
Avcılara verdiler etim paylaşır
Ardım sıra kuzularım meleşir

Eydan

49a

[78] Şarkı¹⁴⁸

[Müstef' ilün müstef' ilün]

Bir dilber-i hâzır-cevâp
Etdim cihânda intihâb
La'line reşk eyler şarâb

Pek dil-rübâdır mâhitâb

Gerden beyâzdır ve sîne-sâf
Olmak dilersen sîne-sâf
Altun ver almaz nakd-i laf

Pek dil-rübâdır mâhitâb

Düşdü dil ol ince bele
Yandı mis'âli meş'ale
Mecbûru oldum ben hele

Pek dil-rübâdır mâhitâb

¹⁴⁸ TMV. Nota Arş.de, Haşim Bey Mecmuası'nda ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta bu güftenin Şâkir Efendi tarafından bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745, Üngör, Türk Müsikisi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 72.

TMV. Nota Arş.deki notanın bir tanesinde güftenin Aksak usulünde bestelendiği diğer bir güftede ise evfer (Ağırca) usulünde bestelendiği yazmaktadır. Ayrıca Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada ise Beyâtî Arabân Bûselik makamında ve Aksak usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikisi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 72.

Zevk u safâlı bir düğün
Aldıksa ağûşa o gün
Seyr eyledim ben dünki gün

Pek dil-rübâdır mâhitâb

[79] **Şarki**¹⁴⁹

[Güfte: Dâniş]

[Müstef' ilün müstef' ilün]

Sana takrîr-i hâl etdim
Temennî-i visâl etdim
Demişsin bî-mecâl etdim

Be¹⁵⁰ **gâyet infi'âl etdim**

Adûya lutf ü şefkatler
Nedir arz-ı muhabbetler
O gizli gizli sohbetler

Be gâyet infi'âl etdim

Rakîbe iltiyâm etdin
Geçen hattâ kıyâm etdin
Bana zevki harâm etdin

Be gâyet infi'âl etdim

¹⁴⁹ TMV. Nota Arş.de bu güftenin bir notası bulunmaktadır. TMV. Arşivindeki notada ve Haşim Bey Mecmuası'nda bu güftenin Şâkir Efendi tarafından bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745.

¹⁵⁰ Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada nakaratlarda geçen "be" kelimesi yerine "ve" kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 72.

İderken gayrıya ihsân
Nedir bu Dâniş'e divân
Sana ben ey şâh-ihûbân

Be gāyet infi'âl etdim

49b

[80] Şarkı

[11'li hece vezni]

Evlâd ne gezersin eller yanında
El âdamın susuzluğun kandırır
Bakar bakar âh ederim yüzüne

Bakmayayım direm ammâ cân durmaz

Amân amân cân turmaz

Aşkın deryâsına saldım gemisin
Sevdi cânım dilberlerin birisin
Bilmedim beni yârim hangisin

Yâri görmedikce amân cân durmaz

Yüksek (?) olur ammâ cânın oyunu
Değme bir güzele vermez payını
Bilemedim o güzelin huyunu

Ayda bârî bir selâmın göndermez

Alayım gideyim gurbet ellere
Benim gezmediğim yerler kalmadı
Eğer gurbet elde bil ki sılamda

Hiç başıma gelmedik hâller kalmadı

HÜSEYNÎ

53b¹⁵¹

[81] Şarkı¹⁵²

Tanbûrî

[Mefâ'îlün / mefâ'îlün]

Bir dilberdir beni yakan
Garîb¹⁵³ oldu şimdi vatan
Yâr semtidir bize mekân

**Ah kuzum âh güzel¹⁵⁴ sabr edemem gel âh
Amân zarîf dostum sevdiğim gel âh amân¹⁵⁵ iki
kaşın arasında yapıştırsam mahbûb altun¹⁵⁶ olsun zer-nişân**

Başda giden katîfeli
Altun gibi parlar teni
Zarîf imiş gerçek beli

Eydan

¹⁵¹ 49b numaralı varakın yarısı, 50a, 50b, 51a, 51b, 52a, 52b ve 53a numaralı varaklar boş.

¹⁵² TMV. Nota Arş.de güfthenin Cüneyt Kosal imzalı bir notası bulunmaktadır. Notada güfthenin Tanbûrî Mustafa Çavuş tarafından Hüseyinî makamında ve Aksak usulünde bestelendiği yazmaktadır. Ayrıca güfthenin sağ üst köşesinde roma rakamlarıyla “XVIII. Yüzyıl” yazmaktadır. Güfteler Antolojisi adlı kitapta da güfthenin bir nüshası bulunmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi C. I, s. 388.

¹⁵³ Güfteler Antolojisi adlı kitapta “garîp” kelimesi yerine “gurbet” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 388.

¹⁵⁴ TMV. Nota Arş.deki notada “güzel” kelimesi yerine “gülüm” kelimesi yazmaktadır. Ayrıca Güfteler Antolojisi adlı kitapta “ah kuzum âh güzel” sözleri yerine “âh gülüm âh kuzum” yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 388.

¹⁵⁵ Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada nakarattaki “sabr-edemem gel âh amân zarîf dostum sevdiğim gel âh amân” sözleri yerine “Sabredemem gel gel gel aman aman zarîf dostum sevdiğim amân amân” sözleri yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi. C. I, s. 388.

¹⁵⁶ TMV. Arşivindeki notada ve Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada ‘mahbûb altun’ kelimesi yerine ‘mecnûn altun’ kelimesi yazmakta ve Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki güftede de ‘mecnûn olsun’ yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 388.

Lâyık mıdır ben yenaneyim
Gece gündüz hem ağlarım
Garîbim dermân bulayım

Eydan

Meclisim sensiz olmaz
Görmedikce yüzüm gülmez
Gözüm yolda yârim gelmez

Eydan

[82] **Türkmânî**

[11'li hece vezni]

Önümüzde sarı sâye-bân ordu var
Her yiğidin yüreğinde derdi var
Kimisinin arkası var yurdu var

Gögsünü açar da gider yaylaya

Yaylasının yukarların çok mudur
Etrâfında çayların çok mudur
Kuzum sende îmân insâf yok mudur

Zülüflerin döküp gider yaylaya

Yaylasının yukarların açtılar
Açtıllarda sovak suyun içdiler
Hep ellerin yâri gelüp geçdiler

Benim yârim mahzûn gider yaylaya

Yaylasının yukarların gezmeli
Her güzelin bir ismi var yazmalı
Topuğ halkalı burnu hızmalı

Zülüflerin döker gider yaylaya

54a

[83] **Şarkı**

Dâğî

[Mefâ'îlün/ fe'ûlün/ mefâ'îlün/ fe'ûlün]

Benim çekdiceğim kendi dilimdir
Güzele verdiğim deli gönlümdür
İncitmeyin şu yavrumu bugün gam-kindir

Düşdü gönlüm sana sana ben ne diyeyim
Dîvâne gönlümü nasıl eğleyeyim

Gönül yüksekdedir alçağa inmez
Âşıkını aldadan berhudâr olmaz
Bu güzellik sana bâkîde kalmaz

Eydan

Hümâ kuşu gibi yüksek uçarsın
Kanadın yayarsın göğsün açarsın
Evvel benim idin şimdi kaçarsın

Eydan

Yavrumun gözleri âhuya benzer
Derûnuma kâr eyledi ol sitem sözler

Benim bir efendim vardır yollarım gözler

Eydan

ISFAHAN

56b¹⁵⁷

[84] **Şarkı**

Tanbûrî

[Güfte: Tanbûrî]

[11'li hece ölçüsü]

Mâh yüzüne bakmakla doyulmaz

Şu cihânda bir nazîrin bulunmaz

Güzelliğin günden ayân şây oldu

Aşkın ile serhoş olan ayılmaz

Kalayım mahzûn cânım sensiz gönlüm şen olmaz

Yüz bulmağa erişdi müsa'ade

Zerre kadar gam çekmezdim dünyâde

Dîdâr-ı hayâlin ile mest oldum

Eydan

Nâyî (...) aşkın semâde

Yine bir güzele oldum fütâde

Efendimi çok göreydim safâde

Mehtâbda geşt-ü güzâr ederken

Eydan

---

¹⁵⁷ 54a numaralı varakın yarısı, 54b, 55a, 55b ve 56a numaralı varaklar boş.

Efendimin aksin gördüm deryâde

Fermânım yok kûyi yâre varılmaz
Ben de hâlis kulu oldum sorulmaz
Korkarım aşkı seni yakar Tanbûrî

Eydan

Çâresin gör nâr-ı şedîd basılmaz

[85] Şarkı¹⁵⁸

[Mefâ'îlün / mefâ'îlün]

Sevdim bir tâze dilberi
Bu gönül aşkın rehberi
Güzellerin tâlibiyim
Serimde var aşk eseri

Fesin eğer perçem döker geliyor sevdiğim dilber

Oynayarak reptâr eder
Gören âşıkı bî-zâr eder
Hûb sesine mâil oldum

Eydan

Bülbül gibi güftâr eder

Sarma gibi parlar zülfü
Bende olmuş gönül mülkü
Nâr-ı aşka pervâneyim

¹⁵⁸ TMV. Nota Arş.de güftenin bir notası bulunmaktadır. Notanın sol üst köşesinde Kimin bestelediğinin bilinmediği anlamında “lâ edrî” kelimesi yazmaktadır. Bizim Mecmuamızda “İsfahan” Makamında bestelendiği yazan bu güfte TMV. Nota Arş.deki notada Arabân Makamında ve Ağır düyek usulünde bestelendiği yazmaktadır.

Eydan

Penbe gibi beyâz sîne
Benzer ki sîm-bâzusuna
Bâb-1 aşka sâ'il oldum

Eydan

Şu dilberin busesine

HİCÂZ

62b¹⁵⁹

[86] Şarkı

[Mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fe'ûlün]

Ziyâ verdi ruhun bezm-i cihâne
Sözüm yok sevdiğim bu hüsn ü âne
Nedir bu sendeki tavr-ı yegâne

Mey-i aşkın dili lâ-yu'kal etdi

Beni mecnûn gibi bî-akıl etdi

Cemâlin goncesi-çün bu dil ü zâr
Eder bülbül gibi feryâd her bâr
Yazık üftâdene olma cefâ-kâr

Eydan

Nice demdir ederdim âh ü feryâd
Görünce rûyin oldum gamdan âzâd
Olursa senden olur bana imdâd

¹⁵⁹ 57a, 57b, 58a, 58b, 59a, 59b, 60a, 60b, 61a, 61b ve 62a numaralı varaklar boş.

Eydan

Gönül ârzû-yi vaslınla demâdem
Akıdır yaş yerine dîdeden nem
Yeter nâr-ı firâka yandı sînem

Eydan

[87] Şarkı

Serheng Sâlih Efendi

[Güfte: Sâkıb]

[Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün]

Hâlimi bilmez misin cânânedir
Nâle-i bülbül bana gûyânedir
Arz-ı ruhsâre dil pervânedir

Ah yâlelli vah vâveyli

Mecnûn oldum ah yâleyli

Merhamet-kârım düşer mi şânına
Âşkın âteş bırakmak cânına
Bir nigâh et dîde-i giryânına

Eydan

Derdimi günden güne etdin beter
Gel kerem kıl cevır ü efzûnun yeter
Böylelikle cân û dil elden gider

Eydan

Hâkipâye Sâkîb eyler ser-fürû
Hayli demdir dökmedeyim âb-rû
Merhâmet kıl bendene ey mâh-rû

Ah yâlelli vah vâveyli
Mecnûn oldum ah yâleyli

63a

[88] Şarkı¹⁶⁰

Feyzî İbrâhim

[Müstef'îlün/ müstef'îlün]

Raks eyler iken ez-kazâ
Sen şûha oldum mübtelâ
Dil vermene¹⁶¹ gerçi sezâ

Ammâ belâsı pek belâ¹⁶²

Devr edeli çarh-ı felek
Görmedi sen gibi melek
Dil vuslatın eyler dilek

Bir bûsene cânlar fedâ¹⁶³

Eyle kerem gel yânıma
Cevr ile girme kânıma

¹⁶⁰ Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Nüshada güftenin Kıptî İbrahim tarafından Hicaz makamında ve Düyek usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 261. Haşim Bey Mecmuası'nda ise güftenin bestesinin Kemânî Kıptî İbrahim tarafından yapıldığı yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745.

¹⁶¹ Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada “vermene” kelimesi yerine “vermene” kelimesi kullanılmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 261.

¹⁶² Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada “Ammâ belâsı pek belâ” sözleri yerine “Sen şûha oldum mübtelâ” sözleri yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 261.

¹⁶³ Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada “Bir bûsene cânlar fedâ” sözleri yerine “Sen şûha oldum mübtelâ” sözleri yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 261.

Rahm et dil ü yârânıma

Ey âfitâb-ı dil-rübâ

Mestâne cânâ gâh gâh
Etrafa eylersin nigâh
Deldi ciğer-gâhımı âh

Tîr-i müjen ey kaşı yay

Çık raksa nâz eyle şeref
Gamzen dili etsün hedef
Aşkınla döğsün sîne def

İşün kemânî dil tevâ

NIŞÂBÜREK

66b¹⁶⁴

[89] Şarkı

Feyzî İbrâhim

[8'li hece vezni]

Ol dilberi gördüm hele
Çeşmim yaşı döndü sele
Gece gündüz hayâlinle
Sanki âşık bülbül güle

Hoş şiveler nâzik diller
Geçmem senden ben cevri ile

¹⁶⁴ 63a numaralı varakın yarısı, 63b, 64a, 64b, 65a, 65b ve 66a numaralı varaklar boş.

Sırr-edelim sırrı bizde
Biz bilelim beynimizde
Sakın kimseye fâş etme
Eydan

Sakla derdin derûnunda

Nedir sendeki bu hâlet
Kalmadı elde irâdet
Aşkın beni helâk etdi
Eydan

Gel bir gün eyle inâyet

Gül gibidir nâzik teni
Helâk etdin sen de beni
Düşdü gönül çâresi yok
Eydan

Sabrı müşkül gizli yeri

GERDÂNİYE

69b¹⁶⁵

[90] **Şarkı**

[Güfte: Memdûh]

[8'li hece vezni]

Yeni düşdüm bu sevdâya
Gözleri mahmûr elâya
Çünkü cefâdır murâdın

¹⁶⁵ 66b numaralı varakın yarısı, 67a, 67b, 68a, 68b ve 69a numaralı varaklar boş.

Ne saldın beni ferdâya

Hercâî mahmûr bakışım hep âhım geçdi hebâya

Kemerli altun sarması

Aldı beni şu durması

Yâdigâr bana sevdâsı

Eydan

Başladım gayrı yanmaya

Sevdim şîrîn bir esmeri

Başında zerrîn efseri

Doğurmuş böyle dilberi

Eydan

Ne disem ben bu anaya

Memdûh hüsnü şâyândır

Katî pek tâze civândır

Dahî pek ince meyândır

Eydan

Bürünsün (...) kemhâya

[91] **Şarkı**

[11'li hece vezni]

Her sabah her sabah ismin andıran

Âşıkın ağladu düşman güldüren

On beşinde söylenmesin (?) öğreden

**Ögrenüp geldikçe sevdâlandırın
Yâr bana kaşların siyehdır saçların
İncidür dişlerin sevdâlandırır**

Yanağın benzetdim kırmızı güle
Ben seni severim vermezem ele
Dahî pek küçüksün var büyü hele

Büyüyüp geldikçe sevdâlandırır

Gezdireyim seni semmûr kürk ile
Oynadayım seni acem buruk (?) ile
Eğlenüp kalmışım şöyle yâr ile

Eydan

Alayım gideyim aydın aşağı
Beline kuşatdım altun kuşağı
Bağçeye serdirmiş kaba döşeği

Eydan

70a

[92] Şarkı¹⁶⁶

[11'li hece vezni]

Yeni bahâr çayır çemen üstüne
Gonca almış¹⁶⁷ sevdiceğim destine

¹⁶⁶ TMV. Nota Arş.de güftenin bir notası ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta da bir nüshası bulunmaktadır. Üngör, Türk Müsikişi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 391. Notada güftenin Tanbûri Refik Bey tarafından Hüseyinî makamında ve Aksak usulünde bestelendiği yazmaktadır. Güfteler Antolojisi adlı kitapta beste sahibinin Refik Fersan olduğu makam ve usulün aynı olduğu görülmektedir. Haşim Bey Mecmuası'nda bu güftenin Aydın Havası olduğu yazmaktadır. Kıyak, ag.e., s. 697-745.

O güzelin bana bilmem kasdı ne

Bizi barışdıran diller öğünsün

Benim kuzum her biriyle oynamaz
Sevdâsıyla coşup coşup kaynamaz
O nâzlımda bana küsmüş söylemez

Bizi barışdıran diller öğünsün

İslambol'dan aldirayım fesini
Nerelerden işideyim sesini
Ayın on dördüne benzer kesimi

Kesimin görüşen diller öğünsün

Mardinide kaçâ gönül mardini
Dolaşalım karlı dâğın ardını
Bende çekdim o güzelin derdini

Senin derdin çeken diller öğünsün

[93] Şarkı

[Mefâ'îlün / mefâ'îlün / fe'ûlün]

Neler geldi neler geçdi fenâdan
Ârzûm alamadım yalan dünyâdan
Yânice bir haber geldi Konya'dan

Konyanın nizâmın ver Hâcî Nâsuh

---

¹⁶⁷ Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada “almış” kelimesi yerine “açmış” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 391.

Ya bana de deli derler neden deliyim
Üstü kan köpüklü balkan seliyim
Bir at ile bir yavrunun kuluyum

Alup da terkiye dâğlar göründü

Kahve güğümleri ocakda kaynar
Hurmayı tavrı na'leynde döner (?)
Benim yiğitlerim salâyı n'eyleyler

Salâya (?) bir nizâm ver derebeği

Fağfûrî fincandan içdigim şarâb
Pazarcığın bir yanını eyledim harâb
Arkadaşım sorarsan küpeli arab

Salânın nizâmın ver Hâcî Nâsuh

70b

[94] Şarkı

[Müfteilün / müfteilün / müfteilâtün]

İlkbahâr olunca cânım şen olur dâğlar
Açılır lâlesi güzel hisârın
Etrâfında bâğlar pek rûşen olur

Salınır güzeli Güzelhisâr'ın

Kiminin elinde kalem yazı yazarlar
Kiminin elinde divit yazı bozarlar
Şimdiki dilberler yosma gezerler

Salınır güzeli Güzelhisâr'ın

Kimisinin sevdiği yanı başında
Kimisinin sevdiği benek taşında
Kolkola vermişler sular başında

Salınır yosması Güzelhisâr'ın

Âşık âhı yerde kalmaz demişler
Bu derdi çekmeyen bilmez demişler
Âşıkın ağladan onmaz demişler

Salınır yosması cânım Güzelhisâr'ın

ARAZBÂR

73b¹⁶⁸

[95] Şarki¹⁶⁹

Kemânî Ali Ağa

[Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün]

Gönlümü bend etdi bir¹⁷⁰ sîmîn-bilek
Tavrı müstesnâ güzel refâtârı pek
Bir getirmiş böyle mahbûbu felek

Kız mı oğlan mı bilinmez bir köçek

¹⁶⁸ 70b numaralı varakın yarısı, 71a, 71b, 72a, 72b ve 73a numaralı varaklar boş.

¹⁶⁹ Haşim Bey Mecmuası'nda bu güftenin Dede Efendi tarafından Müstear Makamında bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745. Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Nüshada güftenin Nu'mân Ağa tarafından Arazbar Bûselik makamında ve Aksak usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 50.

¹⁷⁰ Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada "bend-etdi bir" sözleri yerine "aldı o meh-i" sözleri yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 50.

Böyle şûh-i nâze kim vermez dili
Dostuna takınca nâz ile zili
Eyler üftâde cihânı hâsılı

Kız mı oğlan mı bilinmez bir köçek

Bak edâyı şûhîna gâyet zarîf
Hâl-i uşşâka n'ola olsa ârif
Raks-ı refâtârı müselleme pek latîf

Kız mı oğlan mı bilinmez bir köçek

N'ola ben âh eylesem şimdengeru
Eyleyüp vaslın ferîdâ arzû
Pek letâfetlü civân bir mâh-rû

Kız mı oğlan mı bilinmez bir köçek¹⁷¹

[96] Şarkı

[Güfte: Vâsıf]

[Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün]

Oldu gönlüm sana mâil
Vaslına kıl bâri nâil
Cümle âlem olsa mâil

Sarmadan geçmek ne kâbil

Fırkatinle nev-civânım
Kalmadı tâb u tûvânım

¹⁷¹ "Tavrı refâtârı dili mecbûr eder/ İşvesi dilden kudûru dûr eder/ Uşşâkı lutfuyla pek mesrûr eder/ Kız mı oğlan mı bilinmez bir köçek". Bu sözler bizim mecmuamızda bulunmayıp Güfteler Antolojisi adlı kitapta yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 50.

Tende oldukca bu cânım

Sarmadan geçmek ne kâbil

N'ola ey şûh-ı sitem-kâr
Vaslına olsam tâleb-kâr
Sende mâdem ki gözüüm var

Sarmadan geçmek ne kâbil

Eylesün Vâsıf'la sohbet
Sana mecbûr olur elbet
Etmedin gönümce ülfet

Sarmadan geçmek ne kâbil

74a

[97] Şarkı

[Mefâ'îlün / mefâ'îlün]

Bu bezm ey şûh-i sîmîn-ber
Seninle buldu zîb ü fer
Buna bir başka zevk (...)

Seninle buldu zîb ü fer

Olup sahbâ ile bin renk
(...) olsun ayağın denk
Kemânçe lavta seyr-âhenk

Seninle buldu zîb ü fer

Edüp ağaze tavşânlar
Hevâyı tutdu efğânlar
Nice sabr eylesün cânlar

Seninle buldu zîb ü fer

İçüp muğpeçeler meyer
Bu neş'eyle harâm eyler
Nevâlar şevk hey heyler

Seninle buldu zîb ü fer

ŞEHNÂZ

77b¹⁷²

[98] Şarki¹⁷³

Tanbûrî

[Güfte: Tanbûrî]

[Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün]

Âh geleydi nûr-i aynım şimdi
Pâyine yüzler süreydim şimdi
Gelmezse yâr¹⁷⁴ kan ağlarım şimdi

Bir kere gördüm cemâlin şaşırđım

Ne yamân âteşlere düş oldum¹⁷⁵

¹⁷² 74a numaralı varakın yarısı, 74b, 75a ve 75b numaralı varaklar boş. 76 numaralı varak yerinde yok. 77 numaralı varak boş.

¹⁷³ TMV. Nota Arş.de güftenin bir notası bulunmaktadır. Notada güftenin Tanbûrî tarafından Şehnâz Makamında ve Düyek usulünde bestelendiği yazmaktadır. Güfteler Antolojisi kitabında bu güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Bizim mecmuamızda Zirgüle Şehnâz Makamında olan bu güfte belirtilen kitapta Hicazkâr Makamında ve Düyek usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 341

¹⁷⁴ TMV. Nota Arş.deki notada “yar” kelimesi yazmamaktadır.

¹⁷⁵ Güfteler Antolojisi adlı kitapta “düş oldum” sözleri yerine “düştüm şimdi” sözleri yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 341.

Âşkınla dil yanmağa¹⁷⁶ kâ'ildir
Zîrâ ki zülf-i yâre mâildir
Bâb-ı vaslında kulun¹⁷⁷ sâ'ildir

Eydan

Düşdü gönül ol mû-miyâne
Nâr-ı firkatî kâr etdi cânê
Dîl ü cân fedâdır ol cânâne¹⁷⁸

Eydan

Vücûdum şehr-i hasretle yandı
İşiden âh ü zârım¹⁷⁹ uyandı
Tanbûrî yâri hercâî sandı

Eydan

[99] Şarkı

[Müstef'îlâtün/ müstef'îlâtün]

Bir [nev]-civâne¹⁸⁰ dil mübtelâdır
Hemân kâri cevr ü cefâdır
Versem yoluna cânım fedâdır

Nâzik tabîat bir dil-rübâdır

Gel gel gel gel gel gel

¹⁷⁶ Güfteler Antolojisi adlı kitapta “yanmağa” kelimesi yerine “yanmaklığa” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 341.

¹⁷⁷ Güfteler Antolojisi adlı kitapta “kulundur” kelimesi yerine “bulundur” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 341.

¹⁷⁸ TMV. Nota Arş.deki notada “Dîl ü cân fedâdır ol cânâne” sözleri yerine “Dîl ü cân fedâ nâzlı cânâne” sözleri yazmaktadır.

¹⁷⁹ TMV. Nota Arş.deki notada “âh-u zârım” sözü yerine “âh-u fegânım” sözü yazmaktadır.

¹⁸⁰ Şarkının meşhur şekli “nev-fidan” şeklindedir. Vezin ölçüsü de bu şekilde doğrudur.

Çekme ne gamdır cevri ü cefâsın
Güldürmez aslâ ben mübtelâsın
Ben pek beğendim tavr u edâsın

Eydan

Nâzik tabîat bir dil-rübâdır

Serv-i sehîdir (...) gûyâ
Rûyi renginden şermende zibâ
Bir gonca güldür misli yok hâlâ

Eydan

Nâzik tabîat bir dil-rübâdır

Serv [i] misâlî mûyi meyânı
Kâle getürme ol nev-fidânı
Sevdim gönülden terk etmem ânı

Eydan

Nâzik tabîat bir dil-rübâdır

MUHAYYER

82b¹⁸¹

[100] Şarkı

[Güfte: Sâmi]

[Müstef'îlün/ müstef'îlün]

Sevdim seni ben ey perî
Terk eyleyüp cân ü serî
Aşkınla oldum serserî

¹⁸¹ 78a, 78b, 79a, 79b, 80a, 80b, 81a, 81b ve 82a numaralı varaklar boş.

Terk eyleyüp cân ü serî

Etme bana cevr ü cefâ
Cevr etmede yokdur safâ
Dil verdim ey meh ben sana

Terk eyleyüp cân ü serî

Aşıkına etsen nigâh
Dil-şâd olur mu iştibâh
Etdimse afv et ben günâh

Terk eyleyüp cân ü serî

Ağyâr ile gezme bile
Gâhî verip de el ele
Sâmî kulundur bil hele

Terk eyleyüp cân ü serî

MUHAYYER SÛNBÛLE

84b¹⁸²

[101] **Şarkı**¹⁸³

[Güfte: Gâlib]

[Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün]

¹⁸² 82b numaralı varakın yarısı, 83a, 83b ve 84a numaralı varaklar boş.

¹⁸³ TMV. Nota Arş.de güftenin Cüneyt Kosal kaşeli bir notası ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 734. Bu kaynaklarda güftenin Vardakosta Ahmet Ağa tarafından Muhayyer Sünbüle makamında ve Devrrevân usulünde bestelendiği yazmaktadır. TMV. Nota Arş.deki notada güftenin "Müzika-yı Hümâyûn Kul Ağalarından Kânûnî Ethem Bey" tarafından alındığı yazmaktadır. Güfteler Antolojisi adlı kitapta ki güftenin dipnotunda "Hânende s. 475" de güftenin Azerîrevan usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 734.

Ey nihâl-i işve bir nevres-fidânımsın benim
Gördüğüm günden beri hâtır nişânımsın benim
Ben ne hâcet kim diyem rûh-i revânımsın benim

Gizlesem de âşikâr etsem de cânımsın benim

Ey gül-i bâğ-ı cefâ ma‘lûmun olsun bu senin
Hâr-ı cevrinle gele sakın terk eylemem pirâmenin
Ölme var ayrılma yokdur şöyle tutdum dâmenin

Eydan

Derd-i aşkınla seni beyhûde izhâr eylemem
Laf-ı âh û enîni kendime kâr eylemem
Hâsılı âlem bilir bu sırrı inkâr eylemem

Eydan

Beste kıldım sâz-ı efkârı o zülf-i sünbüle
Oldu Gâlib perde-i âhım Muhayyer Sünbüle
Her çi bâd-â-bâd bağlandım hevâ-yı kâküle

Eydan¹⁸⁴

[102] **Şarki**¹⁸⁵

[Güfte: Vâsıf]

[Müstef'îlün/ müstef'îlün]

¹⁸⁴ “Hayli demdir bağlanup kaldık sitâde zâr ile/ Mevsimi güldür efendim gez salın refâtâr ile/ Böyle ahd-et bendenizle görmeyim ağyâr ile” Bu sözler bizim mecmuamızda bulunmayıp TMV. Nota Arş.deki notada yazmaktadır.

¹⁸⁵ Haşim Bey Mecmuası'nda ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta bu güftenin Yavuz Sultan Selim tarafından bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745. Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin Muhayyer Sünbüle Makamında ve Düyek usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikişi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 736.

Bir yosma ŧûh-i dil-rübâ
Seyr-edüp oldum mübtelâ
Her bir nigâhı bir edâ

Her bir edâsı cân-fezâ¹⁸⁶

Bî-misli hüsn ü ânı var
Gâyet ile irfânı var
İnkâre kimin cânı var

Her bir edâsı cân-fezâ

Uŧŧâkına mâil midir
Sevsem aceb kâ'il midir
Dil vermemek kâbil midir

Her bir edâsı cân-fezâ

Bak Vâsıf ol nevres-güle
Okur Muhayyer Sünbüle
Hayret-fezâdır bülbüle

Her bir edâsı cân-fezâ

85a

[103] **ŧarkı¹⁸⁷**

Abdullah Ağa

[Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün]

¹⁸⁶ Güfteler Antolojisi adlı kitapta "Her bir nigâhı bir edâ \ Her bir edâsı cân fedâ" sözleri yerine "Her bir edâsı pür edâ \ Her bir nigâhı cân fezâ" sözleri yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikisi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 736.

¹⁸⁷ TMV. Nota Arş.de güftenin Cüneyt Kosal imzalı bir notası ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta da bir nüshası bulunmaktadır. Bu iki kaynakta güftenin Hâfız Abdullah Efendi tarafından Muhayyer Sünbüle Makamında olduğu, notada Ağrevfer usulünde ancak Güfteler Antolojisi adlı kitapta ise Ağraksak usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikisi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 734. Ayrıca TMV. Nota Arş.de notanın mehâzı olarak Nûri Halil Poyraz'ın ismi yazmaktadır.

Lâle-veş dâğ-ı muhabbet sîne
Gül açıl gonca-dehânım gül açıl
Derd-i aşkın sîne-i bî-kîne

Gül açıl gonca-dehânım¹⁸⁸ gül açıl

Hüsn-i cân-sûzun beni kıldı esir
Derd-i aşkın çâresi emr-i asîr
Gel kerem kıl bezme ey mâh-ı münîr

Gül açıl gonca-dehânım gül açıl

Ehl-i aşkın sînesin pür-dâğ eden
Sensin ey hûri-sıfat nâzik-beden
Gitdi aklım Meclise geldikçe sen

Gül açıl gonca-dehânım gül açıl

Lutf edüp uşşâkı ağlatma amân
Hûn-i eşki pâyine kıldı revân
Âşıkın gözler seni hayli zamân

Gül açıl gonca dehânım gül açıl

[104] **Şarki**¹⁸⁹

[Müstefîlün/ müstefîlün]

Var ise meylin gel beri
Seyr eyle ol sîmîn beri

¹⁸⁸ Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshadaki nakaratlardaki “dihânım” kelimesi yerine “Nev-nihâlim” kelimesi tazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 734.

¹⁸⁹ Güfteler Antolojisi alı kitapta güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Nüshada güftenin Tâhir Ağa tarafından Muhayyer Sünbüle makamında ve Düyek usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 736.

Billûre benzer her yeri

Bir küçük İzmir dilberi

Zülfü ada'nın sünbülü
Güftârı Rum'un bülbülü
Ruhsârı İzmir'in gülü

Bir küçük İzmir dilberi

Kim baksa rûy-i rengine
Elbet de uğrar dengine
Halkı düşürdü engine

Bir küçük İzmir dilberi

Hem dil-rübâ hem ince bel
Birbirine uygun güzel
Pek dil-rübâ gâyet güzel

Bir küçük İzmir dilberi

85b

[105] Şarkı

Nu'mân Ağa

[Güfte: İzzet]

[Mefâ'îlün/ mefâ'îlün]

Uzakdan dün bakup şöyle
Niçün üzdün beni öyle
Ne minnet herkese böyle

Ne lâzımsa bana söyle

Gel ey şûh-i cefâ-meşreb
Benim mâlım senindir hep
Ne hâcet gayrıdan matlûb

Ne lâzımsa bana söyle

Bu yıl lâzım ise hâre
Yapar elbet bu bî-çâre
Sakın sır açma ağyâre

Ne lâzımsa bana söyle

Olur her iş sitâb etme
Sevenden ictinâb etme
Sen İzzet'den hicâb etme

Ne lâzımsa bana söyle

TÂHİR

88b¹⁹⁰

[106] Şarkı

Tâhir Ağa

[Mefâ'îlün / mefâ'îlün]

Bana bir nîm-nigâh etdi
Be-gâyet zevkime gitdi
Tecâhül eyleyüp etdi

¹⁹⁰ 85b numaralı varakın yarısı, 86a, 86b, 87a, 87b ve 88a numaralı varaklar boş.

Be-gāyet zevkime gitdi

Kılup şâyeste-i vuslat
Edelim gizlice sohbet
Bu günlerde olan ülfet

Be-gāyet zevkime gitdi

Düşünüp çilleler düzdün
Rakîbe çeşmini süzdün
Beni aklınca sen üzdün

Be-gāyet zevkime gitdi

Tecâhhülle o meh-pâre
Bakup bu hüsn-i zâre
Nevâziş etdi ağyâre

Be-gāyet zevkime gitdi

[107] **Şarkı**¹⁹¹

[11’li hece vezni]

Ne geçersin kömür gözlüm yolumdan
Dâ’î misin korkmaz mısın ölümden
Ben¹⁹² dururken kimler alur elimden

Dâ’î dostum top zülüflüm bana gel

Haftada olmazsa bâri ayda gel günde gel

¹⁹¹ TMV. Nota Arş.de güftenin “Muallim İsmail Hakkı Bey’in TRT’deki koleksiyonu”ndan yazıldığı belirtilen Cüneyt Kosal İmzalı bir notası bulunmaktadır. Nota’da güftenin Tâhir makamında ve Sofyan usulünde olduğu yazmaktadır.

¹⁹² TMV. Nota Arş.de “ben” kelimesi yerine “biz” kelimesi yazmaktadır.

Neyleyim yârim bana yâr değil
Darılırsa yalvarması ar değil
Ben dururken eller sarmak yol değil

Eydan

Ne gezersin garîb bülbül orada
Eşin aldırılmış bulamaz yuvada
Gel sarılalım batalım dünyâda

Eydan

Eller ile gezmesini duyarım
Haçer alup ak sînene dayarım
Ak sîneni al kanlara boyarım

Eydan

89a

[108] **Şarkı**

İsmâ'îl Efendi

[Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün]

Şa'le-i aşkınla sînem oldu dâğ
Suç benimdir eyle afvınla çerağ
Sevdiğim-çün sen beni kıldın ırağ

Suç benimdir eyle afv gül i cerağ

Gül cemâlin yâd idüp her subh u şâm
Dîde-i pür-hûne huâb oldu harâm
Cürm imiş aşkın bana bildim tamâm

Eydan

Zıkr ü fikrindir hemîşe hem-demim
Hep hayâlidir olan def-i gamım
Ey benim rûh-i revânım gül-femim

Eydan

Sen iki çeşmimdeki nûrum iken
Bakmamak hâl-i perîşâne neden
Merhamet kıl merhamet ey sîm-[t]en¹⁹³

Eydan

[109] Şarkı¹⁹⁴
[Güfte: Fâik]
[Müstef'îlün/ müstef'îlün]

Bir şûhun oldum mâili
Eltâfının yok nâ'ili
Var mı visâlin¹⁹⁵ kâbili

Tûtî misâli¹⁹⁶ sözleri

Âhû misâli gözleri

Çokdur o şûhin güzleri¹⁹⁷

¹⁹³ Derleyen son terkîbi sehven “sîm-ben” şeklinde yazmıştır.

¹⁹⁴ TMV. Nota Arş.de güfthenin Cüneyt Kosal imzalı bir notası bulunmaktadır. Notada güfthenin Tâhir makamında ve Ağıraksaksemâi usulünde bestelendiği yazmaktadır. Haşim Bey Mecmuası'nda ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta güfthenin Şâkir Bey tarafından bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., e. 697-745, Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 1178.

¹⁹⁵ Güfteler Antolojisi adlı kitapta “visâlin” kelimesi yerine “acep bir” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 1178.

¹⁹⁶ TMV. Nota Arş.deki notada ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta nakarattaki “tûtî misâli” sözü yerine “yahşî yamandır” sözü yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 1178.

¹⁹⁷ TMV. Nota Arş.deki notada ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta nakarattaki “gözleri” sözü yerine “sözleri” sözü yazmaktadır. Ayrıca anlam olarak ta “çokdur o şûhin sözleri” cümlesi daha uygundur. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 1178.

Çeşmi ânın perrânedir
Dil rûyine pervânedir
Gayrı bana pervânedir¹⁹⁸

Eydan

Her bakarsa kaşına
Teller takınsın başına
Girmiş onaltı yaşına

Eydan

Bak şu dil-i işkesteye
Meyl etdi bir nevesteye
Sor Fâik pâ-besteye

Eydan

BÛSELİK

91b¹⁹⁹

[110] Şarkı²⁰⁰

[8’li hece vezni]

Dil sana şimdi bendedir
Yoluna cân efgendedir
Dil âşık-ı giryendedir²⁰¹

¹⁹⁸ TMV. Nota Arş.deki notada ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta “pervanedir” sözü yerine “bigânedir” sözü yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 1178.

¹⁹⁹ 89b, 90a, 90b ve 91a numaralı varaklar boş.

²⁰⁰ TMV. Nota Arş.de güftenin bir notası, Haşim Bey Mecmuası’nda ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta da bir nüshası bulunmaktadır. Bu kaynaklarda güftenin İsak Bey tarafından Bûselik Makamında ve Evfer usulünde bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745, Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 883.

²⁰¹ TMV. Nota Arş.de “Dil âşık-ı giryândadır” sözleri yerine “Âh âşık değil de ya nedir” sözleri yazmaktadır. Güfteler Antolojisi adlı kitapta ise bu sözler yerine “Dil âşık dilinde yânedir” sözleri yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 883.

**İnsâfa gel lutf eyle gül cevri etme cânâ
böyle gel varsa günâhım söyle gel**

Tâb-ı ruhsârın mâili
Var mı fırsattan kâbili
Dönmem sözümden hâsılı

Eydan

Tuğrâyî-veş ebrûleri
Çeşmi serhoş âhûleri
Yakan beni hep dilleri

Eydan

Cân ile oldum bendesi
Ben gibi yok efgendesî
Dünyâ değer bir handesi

Eydan

Yoluna cân vermek sezâ
Kemân kaşlar gözler elâ
Cân ile oldum mübtelâ

Eydan

[111] Şarkı²⁰²

Dervîş İsmâ'il

[Müstef'ilün/ müstef'ilün]

²⁰² Haşim Bey Mecmuasındabu güftenin "Haşim Bey" tarafından "Tarz ı Nevin" Makamında bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745.

Aşkınla dil efgendedir
Gönlüm benim bil bendedir
Cân û gönülden bendedir

Gönlüm benim bil sendedir

Gelmiş değil dünyâda bir
Sa'y et gönül maksûda ir
Hiç kimseye denmez bu sır

Gönlüm benim bil sendedir

Bir kerre bak benden yana
Etdim niyâz vâfir sana
Etme cefâ yazık bana

Gönlüm benim bil sendedir

Vuslat diler gönlüm benim
Doğru bu söz şûh-i şenim
Hayli zamândır bendenim

Gönlüm benim bil sendedir

92a

[112] Şarkı²⁰³

[Güfte: Tanbûrî]

[11'li hece vezni]

---

²⁰³ TMV. Nota Arş.de güfthenin "İstanbul Belediyesi Konservatuar Müdürlüğü T.M. Sayı 388" yazan kaşenin bulunduğu Cüneyt Kosal imzalı bir notası ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta da güfthenin bir nüshası bulunmaktadır. Üngör, Türk Müsikisi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 887. Bu iki kaynaktaki güfthenin Tanbûrî Mustafa Çavuş tarafından Bûselik makamında ve Düyek usulünde bestelendiği yazmaktadır. Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada güfthenin "Tavşanca şarkı" olduğu yazmaktadır. Haşim Bey Mecmuasında da bu güfthenin Tanbûrî tarafından bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745.

Kerem-kânı efendim gel gül yüze
Bülbül gibi hasret oldum gül yüze
Günde yüzün elli kere görsem de

Tama‘kârım gözüm doymaz gül yüze
Âh bilsem²⁰⁴ yâre bir haber göndersem mahzûn gönlüm
Eğleşem âh vâh dostum sen gül yüze²⁰⁵

Nâr ü firkât yerden göğe erişdi
Burc-i âhım kamer ile buluşdu
Yüz elli yıl ede bâri ömrünü

Zâhir batın yıldızımız barışdı
Eydan

Teşrîfinle hânemizi şen etdin
Bizi böyle mest u hayran sen etdin
Gel yüz ver kim kudûmüne yüz sürem

İltifâtla keremleri sen etdin
Eydan

Ne mümkün ben durayım yüz yüze
Söyleyemem hâl-i aşkı yüz yüze
Sultân-ı aşk dergâhında Tanbûrî

Çek çilleni bir gün gele yüz yüze
Eydan

²⁰⁴ TMV. Nota Arş.deki notada ve Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada “bilsem” kelimesi yerine “neylesem” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Müsîkîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 887.

²⁰⁵ TMV. Nota Arş.deki notada ve Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada “Eğleşem âh vâh dostum sen gül yüze” sözleri yerine “Eylesem âh âh âh dostum Sen gel gel gül yüze” yazmaktadır. Üngör, Türk Müsîkîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 887.

[113] **Şarkı**²⁰⁶

[Güfte: Keçecizâde İzzet Molla]²⁰⁷

[11'li hece vezni]

Zülfünder benim baht-ı siyâhım
Sende kaldı gece gündüz nigâhım
İncidirmiş seni meğer ki âhım

Seni sevdim odur benim günâhım

Aşkını saklarım gönlümde nihân
Gizlice gizlice ağlarım hemân
El gibi cefâdan eylemem figân

Seni sevdim odur benim günâhım

Mübtelâyım senin âhu gözüne
Bakar bakar âh ederim yüzüne
Anladım uymuşsun eller sözüne

Seni sevdim odur benim günâhım

Zülfün gibi açmam sana hayâlim
Senin boynuna olsun benim vebâlim
Ben bilürüm günâhımı a zâlim

Seni sevdim odur benim günâhım

²⁰⁶ TMV. Nota Arş.de güfthenin bir notası ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta da bir nüshası bulunmaktadır. Bu kaynaklarda güfthenin Dede Efendi tarafından Büselik Makamında, TMV. Nota Arş.deki notada Aksaksemâi usulünde, Güfteler Antolojisi adlı kitapta da Ağır aksaksemâi usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 881. Haşim Bey Mecmuasında da bu güfthenin Dede Efendi tarafından bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745.

²⁰⁷ Bu güfthenin Keçecizâde İzzet Molla'ya ait olduğu TMV. Nota Arş.deki notada yazıyor olsa da bu bilgi mevsuk değildir.

92b

[114] **Şarkı**

[Güfte: Sihrî]

[Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün]

Bak ne âfetdir ânı görsen hele

Dil sarılmak ister ol ince bele

Taş yarıla girmez ol tavşân ele

Mû-miyânım saldı dehre velvele

Yok Galata'da anın gibi güzel

Raksı hoş refât ü nâzı bî-bedel

Görmedim dünyâda hiç böyle güzel

Mû-miyânım saldı dehre velvele

Gönlümü aldı benim ol dil-rübâ

Rahmi yok zâlim vefâsız pür-cefâ

Yine kâfir âşıkın etmez fedâ

Mû-miyânım saldı derhre velvele

Nev edâlî dil-rübâsın ey perî

Pek sever bu âşıkın Sihrî seni

Görmedim dünyâda böyle dilberi

Mû-miyânım saldı dehre velvele

[115] **Şarkı**²⁰⁸

[Güfte: Sultan III Selim]²⁰⁹

[8’li hece vezni]

Bir pür-cefâ hoş dilberdir
Mübtelâyım hayli demdir
Elbet gönül ârzû eyler

Şeftâlisi²¹⁰ her şeb terdir

Sarabilsem öpebilsem yâr yâr²¹¹

Gül yanağı her şeb terdir

Yalvardıkça inâd eder
İnsâf eyle gâyrı yeter
Üzerine pek varamam

Korkarım ki kaçır gider

Bir tenhâda ânı bulsam
Cevre sebep nedir sorsam
Oynayarak usûl ile

Gerdeninden bûse alsam

Ben mâilim endâmına
Yandım aşkın hicrânına

²⁰⁸ Bu güftenin Haşim Bey Mecmuasında Güfteler Antolojisi adlı kitapta bir nüshası TMV. Nota Arş.de güftenin bir notası bulunmaktadır. Bu kaynaklarda güftenin Sultan III. Selim tarafından Bûselik makamında ve Evfer usulünde bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745, Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 887.

²⁰⁹ TMV. Nota Arş.deki notada güftenin Sultan III. Selim’e ait olduğu yazmaktadır.

²¹⁰ TMV. Nota Arş.deki notada “şeftâlisi” kelimesi yerine “gül yanağı” kelimesi yazmaktadır. Ayrıca Güfteler Antolojisi adlı kitapta “şeftâlisi” yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 887.

²¹¹ TMV. Nota Arş.deki notada “Sarabilsem öpebilsem yâr yâr” sözleri yerine “Görebilsem sevebilsem yâr yâr amân amân” sözleri yazmaktadır. Ayrıca Güfteler Antolojisi adlı kitapta “Öpebilsem sarabilsem yâr yâr amân amân” yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 887.

Şîve ile oynadıkca

Doyulur mu seyrânına

93a

[116] Şarkı

[Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün]

Sevdiğim bir nev-fidâ[n]²¹²dır

Âşıkıyım çok zamândır

Beni mest ü hayrân idüp

Gönlüm alan şu civandır

Şîvelidir cilvelidir

Reftârı hoş dil-rübâdır

Hâlim bilüp acımazsın

Görmedikçe aramazsın

Benim gibi sana âşık

Bil kıymetim bulamazsın

Bir mûyinden ben geçemem

Yâr elinden mey içemem

Mest eyledi câm-ı âşkın

Gayrı dilber hiç seçemem

Bir tenhâda ele girse

Sarılırdum ince bele

Yâr sağ olsun vefâ etdi

Dünyâ benim oldu hele

²¹² Derleyen tarafından “nun” harfinin unutulmuş olduğu tespit edilmiştir.

[117] Şarkı²¹³

Serserheng

[Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün]

Ey kerem-kâmı şeh-i âli-cenâb
Zerre-perversin misâli âfitâb
Himmetinle feyz alur bî irtiyâb

Sâye-i lutfunda oldum kam-yâb

Bendenim ey şâh-ı gâzî kâm-kâr
Dergehinde buldum izz ü i'tibâr
N'ola kılsam kulluğunda iftihâr

Eydan

Az mı gördün lutf-u cevr ü himmetin
Unudulmaz hakk-ı nân-ı ni'metin
Câne minnetse aceb mi hıdmetin

Eydan

Taht-ı âlîde kılup ömrün ziyâd
Hak murâdın üzre kılsun ber-murâd
İltifâtınla derûnum oldu şâd

Eydan²¹⁴

²¹³ Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Nüshada güftenin Sadullah Efendi tarafından Bûselik Makamında ve Devrrevân usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 880.

²¹⁴ "Pâdişâhım ben gibi âciz gedâ/ Hangi lutfun şükrünü kılsın edâ/ Bakmayup noksanıma kıldım atâ/ Hangi lutfun şükrünü kılsın edâ". Bu sözler bizim mecmuamızda bulunmayıp Güfteler Antolojisi adlı kitapta yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 880.

93b

[118] Şarkı²¹⁵

İsmâ‘il Dede

[16’lı hece vezni]

Edâ ile revîşlerin aklımı perîşân etdi
Bu gece meclise geldi çeşmim yaşı giryân etdi
Pür²¹⁶ letâfet dil-rübâdır bu gönlümü hayrân etdi

Güzel senin edâların ne etdiyse bana etdi

Ne sevdâ var bu sevdâlar beni sevdâyâ salmışdır
Benim cânım gözüm yaşına her bir yanım almışdır
Âşıkâ niyâz yakışur bana nâz lâzım olmuşdur

Eydan

Salınup nâz ile bana gelicek ol rûh-i revân
Neyleyim cân-ı azîzim âteş-i aşkınla sûzân
Bir kerre gören cemâlin olur elbet sana hayrân

Eydan

Hep beyâzlar giyme ömrüm yakışur hep sana şallar
Bana sen geldigin zamân ya gülgüli giy ya allar²¹⁷
Her ne dem yüzine baksam yüzüm güle kalayım ağlar

Eydan

²¹⁵ TMV.Nota Arş.de güftenin bir notası ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Notada güftenin Dede Efendi tarafından Büselik Makamında ve Evfer usulünde bestelendiği yazmaktadır. Güfteler Antolojisi kitabında Aksak usulünde olduğu yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 883.

²¹⁶ TMV. Nota Arş.de “pür” kelimesi yerine “bir” kelimesi yazmaktadır.

²¹⁷ Güfteler Antolojisi adlı kitapta “Bana sen geldigin zamân ya gülgüli giy ya allar” sözleri yerine “Sen bana geldiğin zaman ya gel (...) ya allar” yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 883.

HİSAR BÛSELİK

95b²¹⁸

[119] Şarkı²¹⁹

[8'li hece vezni]

Bu dil seni pek beğendi
Kim sevmez sen dil-pesendi
Yokdur âlemde²²⁰ menendi

Kim sevmez sen dil-pesendi

Serv-i sehî nâzik teni
Helâk etdin dilber beni
Sever âşıkların seni

Kim sevmez sen dil-pesendi

Dil vuslatın eyler dilek
Gâyetledir şûh-i (...)
Görmemiştir çeşm-i melek

Kim sevmez sen dil-pesendi

Âşıkca bî-hemtâ güzel
Meşrebce nâzik bî-bedel
Siyâhdır çeşmi dilber (...)

²¹⁸ 93b numaralı varakın yarısı, 94a, 94b ve 95a numaralı varaklar boş.

²¹⁹ TMV. Nota Arş.de güftenin bir notası ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta bir nüshası bulunmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 371. Bu kaynaklarda güftenin Usta Yâni tarafından Hisar Bûselik Makamında ve Düyek usulünde bestelendiği yazmaktadır.

²²⁰ TMV. Nota Arş.deki notada ve Güfteler Antolojisi kitabında “âlemde” kelimesi yerine “cihânda” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 371.

Kim sevmez sen dil-pesendi²²¹

[120] **Şarkı**

[Müstef'ilün/ müstef'ilün]

Dil mâil-i cânânedir
Âşkî ile dîvânedir²²²

Dil şem'ine pervânedir

Sen varken ey hüsn-i melek
Kimden olur gayrı dilek
İşmi fedâ hep mâ-melek

Dil şem'ine pervânedir

Ey mâhitâb dil-rübâ
Etsen n'olur zevk u safâ
Olsun sana cânım fedâ

Dil şem'ine pervânedir

Ağyârdan gayrı kesil
Şem'i rûhunla yandı dil
Ey nev-cîvânım şöyle bil

Dil şem'ine pervânedir

²²¹ Gözleri sevdi cânım/ Gel benim ey nev-fidânım/ Eflâke çıkar figânım/ **Kim sevmez sen dil-pesendi** Bu sözler bizim mecmuamızda bulunmayıp Güfteler Antolojisi adlı kitapta yazmaktadır. Üngör, Türk Müsîkîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 371.

²²² Güftenin birinci kıtasında bir mısra eksik yazılmıştır.

99b²²³

[121] Şarkı

Zeki Mehmed Ağa

[Müstef'îlün/ müstef'îlün]

Çeşmin senin ey gül-beden

Efsûn eder bilmem neden

Âşkınla yandı cân ü ten

Rahm eylemezsın yanasın

Derdinle dil dîvânedir

Zann etme ki bî-gânedir

Meftûn dinlede yandır

Rahm eylemezsın yanasın

Reftârına kurban olam

Göster râhın hayrân olam

Lâyık mıdır giryân olam

Rahm eylemezsın yanasın

Dil bend eder bu ülfetin

Kande nebâtdır sohbetin

Tatmış iken dil lezzetin

Rahm eylemezsın yanasın

---

²²³ 96a, 96b, 97a, 97b, 98a, 98b ve 99a numaralı varaklar boş.

[122] Şarkı²²⁴

Tâhir Ağa

[Mefâ'îlün / mefâ'îlün]

Amân ey şûh-i nâzende
Gaminla yandı dil tende
Tahammül kalmadı bende

[Aman gel gel gülüm gel gel]²²⁵

Mürüvvet yok mu hiç sende

Beni vakf-ı telâş etdin
Sirişkim kanlı yaş etdin
Bütün râzımı fâş etdin

[Aman gel gel gülüm gel gel]

Mürüvvet yok mu hiç sende

Olursan râzı her neyle
Vereyim küsme afv eyle
Gücenme cezve'i bir şeyle

[Aman gel gel gülüm gel gel]

Mürüvvet yok mu hiç sende

Ederim rûz ü şeb zârı
Onmassan ben dil-fikârı

²²⁴ TMV. Nota Arş.de güftenin Cüneyt Kosal kaşeli bir notası bulunmaktadır. Notada güftenin Balıkcı Hâfiz Mehmet Efendi tarafından Acem Bûselik makamında ve Aksak usulünde bestelendiği yazmaktadır. TMV. Nota Arş.deki diğer bir notada ise güftenin Karnik Garmıryan tarafından Hıcaz makamında ve Aksak usulünde bestelendiği yazmaktadır. Haşim Bey Mecmuasında da bu güftenin “Cennet Mekân Efendimiz” tarafından bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745. Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Güftenin Hâfiz Efendi tarafından Acem Bûselik Makamında ve Aksak usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 41.

²²⁵ Bu sözler bizim mecmuamızda bulunmayıp TMV. Nota Arş.deki notada ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 41.

Küser mi âşka yârı

[Aman gel gel gülüm gel gel]

Mürüvvet yok mu hiç sende

100a

[123] **Şarkı**

Nu‘mân Ağa

[Güfte: Dâniş]

[Müstef'ilâtün]

Yosma civânsın

Gonca dehânsın

Pek bî-emânsın

Cân içre cânsın

Da’i revişli

Tatlı sevişli

Pek harda işli

Cân içre cânsın

Tâze fidânım

Râze nihânım

Lutf et a cânım

Cân içre cânsın

İşbe cîvânım

Kaşî kemânım

Küsdün emânım

Cân içre cânsın

Dâniş' de kuldur
Lutf eyle güldür
İstersen öldür

Cân içre cansın

[124] Şarkı

Nu'mân Ağa

[Güfte: Vâsıf]

[Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün]

Seyri gülzâre buyur ey güli'zâr
Başladı şevkinle feryâde hezâr
Nâr-1 aşkınla tutuşdu nâl-1 zâr

Gel açıl açıldı gülzâr-1 bahâr

Tîr-i tarrın bağladı şebbûları
Kayd-1 bend etdi hirâmın cevleri
Çarhı çıhdı andelîbin hevleri

Gel açıl açıldı gülzâr-1 bahâr

Sîneni görsün açılsın yâsemen
Perçemin kılsın temâşâ feleğın
Kapladi sahrâyı izhâr-1 çemen

Gel açıl açıldı gülzâr-1 bahâr

Vâsıf son cam la‘len mülki
Kıl perîşân zülfini sünbül gibi
Mevsim-i güldür salın güz-gül gibi

Gel açıl açıldı gülzâr-ı bahâr

100b

[125] **Şarkı**

[Müstefîlâtün]

Ey kaddi bâlâ
Cevr etme bana
Afv eyle câna

Gel küsme bana

Sen mihri-bânsın
Nevres-fidânsın
Cân içre cânsın

Rahm eyle bana

Pek şîve-kârsın
Bir güli‘zârsın
Hem tâze cânsın

Misâlin yok hâlâ

Aşkına yandım
Rahm eder sandım
Câne usandım

Cevrinden ammâ

EVİC BÛSELİK

103b²²⁶

[126] **Şarkı**

Hâfız Efendi

[Güfte: Şemsî]

[Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün]

Sevdi gönül gâyet seni
Etme fedâ bu bendeni
Al bir cânım var sen ânı

Etdim fedâ cân-û serî
Bî-gâne durma gel berî

Ey merhâmetli nev-cîvân
Etme benim kârım fi'ân
Uşşâka cevr etme amân

[Eydan]

Verdim gönül hûb-i rûyine
Canlar fedâ bir mûyine
Girdi muhabbet sûyine

[Eydan]

Çekse ne rütbe zahmeti
Etmez bu Şemsî minneti

²²⁶ 100b numaralı varakın yarısı, 101a, 101b, 102a, 102b ve 103a numaralı varaklar boş.

Kat' etme cânê ülfeti

Etdim fedâ cân-û serî

Bî-gâne durma gel berî

MÂHÛR BÛSELİK

107b²²⁷

[127] Şarkı

Hâfız Efendi

[Güfte: Mahzumî]

[Mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün]

Senhâ bâbın küşâd etmiş deyü ey meh günlerde
İşitdim zevk u bâb oldum geçen günlerde bir yerde
Unutmam etdiğin ikrâmı ey meh cümle ezberde

Senin bu sülbün zevki mümkün olma diğerde

Safâlarla salın gez bâğ-ı gülzârı efendim sen
Sana hep müntazır güller kadumünle olur pür-şen
Senin vafında bir şûh-i dilâradan işitdim ben

Senin bu sülbün zevki mümkün olma diğerde

Gâzubâne nigâh etme düşer mi şânına öyle
Yanar Mahzûmî gibi uşşâk-ı zârın var ise böyle
Hicâb etme efendim sen hâlâ gam var ise söyle

Senin bu sülbün zevki mümkün olma diğerde

²²⁷ 103 numaralı varakın yarısı, 104a, 104b, 105a, 105b, 106a, 106b ve 107a numaralı varaklar boş.

GERDÂNIYE BÛSELİK

110b²²⁸

[128] Şarkı

Sa'id Efendi

[Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün]

Meclisinde mâil oldum bir kaşları kâreye
Âre yirde yok mu cerrâh merhem ursun yâreye
Şevinde bir güzeli sevdim oda gelsün âreye

**Hankı derdime yanayım yanayım dâğlarca derdim var benim
Konuşacak birimi koydun işnelerin var senin**

Altı ayda yaz gelürse altı ayda kış gelür
Yâr ile küsüp barışmak âşıkına hoş gelür
Her kaçan yârimi göresem gözlerimden yaş gelür

Eydan

Eyle yanında bâri güzel gelme benim yanıma
Sende bir mahmûr bakış var gayrı âhir cânıma
Derdim çokdur hankı derdim nakil edeyim sultânıma

Eydan

Varın söylen nâzlı yâre allarını giymesün
Allarını giyer ise sakın bana küsmesün
Ben güzeller sarrafıym bana kendin öğmesün

Eydan

²²⁸ 107b numaralı varakın yarısı, 108a, 108b, 109a, 109b ve 110a numaralı varaklar boş.

ARAZBÂR BÜSELİK

114b²²⁹

[129] Şarkı²³⁰

Tâhir Ağa

[Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün]

Ey şeh-i nevres nihâl-i gonca-fem
Güldü şevkinle hezâr-ı hoş nağâm
Kalmadı zevkin görünce dilde gam

Gel açıl vakt-i meserretidir bu dem

Geldi avân-ı safâ ey mehlîkâ
Gün gibi doğ meclisi kıl pür-ziyâ
Her ne istersen hâzır sertâb-ı pâ

Gel açıl vakt-i meserretidir bu dem

Melek hüsnün şâhısın ey gülbeden
Âşık olmazmı seni elbet gören
Vakt-i şâdıdır hemân zevk ile sen

Gel açıl vakt-i meserretidir bu dem

Kıldı ihyâ bezm-i şevk-i serter
Kalmadı meclisde hiç gamdan eser
Sen safâ et düşmanın görsün keder

²²⁹ 110b numaralı varakın yarısı, 111a, 111b, 112a, 112b, 113a, 113b ve 114a numaralı varaklar boş.

²³⁰ TMV. Nota Arş.de güftenin Cüneyt Kosal imzalı bir notası ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Bu kaynaklarda güftenin Tâhir Ağa tarafından Arazbar Büselik Makamında ve Düyek usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 51.

Gel açıl vakt-i meserretdir bu dem²³¹

[130] **Şarkı**

Ali Ağa

[Mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ fe'ülün]

Sen evc-i işvede bir dâne şehsin
Nazîrin gelmemiş âfet-nigehsin
Amân pek yosma şûh-i kec-kühelsin

Güzelsin zemre-i hûbâne şehsin

Nedir böyle tebessümle gülüşler
A kâfir kız mısın n'olsun bu işler
Had-bîn gamzeler ta câne işler²³²

Güzelsin zemre-i hûbâne şehsin

Süzüldükce nigâh-ı mest-i nâzın
Fütâde ( )²³³ nutk-ı nâzın
Söz olmaz nâzına sen işve-bâzın

Güzelsin zemre-i hûbâne şehsin

Nedir bu işveler ey şûh sende
Cihânı eyledi nâzın fegende
Sana bir ben değil âlem de bende

Güzelsin zemre-i hûbâne şehsin

²³¹ “Cünbüş et güller gibi gül her zamân/ Eylesün bülbül görüp zevkin figân/Zevk u şevkinle safâ etsün cihân”. Bu sözler bizim mecmuamızda bulunmayıp Güfteler Antolojisi adlı kitapta ve TMV. Nota Arş.deki notada yazmaktadır. Üngör, Türk Müsîkîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 51.

²³² Bu mısradaki vezin düşmektedir.

²³³ Bu mısradaki bir kelimenin eksik olduğu görülmüştür.

118b²³⁴

[131] Şarkı²³⁵

Tâhir Ağa

[Güfte: İzzet]

[Mefâ'îlün / mefâ'îlün]

Cemâlerinden senin dûrum
Nice demdir ki mehcûrum
Beni dinle be hey nûrum

Sana gâyetle mecbûrum

Koyup mahzûn beni gitme
Dil ü nâlânı incitme
Uyup ağyâre terk etme

Sana gâyetle mecbûrum

Demedik mi geçen gün sen
Edeyim gönlünü bir şen
Yanımdan kaçma zîrâ ben

Sana gâyetle mecbûrum

Ne vahşî oldun ey âfet
Sever cânım seni gâyet
Ne inkâr eylesün İzzet

²³⁴ 115a, 115b, 116a, 116b, 117a, 117b ve 118a numaralı varaklar boş.

²³⁵ Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Nüshada Güftenin Tâhir Ağa tarafından Şehnâz Büselik Makamında ve Düyek usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikisi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 1141.

Sana gāyetle mecbûrum²³⁶

[132] **Şarkı²³⁷**

Nu‘man Ağa

[Güfte: Enderûnî Vâsıf]²³⁸

[Mefâ‘lün/ mefâ‘lün]

Beyâzdır sîne-i sâfın
Gönüller almış etrâfın
Tükenmez va‘d-i eltâfın

Ne rahmin var ne insâfın

Ben açmam kimseye hâlim
Reh-i aşkında pâmâlim
Be hey bî-merhâmet zâlim

Ne rahmin var ne insâfın

Beni ey şûh-i sîmîn-ten
Görür görmez seversin sen
Ya vazgeç yandım artık ben

Ne rahmin var ne insâfın

²³⁶ “Kerem kıl ey kaddi bâlâ/ Yanar aşkınla dil hâlâ/ Ben izhâr eylemem ammâ/ Sana gāyetle mecbûrum“. Bu sözler bizim mecmuamızda bulunmayıp Güfteler Antolojisi adlı kitapta bulunmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 1141.

²³⁷ TMV. Nota Arş.de güfthenin Cüneyt Kosal imzalı bir notası bulunmaktadır. Notanın sağ alt kısmında Nuri Duyguer’in ismi yazmaktadır. Notada güfthenin Eyyübî Baha Bey tarafından Ferahnâk Makamında ve Ağırdüyek usulünde bestelendiği yazmaktadır. Haşim Bey Mecmuasında da bu güfthenin Haşim Bey tarafından Hicazkâr Makamında bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745. Güfteler Antolojisi adlı kitapta da güfthenin sözleri bulunmaktadır. Güfthenin Eyyübî Baha Bey tarafından Ferahnâk Makamında ve Ağırdüyek usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 169.

²³⁸ Bu Güfthenin Enderûnî Vâsıf’a ait olduğu güfteler antolojisi adlı kitapta yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 169.

İbâretdir sözün dekkden
Gönül vazgeçdi istekden
Yalan zannetme gerçekden

Ne rahmin var ne insâfın²³⁹

120a²⁴⁰

[133] **Şarkı**²⁴¹

Kemânî Mustafa Ağa

[Güfte: Sa'îd]

[Mef'ûlü / mefâ'îlü / mefâ'îlü / fe'ûlün]

Şâhım nice ben olmayım eltâfına meftûn
Şâdî-i cihân lutf-ı hümâyûnuna merhûn
Her lahzâ edersin kulun ihsânla memnûn

Durdukca cihân ömr-i şerîfin ola efzûn

Devrinde senin kalmadı bir merdüm-i na-kâm
Hep bendelerin matlabını eylediler râm
Adüvvânını kıldı nıgehin kahr-ile i'dâm

Eydan

Vassâfın iken ins-û melek ey şeh-i dâna
Mümkün mü efendim edeyim medhini inşâ
Her subh u mesâ âlem-i adlin eder ihyâ

²³⁹ “Ne buldun bu tecahülden/ Usanmazsın tegafülden/ Gönül kaldı tahammülden” Bu sözler bizim mecmuamızda bulunmayıp TMV. Nota Arş.deki notada ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 169.

²⁴⁰ 119 numaralı varak yerinde yok.

²⁴¹ TMV. Nota Arş.de güftenin bir notası bulunmaktadır. Notada güftenin Kemânî Mustafa Ağa tarafından Şehnâz Bûselik makamında ve Ağıraksak semâi usulünde bestelendiği yazmaktadır.

Eydan

Dergâhını rûmâl olarak rûh-i revânım
İhlâs-ı derûn üzere Sa'îd ed'îye-hânım
Ey şâh-ı kerem-ver bu[dur] evrâd-ı zebânım

Eydan

[134] Şarki²⁴²

[Güfte: Fâik]

[Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün]

Ey gül-i gülzâr-ı iklîm-i merâm
Sen safâ eyle cihân olsun be-kâm
Cünbüşün olsun efendim ber-devâm

Sen safâ eyle cihân olsun be-kâm

Tâb-ı ruhsârınla âlem buldu fer
Eylesün vaktin safâlarla gûzer
Kasr-ı zevki cây idüp şam ü seher

Eydan

Bezm-i hâsında dizilsün bendegân
Söylesün Şevkîtarab gâh Isfahan
Dinleyüp tanbûrunu gâhi kemân

Eydan

²⁴² Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Nüshada güftenin Kemânî Mustafa Ağa tarafından Şehnâz Büselik makamında ve Düyek usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikisi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 1142.

Başlasun Fâik kulun şarkılara
Vasfını neşr eylesün²⁴³ bahr ü bere
Bu da vird oldu nice bin²⁴⁴ kemtere

Eydan

120b

[135] **Şarkı**

Velehû

[Müstefîlün / müstefîlün]

Vechin gören ey dil-rübâ
Mecbûr olur elbet sana
Ta'n eyleme cânâ bana

Yok çâresi dil mübtelâ

Ben sana evvel söyledim
Nakd-i sebâtı peyledim
Ey meh-lîka ben neyledim

Eydan

Neyzen gibi ey kec-külâh
N'olsun bize lecc-i nigâh
Dem-besteyim bî-iştibâh

Eydan

²⁴³ Güfteler Antolojisi adlı kitapta "Neşreylesün" kelimesi yerine "Şerheylesün" kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 1142.

²⁴⁴ Güfteler Antolojisi adlı kitapta "büyük" kelimesi yerine "bir" kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 1142.

Bak hâlîme ey gonca-fem
Cevrî(?) gibi nâlerdenem
Fikr eyledim bir nice dem

Eydan

MUHAYYER BÛSELİK

123b²⁴⁵

[136] **Şarkı**²⁴⁶

[Güfte: Vâsıf]

[Müstef'îlün/ müstef'îlün]

Bir çeşmi bir sürme²⁴⁷ siyâh
Etdin benim hâlim tebâh
N'ola eylersem âh u vâh

Yakdın beni âh kâfir âh

Yâr yâr amân âh yakdın beni âh zâlim âh²⁴⁸

Hâl-i rûyin kılsam hayâl
Olur bana bir başka hâl
Gel yanıma dostum mehâl

Yakdın beni âh kâfir âh

Şebbû misâli perçemin
Bend etdi gönlün âlemin

²⁴⁵ 120b numaralı varakın yarısı, 121a, 121b, 122a, 122b ve 123a numaralı varaklar boş.

²⁴⁶ Haşim Bey Mecmuasında ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta bu güftenin Hâfız Abdullah tarafından bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745, Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 731.

²⁴⁷ Güfteler Antolojisi adlı kitapta “bir sürme” sözü yerine “bî-serme” sözü yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 731.

²⁴⁸ Güfteler Antolojisi adlı kitapta nakarattaki “kâfir” ve “zâlim” kelimeleri yerine “cânım” kelimesi yazılmıştır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 731.

Bir seyr eden o gül-femin

Yakdın beni âh kâfir âh

Vâsıf o şûh-i dal-fesin

Seyr et edâ-yı nevresin

Gülmez yüzüne herkesin

Yakdın beni âh kâfir âh

TÂHİR BÛSELİK

126b²⁴⁹

[137] **Şarkı**

[Güfte: Vâsıf]

[Müstefilün / müstef' ilün]

Ey gonca-i gülzâr-ı nâz

Nâz etme gel açıl biraz

Güller açıldı geldi yaz

Nâz etme gel açıl biraz

Vâr iken ol rengin izâr

Olmaz mı mecbûrun hezâr

Geldi dem-i evvel bahâr

Nâz etme gel açıl biraz

Mey içüp et cûş u hurûş

Olmak revâ mıdır hamûş

²⁴⁹ 123b numaralı varakın yarısı, 124a, 124b, 125a, 125b ve 126a numaralı varaklar boş.

Geldi zamân-ı ayş [u] nûş

Nâz etme gel açıl biraz

Ey verd-i bâğ-ı imtiyâz

Ağyâre etme keşf-i râz

Eyler sana Vâsıf niyâz

Nâz etme gel açıl biraz

BÛSELİK AŞİRÂN

129b²⁵⁰

[138] **Şarkı**²⁵¹

Sa'îd Efendi

[8'li hece vezni]

İzmir'in çokdur güzeli

Cümlesinin bî-bedeli

Bir tenâsüb var ki ânda²⁵²

Gördüğümde etdi deli âh

Amân²⁵³ **İzmirli küçük İzmirli**

Gâhice bana mey sunar

Derûnum âteşdir yanar

Tâ geceler subh olunca

²⁵⁰ 126b, 127a, 127b, 128a, 128b ve 129a numaralı varaklar boş.

²⁵¹ TMV. Nota Arş.de güftenin bir notası ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Bu kaynaklarda güftenin Bûselik Aşîrân makamında ve Düyek usulünde bestelendiği yazmaktadır. Notada güftenin beste sahibi bilinmediğinden “lâ edri” yazmaktadır. Güfteler Antolojisi adlı kitapta ise “?” vardır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 895.

²⁵² Güfteler Antoloji adlı kitaptaki nüshada “Bir tenâsün var ki ânda” sözleri yerine “Nâz ü refâtına söz yok” sözleri yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 895.

²⁵³ Güfteler Antoloji adlı kitaptaki nüshada “Amân” kelimesi yerine “Civan” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 895.

Dilim durmaz seni anar

Eydan

Seni sevdim ne dersin sen
Meşrebimce güzelsin sen
Reftârına tákâtım yok

Bana tûl-i emelsin sen

Eydan

Ol bût-i hûb-ı nev-zuhûr
Bana Rumca efsûn okur
Bir görüşle aklım aldı

O da bir güzele mecbûr

Eydan

[139] Şarkı²⁵⁴

Tâhir Ağa

[Güfte: Sâmih]

[Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün]

Sevdi dil bir muğpeçe şûh-i şeni
Târ-ı zülfün çekdi zencîre beni
Dûzah-ı aşka düşürdü bu teni

Ağa pesâse maâya mûya patriko kâmi²⁵⁵

[Ah gözlerine mâil oldum ben senin]²⁵⁶

²⁵⁴ TMV.Nota Arş.de güftenin bir notası ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta da bir nüshası bulunmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 895. Nüshada güftenin Tâhir Ağa tarafından Bûselik Aşîrân makamında ve Ağıraksak usulünde bestelendiği yazmaktadır.

²⁵⁵ Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada nakarat kısımlarında geçen“Ağa pesâse maâya mûya patriko kâmi” Rumca sözler yerine “Elâ pedine matyamu partiko kami” yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 895.

Galata yosması bir nâzik edâ
Râhına ben mâ-melek etdim fedâ
Merhâmet kıl olma gel benden cüdâ

Ağa pesâse maâya mûya patriko kâmi

Çeşmini sâd nâz ü işveyle süzer
Günde yüz bin âşıkın bağrın üzer
Yüzine bakan hemân (...) sezer

Eydan

Eyle gel bûse güle meftûnu şâd²⁵⁷
Sâmih bî-çâre olsun ber-murâd
Merhamet idüp gel ey kâfir-nihâd

Eydan

130a

[140] **Şarki**²⁵⁸

[Güfte: Fâik]

[Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün]

Bende oldum cânile bir gül-feme
Oldu ifşâ sırr-ı aşıkım âleme
Ya nasıl gelmez hârâret âdeme

Oldu ifşâ sırr-ı aşıkım âleme

²⁵⁶ Bu sözler bizim mecmuamızda bulunmayıp Güfteler Antolojisi adlı kitapta yazmaktadır. Üngör, Türk Müsîkîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 895.

²⁵⁷ Bu mısradan fazladan "bu" kelimesi yazmaktadır.

²⁵⁸ TMV. Nota Arş.de ve Haşim Bey Mecmuasında bu güftenin Şâkir Efendi tarafından bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745.

Söylemişdim hâlimi o şûha hemân
Şimdicek duymuş bütün hâlk-ı cihân
Başum alup gideyim ben bir zamân

Oldu ifşâ sırr-ı aşıkım âleme

Gönlümü verdim ona cân-ile ben
Sırrımı kıldı ayân ol şûh-ı şen
Sînede cânım gibi gözler iken

Oldu ifşâ sırr-ı aşıkım âleme

Duydular hâl-i dil-i zârım benim
Herkes Fâik demiş yârim benim
Gayrı boşdur ketm-ü inkârım benim

Oldu ifşâ sırr-ı aşıkım âleme

HÜSEYNÎ AŞİRÂN

132b²⁵⁹

[141] Şarkı²⁶⁰

Nu‘mân Ağa

[Güfte: Dâniş]

[Fâ’ilâtün/ fâ’ilâtün/ fâ’ilün]

Ey şeh-i mümtâz-ı milk-i hüsn ü ân
Sâye-i lutfunda zevk etsün cihân
Sen otur kasr-ı safâda gel hemân

²⁵⁹ 130a numaralı varakın yarısı, 130b, 131a, 131b ve 132a numaralı varaklar boş.

²⁶⁰ TMV. Nota Arş.de güftenin bir notası bulunmaktadır. Notada güftenin Nu‘mân Ağa tarafından Hüseyinî Aşirân Makamında ve Evfer usulünde bestelendiği yazmaktadır.

Sâye-i lutfunda zevk etsün cihân

Zîb ü fer versin cihâna tal'atin
Âlemi tutsun fûrû'-ı şevketin
Bendeler olsun çerağ-ı ni'metin

Sâye-i lutfunda zevk etsün cihân

Neş'e-yâb ol çaldırıp kahice saz
Nâş u tanbûr u kemân dinle biraz
Derdine sensin cihânın çâre-saz

Eydan

Versin eltâfın cihâna nûr ü fer
Kalmasun âlemde hiç hüzn ü keder
Söylesin Dâniş kulunda şarkılar

Sâye-i lutfunda zevk etsün cihân

[142] **Şarkı**

Sa'îd Efendi

[Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün]

Bir hata etmiş ki gönlüm mübtelâ olmuş sana
Sen gibi var mı aceb bir bî-mürüvvet bî-vefâ
Her ne cevri eylesen eyle bâri lutf et câ-be-câ

Çekdiğim bunca meşakkat hep hebâ oldu hebâ

Kalmadı tâkat dil-zârımda nâr-ı hasrete
Dil değil lâyıkdır lutfunda zannımca şefkate

Yandı cânım olmadım mahrem harîm-i vuslate

Eydan

Bülbül-i âşüfte veş etsem n'ola feryâd ü âh
Hayli demdir bulmadım gülzâre vasl ı vakti râh
Eylemişken râh-ı aşkında senin cânım tebâh

Eydan

Sûziş-i dilden sana yansam yakılsam vechi var
Oldu künc-i külhan-ı hasret bana câyi karâr
Âteş-i firkatle yandım gamla incem kâr

Eydan

ACEM AŞİRÂN

135b²⁶¹

[143] **Şarkı**

[Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün]

Ey devâ-yı derd-i pinhân-ı dîl-i âşüfte-hâl
Eyleyüp evvel vefâyı ahd-ile arz-ı cemâl
Şimdi n'olsun bu teğâfül ile bu hışm-ı celâl

Zâlim bî-dar imişsin böyle bilmezdim seni

İbtidâ meylin görüp bu hâtır-ı meyyâlime
Zann ederdim rahm edersin ağladıkça hâlime
Hûn-i dildir bu amân bakmazsın işin alıma

²⁶¹ 133a, 133b, 134a, 134b ve 135a numaralı varklar boş.

Eydan

Gerçi hep etdiklerin elbet bulursun mû-be-mû
Neyleyim ta'mîr olunmaz mülk-i dil şimdengeru
Hâsılı ummaz idim senden bunu ey fitne-cû

Eydan

Ben seni bir yâr-ı cân sandım da dil verdim sana
Eyledim râhında nakd-i sabr-ı itlâf-ı hebâ
İnfi'âle bir sebep yokken beni kıldın fedâ

Eydan

[144] Şarkı

Nu'mân Ağa

[Güfte: İzzet]

[Mefâ'ilün/ mefâ'ilün]

N'îçün ey şûh-i sîmîn-ten
Çevirdin böyle yüz bizden
Nedir cürmüm ne yaptım ben

Bana n'îçün gücendin sen

Tebessümle gözün süzme
Merakımdır beni üzme
Tîz ol söyle yalan düzme

Bana n'îçün gücendin sen

Severdin bendeni evvel
Bakarsın şimdicek bülbül
Beyân eyle efendim gel

Bana n'îçün gücendin sen

Sana İzzet'de lâzımdır
Kapunda bir mülâzımdır
Efendim pek niyâzımdır

Bana n'îçün gücendin sen

136a

[145] Şarkı²⁶²

[Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün]

Ey büt içmişsin yine zannım şarâb
Hüsnüne vermiş mi nâb-ı âb ü tâb
Benden istersen eğer kat'[î] cevâp

(...)²⁶³

İ'timat etmezsen ey nevres-nihâl
Her kime eylersen eyle var sù'âl
Bunda yokdur gayrı dürlü ihtimâl

Eydan

²⁶²TMV. Nota Arş.de güftenin bir notası bulunmaktadır. Notada güftenin Hâfız Efendi tarafından Acem Aşîrân makamında ve Evfer usulünde bestelendiği yazmaktadır. Haşim Bey Mecmuasında da bu güftenin Hâfız Efendi (Balıkçı Hâfız Mehmet Efendi) tarafından bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745.

²⁶³ Bu şarkının nakarat kısmında Rumca sözler yazmaktadır. Yaptığımız araştırmada sözlerin ne anlama geldiği bulunamamıştır.

Bahş-edersen işte bir lâhûrî şâl
Var ise şüphen peyâmı benden al
Sohbeti artık uzatma bunda kal

Eydan

Reng-i ruhsârının oldum nâili
Ver bana bir bûse verse kâbili
Dönmem ölsem de sözümünden hâsılı

Eydan

[146] Şarkı²⁶⁴

[7'li hece vezni]

Bir bakışla ol²⁶⁵ civân
Gönlümü aldı hemân
Rûyi gül kaşı kemân

Çeşmi fettân el-amân

Eyledi hâlim yamân

Bir yüzü meh-pâredir
Gözleri sehâredir
Gamzeden dil yâredir

Eydan

²⁶⁴ TMV. Nota Arş.de güftenin bir notası bulunmaktadır. Notada güftenin İzzet Ağa tarafından Acem Aşîrân Makamında ve Düyek usulünde bestelendiği yazmaktadır. Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Kitapta güftenin bestesinin Kemânî Ali Ağa tarafından Acem Aşîrân Makamında ve Düyek usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikisi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 13.

²⁶⁵ Güfteler Antolojisi adlı kitapta “ol” kelimesi yerine “o” yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikisi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 13.

Cân-ü dil âvâresi
Âh o cânım pâresi
Yok bu derdin çâresi

Eydan

Pek sever cânım seni
Gel fedâ etme beni
Açma sîmîn-gerdeni

Eydan

Lutf ile eyle nigâh
Tîr-i müjgân gâh gâh
Âh elinden âh âh

Eydan

ŞEVKÂRÂ

139b²⁶⁶

[147] Şarkı²⁶⁷

[Güfte: Şâkir]

[Mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ mefâ'îlün]

Şeh-i genc-i sehâvetsin cihâna ey kerem-kârım
Senin sâyende²⁶⁸ hiç kimse demez ki ben de bî-zârım

²⁶⁶ 136b, 137a, 137b, 138a, 138b ve 139a numaralı varaklar boş.

²⁶⁷ TMV. Nota Arş.de güftenin bir notası, Güfteler Antolojisi adlı kitapta da güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Bu kaynaklarda güftenin Dellalzâde Hacı İsmail Efendi tarafından Acem Aşîrân makamında ve Hafif usulünde bestelendiği yazmaktadır. Bu kaynaktaki güftenin sözlerinin bazıları değişikdir. Nitekim bu mesele kitaptaki nüshanın dipnotunda belirtilerek güftenin başka bir yerde “biraz değişik” olarak Şâkir Ağa tarafından Şevkâver makamında ve Düyek usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 4.

²⁶⁸ TMV Nota Arş.deki notada “sâyende” kelimesi yerine “vaktinde” kelimesi yazmaktadır.

Hele zevkin için her gün benim hey hey demek kârım

Yürü meydân senindir bin²⁶⁹ yaşa şevketlü sultânım

Zamân-ı devletinde zevkin envân görür gözler
Sana mahsûsdur ey şâh-ı cihân sükker gibi sözler
Hıram eyler isen her câ senin teşîfini gözler

Yürü meydân senindir bin yaşa şevketlü sultânım

Celîs ol Şevk-ârâ ile ârâm eyle her suda
Cihân meh yüzünü görmekte Şâkir gibi ârzûda
Eder teşîfini ümmîd efendim şimdi Göksu'da

Yürü meydân senindir bin yaşa şevketlü sultânım

[148] Şarkı²⁷⁰

[Mefâ'îlün / mefâ'îlün]

Bu hasret kalmasın bende²⁷¹

Amân ey bî-vefâ gel²⁷² gel

Tahammül kalmadı dilde²⁷³

Amân ey bî-vefâ gel²⁷⁴ gel

²⁶⁹ TMV Nota Arş.deki notada nakaratlarda geçen “büyük” kelimesi yerine “çok” kelimesi yazmaktadır.

²⁷⁰ TMV. Nota Arş.de güftenin bir notası bulunmaktadır. Notada, Haşim Bey Mecmuasında ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta bu güftenin Hâfız Abdullah tarafından bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745, Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 1159. TMV. Nota Arşivinde ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta bu güftenin Şevkâver Makamında, Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada Ağıraksak usulünde TMV. Nota Arş. de ise Evfer usulünde bestelendiği yazmaktadır.

²⁷¹ Güfteler Antolojisi adlı kitapta “bende” kelimesi yerine “tende” yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 1159.

²⁷² Güfteler Antolojisi adlı kitapta “gel” kelimesi yerine “tez” yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 1159.

²⁷³ Güfteler Antolojisi adlı kitapta “dilde” kelimesi yerine “tende” yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 1159.

²⁷⁴ Güfteler Antolojisi adlı kitapta “gel” kelimesi yerine “tez” yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 1159.

Hâlim yamân çeşmim giryân

Amân ey bî-vefâ gel gel

Gönül durmaz hemân inler
Gam-ı hicranla kan ağlar
Sensiz cihânı ol n'eyler

Amân ey bî-vefâ gel gel

Visâlinle senin her dem
Adûler duymadan bir dem
Beni lutfunla et hürrem

Amân ey bî-vefâ gel gel

Edersin lutf-u ağıyâre
Kıyarsın âşık-ı zâre
Terahhum kıl buna çâre

Amân ey bî-vefâ gel gel

ŞEVKEFZÂ

142b²⁷⁵

[149] Şarkı²⁷⁶

Abdullah Ağa

[Güfte: Sultan III. Selim]²⁷⁷

[8'li hece vezni]

²⁷⁵ 140a, 140b, 141a, 141b ve 142a numaralı varaklar boş.

²⁷⁶ Haşim Bey Mecmuasında, ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta bu güftenin Sultan Selim Han tarafından bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745, Üngör, Türk Müsikisi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 1163. TMV. Nota Arş.de güftenin bir notası bulunmaktadır. Notada güftenin Sultan III. Selim tarafından Şevkefzâ makamında ve Aksak usulünde bestelendiği yazmaktadır.

²⁷⁷ Bu güftenin Sultan III. Selime ait olduğu TMV. Nota Arş.ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta yazmaktadır.

Ey serv-i gülzârı vefâ
N'îçün etdin bize cefâ
Unutuldu hayâl oldu

Etdiğimiz zevk u safâ
Gel gidelim²⁷⁸ zevk edelim
Etme bana cevır ü cefâ

Elâ gözler mestânedir
Âşık sana bî-gânedir
Bilmez misin hâlim nedir²⁷⁹

Bu tegâfûl câna nedir

Süz çeşmini hâlîme bak
Lutf et derûnum nâre bak
Bahâr geldi durma böyle

Cevler gibi gelişine ak

Bu reftâr ile bu edâ
Mecnûn etdi beni câna
Sarılısam ince meyâna

Bir kerrecik dahî tenhâ

---

²⁷⁸ TMV. Nota Arş.deki notada “gidelim” kelimesi yerine “güzelim” kelimesi yazmaktadır.

²⁷⁹ Güfteler Antolojisi adlı kitapta “nedir” kelimesi yerine “benim” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 1163.

[150] Şarkı²⁸⁰

[Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün]

Vaktidir gülzâre gel ey nev-nihâl
Hasret-i rûyinle güller bî-mecâl
Vâr iken bu cezbe-i²⁸¹ hüsn ü cemâl

Kim kapılmaz sana âh cânım mihâl²⁸²

Haller ruhsârına zînet verir
Şöyle beş uşşâka keremmet verir
Gelse bezmi başka keyfiyyet verir

Kim kapılmaz sana âh cânım mihâl

Hâsılı ey gonca-i bâğ-ı merâm
Sende esbâb-ı hüsn olmuş tamâm
Ederek tavşanlar içre kesb-i tâm

Kim kapılmaz sana âh cânım mihâl

Rûyine dikkat eden ey dil-penâh
Dil verir elbet sana bî-iştibâh
Yandı cânım sûziş-i aşkınla âh

Kim kapılmaz sana âh cânım mihâl

²⁸⁰ Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Nüshada güftenin kimin bestelendiği bilinmemekte, Muhayyer makamında ve Ağıraksak usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk MüsİKİSİ Güfteler Antolojisi, C. I, s. 689. TMV. Nota Arş.de ise Güftenin bir notası bulunmaktadır. Notada güftenin “Rifat Bey” tarafından Muhayyer makamında ve Haşim Bey Mecmuasında bu güftenin Hâfiz Efendi tarafından bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745.

²⁸¹ TMV. Nota Arş.deki notada “cezbe-i” kelimesi yerine “sendeki” kelimesi yazmaktadır.

²⁸² Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada nakaratlarda geçen “Kim kapılmaz sana âh cânım mehâl” sözleri yerine “Kim kapılmaz rûyine ey meh-cemâl” yazmaktadır. Üngör, Türk MüsİKİSİ Güfteler Antolojisi, C. I, s. 689. TMV. Nota Arş.de ise bu sözler yerine “Kim kapılmaz rûyine ey verdi-âl” yazmaktadır.

143b²⁸³

[151] Şarkı

[Mefâ'ilün/ mefâ'ilün]

Evvel o şûh[a] gücendim

(...) etvârın beğendim

Bana yâr imiş efendim

İki yüzden neş'elendim

Dün görüp ruhsâre sen ben

Sabr ü samân gitdi elden

Geldi nâz ile o bir gün

[İki yüzden neş'elendim]

Bâde gül sakisi gonca

Kokla iç durma doyunca

Bezmi zevkimce bulunca

[İki yüzden neş'elendim]

Meclise bir nükte etdi

Eldedüp ağyâre satdı

Mest iken koynumda yatdı

[İki yüzden neş'elendim]

Temmet

---

²⁸³ 143a numaralı varak boş.

[152] Şarkı

[Müstef'ilün / müstef'ilün]

Bir başka dilber bildim
Sensizde gönlüm eğledim
N'eylersem artuk eğledim

Sensiz de gönlüm eğledim

Sevmişken ey nâ-mihribân
Etdin bana sen imtinân
Senden ibâret mi cihân

[Sensiz de gönlüm eğledim]

Bu merteb[e] n'olsun edâ
Dünyâda yok mu dil-rübâ
Nâz etme gayrı sen bana

[Sensiz de gönlüm eğledim]

Zevkim benim (...) iken
Senden (...) (...)
Bu nice güzeller var iken²⁸⁴

[Sensiz de gönlüm eğledim]

Temmet

---

²⁸⁴ Son bendte vezin ve anlam bakımından bozukluk vardır.

144a

[153] **Şarkı**

[11'li hece vezni]

Seni evvel görüşde ben şaşırđım
Fırsat görmüşken elim[den] kaçırđım
Dahî küçük deyü sana açardım

Fırsat görmüşken elim[den] kaçırđım

Bileydim âh sana neler ederdim
Ne söylersem söyler gönlün ederdim
O dem vuslata ben elbet ererdim

[Fırsat görmüşken elimi kaçırđım]

Mâil olmuşdum ben ol ince bele
Söylenirdi hani hep dilden dile
Hanımım gelmiş iken güle güle

[Fırsat görmüşken elimi kaçırđım]

Temmet

ŞET'ARABÂN

145b²⁸⁵

[154] **Şarkı**²⁸⁶

[Güfte: Fâik]

[Müstef'ilün/ müstef'ilün]

²⁸⁵ 144a numaralı varakın yarısı, 144b ve 145a numaralı varaklar boş.

²⁸⁶ TMV. Nota Arş.de güftenin bir notası, Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Bu kaynaklarda güftenin Sultan II. Mahmud tarafından Şetarabân makamında, Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada Aksak usulünde TMV. Nota Arş.deki bir notada Orta aksak usulünde, bir başka notada ise Evfer usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikisi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 1149.

Mânend-i meh etdin zuhûr
Verdi cemâlin dehre nûr
Vechin görüp gitdi şu‘ûr

**Ölsem²⁸⁷ gamınla bî-huzûr
Gelmez bana aslâ fütûr**

Sen böyle nevreste iken
Zülfünde gül-deste iken
Gönlüm sana beste iken

Eydan

Mir’âte bak ey meh-cemâl
Buldu senin hüsnün kemâl
Yokdur sana aslâ misâl

Eydan

Yapdıkça sen nâz ile iş
Fâik nasıl olmaz gidiş
Var iken sende reviş

Eydan

---

²⁸⁷ Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada “ölsem” kelimesi yerine “oldum” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 1149.

148b²⁸⁸

[155] Şarkı

Dervîş İsmâ‘il

[Müstef‘ilün/ müstef‘ilün]

Cânâ gönül verdim sana
Cevr etme yaz kader bana
İnsâf kıl n’etdim sana

Yazık bana yazık bana

Cânânesin âfet-nigâh
Ahvâlimi etdin tebâh
Kârım benim hep âh ü vâh

Yazık bana yazık bana

Aşkın ile ey gül-beden
Yanmakda âh iklîm-i ten
Gelsen n’olur insâfa sen

Yazık bana yazık bana

Ey dilber-i nâzik-edâ
Lutf et bana sen cây-i câ
Cevr etme gel ey ey dil-rübâ

Yazık bana yazık bana

²⁸⁸ 145a numaralı varakın yarısı, 146a, 146b, 147a, 147b ve 148a numaralı varaklar boş.

[156] Şarkı

Serhâne'i İzzet

[Güfte: İzzet]

[Mefâ'îlün/ mefâ'îlün]

Gel ey şûh-i cihânârâ

Nedir bu nâz ü istiğnâ

Înâyet kıl kerem-kâra

Nedir bu nâz ü istiğnâ

Firâkınla bu dil haste

Yanar âheste âheste

Sana ey meh cihân beste

Nedir bu nâz ü istiğnâ

Görüp böyle beni nâlân

Terahhum kılmadın bir ân

Sana âdet midir her ân

Nedir bu nâz ü istiğnâ

Râkible dizi-be-diz sohbet

Ederken gayrı bî-minnet

Tahammül kalmadı İzzet

Nedir bu nâz ü istiğnâ

149a

[157] **Şarkı**

[Güfte: Râsih]

[Mefâîlün/ mefâîlün/ mefâîlün/ mefâîlün]

Cihân görmüş değildir böyle bir vakt-i neşât-efzâ

Serâpa neş'e-yab-ı iyş-i ülfetdir bütün dünyâ

Olur şevk-i ruhunla bülbül-i dem besteler gûyâ

Salın sahn-ı safâda lutf et ey şâh-ı cihân-ârâ

Sen etdikce safâ a'dâya bir dâğ-ı derûn olsun

Dem-â-dem pençe-i hışmında düşmanlar zebûn olsun

Hemîşe cünbüş-ü zevkin senin hadden füzûn olsun

Eydan

Dizilsünler nedîm[ü] mutrıb[û] hanende sâf beste

Huzûrunda okunsun kâhice şarkı gehi beste

Ne rütbe cünbüş eylersen sana ey mâh şâyeste

Eydan

Derûnun ey şeh-i milk-i melâhat görmesin hiç gam

Adûler kahr olup sen gülşen-i zevke buyur her dem

Teşekkürle zemîn bûsun ola Râsih gibi âlim

Eydan

151b²⁸⁹

[158] Şarkı

Hâfız Abdullah

[8'li hece vezni]

Misli yok bir şûh-i râ'nâ
Âşık oldum bülbül-âsâ
Hüsnü gâyetle dil-âra

**Gel kerem kıl etme edâ
Yakdı beni aşk-ı sevdâ**

Kâkülün serde hevâsı
Ben gibi çok mübtelâsı
Var mıdır bilmem vefâsı

Eydan

Bî-sükker şîrîn keftâr
Zâr ederim leyl ü nehâr
Sana dil muntazır her bâr

Eydan

Rûz ü şeb sensin hayâlim
Ey benim nevres-nihâlim
Kalmadı sabra mecâlim

Eydan

---

²⁸⁹ 149a numaralı varakın yarısı, 149b, 150a, 150b ve 151a numaralı varaklar boş.

Âlem ol şûha müşterî
Sabrı güç (...) (...)
Oldum aşkınla serserî

Eydan

[159] **Şarkı**²⁹⁰

[Güfte: Ali Bey (Denizoğlu)]²⁹¹

[11'li hece vezni]

Kar mı yağmış kasabanın dâğına
Çinem düşdü²⁹² goncasının bağına
Selâm eyle seherlerde yârime

Seferim var benim güzel iline

Genç ağamın piştovunun gümüğü
Aldı beni o güzelin gelişi
Bu gün küsülü ise yarın (...)

Seferim var benim güzel iline

Benim yârim monla ile müderris
Kayık geldi adalara gideriz
Yalvarır yakarır gönlün ederiz

Seferim var benim güzel iline²⁹³

²⁹⁰ TMV. Nota Arş.de güftenin bir notası bulunmaktadır. Notada güftenin Denizoğlu Ali Bey tarafından Evc makamında Aksak usulünde bestelenmiş bir Türkü olduğu yazmaktadır. Haşim Bey Mecmuasında bu güftenin Köçek Şarkısı olduğu yazmaktadır. Kıyak, a.g.e. s. 697-745.

²⁹¹ Bu güftenin Ali Bey (Denizoğlu)'e ait olduğu TMV. Nota Arş.de yazmaktadır.

²⁹² TMV. Nota Arş. deki notada “çinem düşdü” sözü yerine “Çiğ mi düşmüş” sözü yazmaktadır.

²⁹³ TMV. Nota Arş. deki notada “güzel iline” sözünden sonra parantez içerisinde “urum iline” sözü yazmaktadır.

Sarı çizme giyer koncu tokalı
Yeni bir yâr sevdim karşı yakalı
Başka oldun gayrılara bakalı

Seferim var benim güzel iline

152a

[160] Şarkı²⁹⁴

İsmâ‘il Efendi

[Güfte: Sultan II. Mahmud]²⁹⁵

[Mef‘ûlü/ mefâ‘îlü/ mefâ‘îlü/ fe‘ûlün]

Ebrûlerinin zahm-i nihândır ciğerimde
Gül ruhlerinin handeleri çeşmi terimde
Eşkim yerine kan dökülür dîdelerimde

Sevdâ-yı muhabbet esiyor şimdi serimde Taktîre nedir çâre bu varmış kaderimde

Bend eyledi gönlüm benim ol zülf-i semen-sâ
Bir hande ile etdi benim aklımı yağma²⁹⁶
Yakdı beni yandırdı meded ol gül-i ra‘nâ

Eydan

Ol gonca-femin çeşmimi nâze kanar mı
Ol hüsrev ü hûbân acebâ yârın anar mı
Bu yandıgım âteşlere ol dahî yanar mı

²⁹⁴ TMV. Nota Arş.de güftenin bir notası ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Bu kaynaklarda güftenin İsmail Dede tarafından Evc makamında ve Ağıraksaksemâi usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 138.

²⁹⁵ Bu güftenin Sultan II Mahmud'a ait olduğu TMV. Nota Arş.de yazmaktadır.

²⁹⁶ Güfteler Antolojisi adlı kitapta "Hande ile etdi benim aklımı yağma" sözleri yerine "Bir hande ile kıldı hemen aklımı yağma" sözleri yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 138.

Eydan

[161] Şarkı²⁹⁷

İsmâ‘il Efendi

[Fâ‘ilâtün/ fâ‘ilâtün/ fâ‘ilün]

Bülbül âsâ rûz ü şeb²⁹⁸ kârım nevâ

Mübtelâyım mübtelâyım mübtelâ

Söylesün ey gül sana bâd-ı sabâ

Mübtelâyım mübtelâyım mübtelâ

Sen düşürdün âteş-i aşka beni

Vâ‘de-i mihnette tutdum meskeni

Sevdim inkâr eylemem ey meh seni

Eydan

Kaçma benden ey perî gel yanıma

Rûz ü aşkı söyleyim sultânıma

Sor inanmazsan dil-i nâlânıma

Eydan

Âteşim bâlâ-rev oldu ey civân

İnledi âhımla evc-i âsumân

Eylerim bülbül gibi âh ü figân

Eydan

²⁹⁷ Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Güftenin Evcârâ Makamında ve Aksak usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsîkîsi Güfteler Antolojisi., C. I, s. 130.

²⁹⁸ Güfteler Antolojisi kitabındaki güftede “şeb” kelimesi bulunmamaktadır. Üngör, Türk Müsîkîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s.130.

154b²⁹⁹

[162] Şarkı

Nu'mân Ağa

[Güfte: Ferîd]

[Müstef'ilün/ müstef'ilün]

Yosma civânımsın benim

Tâze fidânımsın benim

Rûh-i revânımsın benim

Cân içre cânımsın benim

Gel gel bu dem bir zevke gel

Verme amân bezme keşel

Gizlice gel duymasın el

Cân içre cânımsın benim

Ben yanayım ey yâr-ı gâr

Aşkın ile leyl ü nehâr

Sen zevk ü şevk eyle ne var

Cân içre cânımsın benim

Her dem Ferîd'e mâh-rû

Eyler visâlin ârzû

Ya etmesin mi cüst ü cû

Cân içre cânımsın benim

²⁹⁹ 152b, 153a, 153b ve 154a numaralı varaklar boş.

[163] **Şarkı**³⁰⁰

[Güfte: Nazîf]

[Müstef'ilün/ müstef'ilün]

Gel ey güzeller serveri

Feryâdım eflâke çıkar

Gönlüm cemâlin görelî

Bir yerde hiç etmez karar

Amân amân cânım elado³⁰¹ **ipsihimu nasaflişu**

[Amân amân cânım amân bir yerde hiç etmez karâr]³⁰²

Aşkın ile durmaz hemân

İki gözümden kan revân

Sensiz bu gönlüm bir zamân

Bir yerde hiç etmez karâr

N'etdim sana ey gonca-leb

Efgânıma oldun sebep

Cevrinle gönlüm rûz ü şeb

Bir yerde hiç etmez karâr

Gel bak Nazîf'in hâline

Dil verdi rûy-i âline

³⁰⁰ Haşim Bey Mecmuasında ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta bu güftenin Dede Efendi tarafından bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745. Haşim Bey Mecmuasının 2. Baskısında ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta bestenin makamının Evcârâ, usulünün Çiftesofyan olduğu yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 129. TMV. Nota Arş.de de güftenin notaları bulunmakta ve Aksak usulünde bestelendiği yazmaktadır. Notalardan bir tanesinde “Ulvi Erguner’in Eski yazı fasıl defterinden aynen” ifadeleri yer almaktadır.

³⁰¹ Güfteler Antolojisi kitabındaki güftede “elado” kelimesi yerine “yanako” yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 129.

³⁰² TMV. Nota Arş.de bulunan notaların birinde nakarattaki Rumca sözler yerine bu sözler yazmaktadır.

Rahm eyle gele ahvâline

Bir yerde hiç etmez karar

155a

[164] Şarki³⁰³

Sermü'ezzin Şâkir Ağa

[Güfte: Dâniş]

[Mef'ûlü/ mefâ'ilü/ mefâ'ilü/ fe'ülün]

Efsûn okur uşşâkına ol gamze-i câdû
Sihr etmede hârût-nigeh işte budur bu
Reftârı güzel dâ'î reviş yosma-kıyâfet

Bir âfet-i cândır bakışı dîdesi âhû

Dîvâne eder âşık gam-hârını elbet
Anber gibi ol zülf-i dil-âviz-i semen-bû
Âşık nice sabreylesün ey şûh kerem kıl

Sende var iken sâhir-i çeşm ile o gîsû³⁰⁴

Seyr eyleyüp ol tavr-ı levendâneni birden
Üftâdelerin çekseler ardınca n'ola hevâ
Dâniş gibi bî-çâreni cevr etme barış gel

Lutfeyle yazıkdır bana ey (...)

³⁰³ TMV. Nota Arş.de güftenin bir notası ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta da bir nüshası bulunmaktadır. Bu kaynaklarda güftenin Evcârâ Makamında ve Ağıraksak Semâi usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 129.

³⁰⁴ Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki güftede “Gîsu” kelimesi yerine “ebrû” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 129.

[165] Şarkı³⁰⁵

Velî

[Güfte: Dâniş]

[Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün]

Sen gibi bir mâil-i nâz
Görmedim ey şûh-i mümtâz
Oldun ağyâr ile hem-râz

Olmadin bendenle dem-sâz

Bâri etme cevre âğâz

Yanup aşkın ile gâyet
Eyledim hâlim hikâyet
Ânı zannetdin şikâyet

Eydan

Kim ki var dese suyunca
Eyledi ülfet doyunca
Âşık olduğum duyunca

Eydan

Sen idüp evvel nevâziş
Verdin ey meh bâna hâhiş
Oldu mecbûrun bu Dâniş

Eydan

---

³⁰⁵ Güfteler Antolojisi adlı kitapta Güfthenin bir nüshası bulunmaktadır. Nüshada ve TMV. Nota Arş.de güfthenin Şâkir Ağa tarafından Evcârâ makamında ve Düyek usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 132. TMV. Nota Arş.de güfthenin notası bulunmamaktadır. Haşim Bey Mecmuasında dabu güfthenin Şâkir Ağa tarafından bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745.

157b³⁰⁶

[166] Şarkı

[Güfte: Dâniş]

[8'li hece vezni]

Rûz ü şeb aşkınla zârım
Sînem âteşdir yanarım
Hep fedâdır sana vârim

Sînem âteşdir yanarım

Aldadup ey şûh-i mümtâz
Şimdi n'olsun sende bu nâz
Varsa engel kâ'il olmaz

Sînem âteşdir yanarım

Rahm edüp ey gonca gelsen
Sîneye çeksem seni ben
Aşkınla mânend-i dil külhan

Sînem âteşdir yanarım

Herkese sırr açmasa öyle
İstedigin bana söyle
Dâniş'e sen küsme öyle

Sînem âteşdir yanarım

³⁰⁶ 155b, 156a, 156b ve 157a numaralı varaklar boş.

[167] Şarkı³⁰⁷

Sâlih Efendi

[Güfte: Şemsî]

[Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâilün]

Ey şeh-i pür lem'a-i mihr-i zamân

Rûz ü şeb adlin cihâna sâyebân

Doldu şân ü şevketinle âsumân

Rûz ü şeb adlin cihâna sâyebân

Her demin kılusun Cenâb-ı Hak sa'îd

Gamla olsun nesl-i düşmân nâ-bedîd

Eyler âlem sâye-i lutfunda îyd

Eydan

Eylesün Hak bâb-ı maksûdun küşâd

Hem safâ-yı hâtırın olsun ziyâd

Lutf-ı şâhâne (...) âlem ber-murâd

Eydan

Sen safâ etdikce cism-i düşmânen

Seyf-i ser tiz gele olsun bî-nişân

Şemsî feyz-i mimmetinle şâdumân

Eydan

³⁰⁷ TMV. Nota Arş.de güftenin bir notası bulunmaktadır. Notada güftenin Sermüezzın Şehr-i yâr Rifat Bey tarafından Nühüft makamında ve Ağırevfer usulünde bestelendiği yazmaktadır.

158a

[168] **Şarkı**

Ali Efendi

[Mef'ûlü/ mefâ'îlü/ fe'ûlün]

Ey dilber-i makbûl-edâ

Uşşâka bahş eyle safâ

La'lindedir mihr-i vefâ

Uşşâka bahş eyle safâ

Üftâdeler âmal eyle

Olsun be-kâm her hâl ile

Bu âlem-i ikbâl ile

Eydan

Her bir nigâh ey meh-likâ

Derd ehline ayn-ı devâ

Eyler kulun her dem ricâ

Eydan

Lâyık değil bir vech ile

Cevrini çekdirmek dile

Gâhicî eltâfin eyle

Eydan

[169] Şarkı³⁰⁸

Mustafa Efendi

[Müfteilün / müfteilün / müfteilâtün]

Ey mürüvvet ma‘deni kân-ı kerem
Geç geçenden gün bu gündür dem bu dem
Bildim ammâ cürmümü ey gonca-i fem

Geç geçenden gün bu gündür dem bu dem

Hâl-i râzım ey perî bilseydin âh
Eylemezdin semt-i isyâne nigâh
Her ne denlü eyledimse ben günâh

Eydan

Şem-i ruhsârınla ey sîmîn-beden
Yanmada pervâne veş iklim-i ten
Sevinâzım ben hatâ etdimse sen

Eydan

Cevrî bîmârımı ey verd-rû
Sanma kim eyler visâlin ârzû
Bir nigâhe kâ’iliz şimdengerü

Eydan

---

³⁰⁸ TMV. Nota Arş. de güfthenin “Leon Külliâtından” alındığı belirtilen Cüneyt Kosal imzalı bir notası ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta güfthenin bir nüshası bulunmaktadır. Bu kaynaklarda güfthenin Kazasker Mustafa İzzet Efendi tarafından Ferahnâk makamında ve Devrihindi usulünde bestelendiği yazmaktadır. Ayrıca Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada güfthenin altındaki dipnotta güfthenin İsmail Dede Efendi tarafından Hicaz Bûselik Makamında ve Devrihindi usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 172.

168b³⁰⁹

[170] **Şarkı**

Hâfız

[Güfte: İzzet]

[Müstef'ilün/ müstef'ilün]

Gördüm bugün bir dilberi

Sanki şekerdir lebleri

Etdim fedâ cân ü serî

Misli bulunmaz bir perî

Sînede var aşk-ı âteşi

Zevki değil etmek cefâ

Yan gel hemân eyle safâ

Mu'tadır etmek vefâ

Eydan

Etmez imiş uşşâka nâz

Eylerse de gâyetle az

Böyle işitdim ben bu yaz

Eydan

Gönlümcedir her bir edâ

Lâyıkdır etmek cân fedâ

Mecbûrudur bây ü gedâ

³⁰⁹ 158b, 159a, 159b, 160a, 160b, 161a, 161b, 162a, 162b, 163a, 163b, 164a, 164b, 165a, 165b, 166a, 166b, 167a, 167b ve 168a numaralı varaklar boş.

Eydan

Oldum gönülden bendesi
İzzet bile efkendesî
Bin zer değer bir handesi

Eydan

[171] **Şarkı**

[8'li hece vezni]

Nedir sende böyle edâ
Bir cânım var olsun fedâ
Aşkınla yansın bu gedâ

Olmuşum hayrân amân amân cân sana kurban

Sarılayım ol yâr ile
Ömrüm geçmesin zâr ile
Eldeki küllî vâ ile

Olmuşum hayrân amân amân cân sana kurban

Kaşların benzettim yaya
Gül cemâlin doğar aya
Mecnûn misâli leylâya

Olmuşum hayran amân amân cân sana kurban

Bak şu kaşın kâresine
Gül takınmış âresine
Düşdü gönlüm çâresine

Olmuşum hayran amân amân cân sana kurban

169a

[172] **Şarkı**

[Güfte: Hâfız]

[Mefâ'ilün/mefâ'ilün/ fe'ülün]

Tamâm etdi beni bu ye'si mihnet
Kimim vâ'r eyleyem ümmîd-i şefkat
Felek etdi bana pek çok eziyyet

Efendim bâri sen eyle mürüvvet

Şikâyet eylemem hâl-i tebâhdan
Güler yüz görmedim baht-ı siyâhdan
Neler çekdim neler ol kec nigehten

Efendim bâri sen eyle mürüvvet

Nice sabr edeyim cevri-i zamâna
Kişi çün bir gelirmiş bu cihâna
Amân el-amân gam-kâr etdi bu cânâ

Efendim bâri sen eyle mürüvvet

Efendim Hâfız'ı etme ferâmuş
Yazıkdır olmasun hayretle hâmuş
Anı lutfunla kıl sen şimdi pür-hûş

Eydan

[173] Şarkı³¹⁰

[8'li hece vezni]

Dâğlar bana dâğlar bana
Bağçe sana bağlar bana
Kalmışım gurbet ellerde
Kimsem yok da ağlar bana

Gel benim zülfi kemendim boyu boyuma menendim

Evlerinin önü kısa
Kayadan bakarlar aya
Ben senin ince belini
Saramadım doya doya

Gel kayıkcı götür beni eski derdim yenilendi

Evlerinin önü büber
Cigerciğim yanar tüter
Bana eden benden beter
Olur ammâ neden sonra

Emine'me Emine'me inanmıyor yeminime

Evlerinin önü mersin
Mevlâm seni bana versin
Ahşama kalmasın gelsin
Gel benim zülfü siyâhım

Severim yokdur inkârım

³¹⁰ Bu güftenin ilk dörtlüğü TMV.Nota Arş. de kayıtlı "Nazlı nazlı sekip gider" şarkısının içerisinde yazmaktadır.

169b

[174] **Şarki**³¹¹

[8’li hece vezni]

Bir güzel aldatdı beni
Ferdâlara³¹² saldı beni
Hakk’a ısmarladım seni

**Gül gözlüm yâr amân kaşların
Olmuş kemân sürem demin bir zamân**³¹³

Gel güzel vuslat olalım
Zevk u sefâlar soralım
Bir gece cünbüş edelim

Eydan

Kec-rev yine eğmiş fesi
Bülbül gibidir hem sesi
Ne hoş geldi gül memesi

Eydan

Servi gibi senin boyun
Acep güzel midir huyun
Bilmem yumşak mıdır suyun³¹⁴

³¹¹ TMV. Nota Arş.de güftenin bir notası ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta da bir nüshası bulunmaktadır. Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada bestekârın adı bilinmediği belirtilmektedir. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 493. TMV. Nota Arş. deki notada ise güftenin Dede Efendi tarafından bestelendiği yazmaktadır. Bu iki kaynaktaki da güftenin Hüzzâm Makamında ve Yürüksemâi usulünde bestelendiği yazmaktadır.

³¹² Güfteler Antolojisi adlı kitapta “ferdalara” kelimesi yerine “sevdalara” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 493.

³¹³ Güfteler Antoloji adlı kitaptaki nüshada “Gül gözlüm yâr amân kaşların olmuş kemân sürem demin bir zamân” sözleri yerine “Gel güzelim gel amân kaşların olmuş kemân Sürdüm demin bir zamân Amân amân gel gel amân” sözleri yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C.I, s. 493.

Eydan

Gāyet edâlı duruşun
Hoşuma geldi gülüşün
Safâlı mıdır cümbüşün

Eydan

[175] **Şarkı**

[Güfte: Nûri]

[8’li hece vezni]

Nigâhınla mesrûr oldum
Aldanup aklıma uydum
Geçen de sen gücenmişsin

Haberim yok şimdi duydum

Doğru söyle beni üzme
Merhamet et yalan düzme
Bu bendene lââyık değil

El sözüne uyup küsme

Yetişmez mi bunca keder
Benim derdim bana yeter
İnsâf eyle nâzlı yârim

Bu güzellik senden gider

---

³¹⁴ TMV. Nota Arş.de ve Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshada “Acep güzel midir huyun\ Bilmem yumşak mıdır suyun” sözleri yerine “bilmem melek midir huyun\ Acep yumuşak mıdır soyun” sözleri yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 493.

Ben istemem böyle zemîn
Hem-demindir Nûri senin
Gel kerem kıl nâzlı yârim

Râh-ı aşka yandı tenin

170a

[176] Şarkı

[Güfte: Sâkıb]

[8'li hece vezni]

Galata'ya gitmeseydim
El diline düşmeseydim
Böyle zahmet çekmeseydim

Keşke tavşân olmasaydım şarkı da meşk etmeseydim

Ustam beni gâyet sever
Oyun için çok şey söyler
Usul öğren deyü döğer

Keşke tavşân olmasaydım şarkı da meşk etmeseydim

Meşk etmesi güzel ammâ
Hem çağırma hem oynama
Güç geliyor gâyet bana

Keşke tavşân olmasaydım şarkı da meşk etmeseydim

Gerçi sesim herkes sever
Her safâmı eller sürer
Kimse bilmez dil ne çeker

Keşke tavşân olmasaydım şarkı da meşk etmeseydim

Sâkıb görüp âhû gözü
Küçük kızıp dargın yüzü
Her dem dilinde bu sözü

Keşke tavşân olmasaydım şarkı da meşk etmeseydim

[177] Şarkı³¹⁵

[Güfte: Nûri]

[8'li hece vezni]

Âşıkına peyvestesin
Dahî küçük nevrestesin
Gördüm seni pek beğendim

Medh eylesem şâyetesin

(...)³¹⁶

Meclise gel biraz eğlen
Elde kadeh dolu meylen
Mecbûr etdin beni sen de

Eydan

Bülbül gibi söylemeylen

Tûşân içre bir dânesin
Ülfetinde merdânesin
Benden müjde olsun sana

³¹⁵ Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin sözleri bulunmaktadır. Güftenin Balıkcı Hâfız Mehmet Efendi tarafından Hüzâm Makamında ve Aksak usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikisi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 446.

³¹⁶ Rumca sözler yazmaktadır. Yaptığımız araştırmada bu sözlerin ne anlama geldiği bulunamamıştır.

Eydan

Galata'da bir dânesin

Senin tavrın pek beğendim

Herkese de medh ederdim

Nûri sana şöhret versin

Eydan

Budur ancak benim derdim³¹⁷

170b

[178] Şarkı

[8'li hece vezni]

Yanar iken derd-i aşkım

Ben derdime çâre buldum

Hele şükür arttı zevkim

Ben derdime çâre buldum

Tabîb bana rahm eyledi

Hem gönlümü şâd eyledi

Ağyâre nisbet eyledi

Ben derdime çâre buldum

Geçen gece bana o yâr

Geleceğin³¹⁸ duymuş ağyâr

Benim ağyâr neme yarar

³¹⁷ “Her tavr-ı nâzın işvedir/ Uşşâka bir nev-neşvedir/ Çîn-i sebebin sordular”. Bu sözler bizim mecmuamızda bulunmayıp Güfteler Antolojisi adlı kitapta yazmaktadır. Üngör, Türk Müsîkîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 446.

³¹⁸ Ölçü icabı “geleceğini” kelimesi “geleceğin” şeklinde yazılmıştır.

Ben derdime çâre buldum

Gönlüm benim seni sevdi
Görüp hem când[an] beğendi
Sende gönlüm karâr verdi

[Ben derdime çâre buldum]

Temmet

[179] [Şarkı]

[8'li hece vezni]

Görüp rûyin oldum ebkem
Zanneyledim bâğ-ı irem
Dîdelerim oldu bir nem

Kulunda zerrece gam
Kalmadı hiç ey gonca-fem

Rahm eyledi derde tabîb
Şifâ kıldı Rabbim nasîb
Gayrı buna yansun rakîb

Kulunda zerrece gam
Kalmadı hiç ey gonca-fem

İbrâm etse beni devlet
Mehâl gayrı ile ülfet
Husûsa kıldı mürüvvet

[Kulunda zerrece gam]

Kalmadı hiç ey gonca-fem]

Temmet

171a

[180] [Şarkı]

[8'li hece vezni]

Nâfile cevri etme öyle

Ne ise merâmın söyle

Ne var saklayacak böyle

Ne ise merâmın söyle

Gerçi meylin var vefâya

Meşrebin mâil cefâya

Lutf et gel bezm-i safâya

Ne ise merâmın söyle

Benimle edersen ülfet

Eylerim tâ-b[e] kıyâmet

Gitme ey yavru âfet

Ne ise merâmın söyle

Yok iken bezmde ağyâr

Lutf et söyle ey cefâ-kâr

İkimizden gayrı kim var

[Ne ise merâmın söyle]

Temmet

[181] [Şarkı]³¹⁹

[8'li hece vezni]

Eylerim³²⁰ ben intizârın
Beklerim ben Göksu' da yârin
Yola bakdırma bu zârın

Beklerim ben Göksu' da yârin

Ram arak şanponyada
İstedigin iç orada
Açma bu esrârı yâda

Beklerim ben Göksu' da yârin

Hiç sakun merak etme cânâ
Yok muhalif kimse aslâ
Sa'at üç buçukda ammâ

Beklerim ben Göksu' da yârin

Dünki cünbüşden ey âfet
Gelmedi aslâ kanâ'at
Edelim biz ayş [û] işret

[Beklerim ben Göksu' da yârin]

³¹⁹ TMV. Nota Arş. de güfthenin bir notası bulunmaktadır. TMV. Nota Arş.de ve Haşim Bey Mecmuasında bu güfthenin Kemânî Ali Efendi tarafından Hüseyinî Aşîrân Makamında Düyek usulünde bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745.

³²⁰ TMV. Nota Arş. deki notada “eylerim” kelimesi yerine “beklerim” kelimesi yazmaktadır.

MÜSTEÂR

178b³²¹

[182] Şarkı³²²

Sermü'ezzin Şâkir Ağa

[Güfte: Sâk1b]

[Mef'ûlü / mefâ'îlü / mefâ'îlü / fe'ûlün]

Ey sâki-i cem neşe-i mül tâze yetişdi
Gülzâr-ı ümîdimde o gül tâze yetişdi
Mahmûr idi mest oldu gönül tâze yetişdi

Eydan

[Gülzâr-ı ümîdimde o gül tâze yetişdi]

Göz dikdim anı eşk-i dû çeşmimle büyütüm
Bülbül gibi nağme ile sînemde uyutdum
Bağ-ı iremi hâr ü hası cümle unuttum

Eydan

Mahrem edemem gül-ruhuna bâd-ı sabâyı
Koklatmayayım kimseye nevrete-edâyı
Açdı lebini gonca-dehen dinle sadâyı

Eydan

³²¹ 171 b, 172a ve 172b numaralı varaklar boş. 2b numaralı varaktaki fihristte Segah Makamının 177 numaralı varakta olduğu yazılmakta ancak Segah Makamının isminin 172 b numaralı varakta yazılmış olduğu görülmektedir. Mecmuaya 172 varak numarasından sonra 177 varak numarasının verildiği görülmektedir. Harun Korkmaz buradaki 173, 174, 175, 176 numaralı varakların yerinde olmadığından bahsetmekte, ancak mecmuayı fiziken incelediğimizde bu sayfaların bulunduğu yerde herhangi bir kopma veya yırtılma izine rastlanmamıştır. Korkmaz, a.g.e., s. 175. 177a, 177b ve 178a numaralı varaklar boş.

³²² TMV. Nota Arş. de güftenin bir notası ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Bu kaynaklarda güftenin Şâkir Ağa tarafından Müstear Makamında ve Aksak usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 741.

Sâkıb o ten-i nâzike gül ile dokunma
Şebnem gibi yâr olma sakın üstüne konma
Ey bülbül-i şûride amân pençeni sunma

Eydan

[183] Şarkı³²³

Sermü'ezzin Şâkir Ağa

[Güfte: Nazîf]

[Müstef'îlâtün/ müstef'îlâtün]

Ey tûti-i mir'at-i tekellüm
Kıl bülbülü gülzâre tebessüm
Lutf et a cânım etme te'ellüm

**Kurban olayım kurban olayım
Sen gül hemân ben nâlân olayım**

Aşkın efendim gelmez bu yana
Tâ sîneden te'sîr etdi bu câna
Olmaz bahâne bu hüsnü âna

Eydan

Her kande varsam mecbûr-ı aşkım
Mülk-ü vücûda mansûr-ı aşkım
Bakma bana sen ma'zûr-ı aşkım

Eydan

³²³ TMV. Nota Arş.de güftenin bir notası ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta da bir nüshası bulunmaktadır. Bu kaynaklarda güftenin Şâkir Ağa tarafından Müstear Makamında, Güfteler Antolojisi adlı kitapta Aksak Semâi usulünde TMV. Nota Arş.de ise Türkaksağı usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 738.

Ey serv-i kâmet yosma-kıyâfet
Sende nedir bilmem bu letâfet
Kâm-ı Nazîfâ senden ibâret

Eydan

HİCAZÂR

189b³²⁴

[184] Şarkı³²⁵

Tâhir Ağa

[Güfte: İzzet]

[Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün]

Gizli sevdim cân ü dilden kimseye fâş eylemem³²⁶
Söylemez cürmüm nedir ol bî-vefâ küsmüş bana
Şöyle tutdum hatırım bir vechile incitmedim

Söylemez cürmüm nedir ol bî-vefâ küsmüş bana

Gerçi çokdur cürmüm ammâ ben de inkâr eylemem
Gizli sırdır şöyle bil de sorma ikrâr eylemem
Söyle vazgeçsün bu nâzdan gayrı ızhâr eylemem

Eydan

Olmamışken beyninâmızda bir burûdet evveli
Şöyle böyle neyse girdi kâfir-i ağıârın eli

³²⁴ 183a, 183b, 184a, 184b, 185a, 185b, 186a, 186b, 187a, 187b, 188a, 188b ve 189a numaralı varaklar boş.

³²⁵ TMV. Nota Arş. de güftenin "Muallim İsmail Hakkı Bey'in TRT'deki Koleksiyonundan yazıldığı" belirtildiği Cüneyt Kosal imzalı bir notası ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta da bir nüshası bulunmaktadır. Bu kaynaklarda güftenin Tâhir Ağa tarafından Hicazkâr Makamında ve Devrihindi usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsîkîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 348

³²⁶ TMV. Nota Arş. de ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftedeki "eylemem" kelimesi yerine "etmedim" kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Müsîkîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 348.

Gerçi ben de sabir oldum çok zamân ammâ veli

Eydan

Tîr-i müjgan eylemişken İzzetâ cânıma
Bî-mürüvvet bakmıyor hiç dîde-i giryânıma
Şimdi bildim geçmiyor hiç bir dilim sultânıma

Söylemez cürmüm nedir ol bî-vefâ küsmüş bana

[185] Şarki³²⁷

[Güfte: Vâsıf]

[Mefâîlün/ mefâîlün]

Kim görse ol la‘l-i mülü
Olur esîri kâkülü
Ölsem³²⁸ sezâdır bülbülü

Açıldı bir Sakız gülü gel gel amân amân gel sakız gülü

Reng-i rûyin kesi gül az
Gül-penbeye mâil biraz
Güller açılmadan bu yaz

Açıldı bir Sakız gülü gel gel amân amân gel sakız gülü

Ne güzel şûh ince-bel
Gâyet edâsı bî-bedel

³²⁷ TMV. Nota Arş. de güftenin “Muallim İsmail Hakkı Bey’in TRT’deki Koleksiyonundan yazıldığı” belirtildiği Cüneyt Kosal imzalı ve Leon Hancıyan koleksiyonundan olduğu belirtilen notaları ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Bu kaynaklarda güftenin Tâhir Ağa tarafından Hicazkâr makamında ve Aksak usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 326. Haşim Bey Mecmuasında bu güftenin Tâhir Ağa tarafından bestelendiği yazmaktadır. TMV. Nota Arş. de güfte sahibi olan Vâsıf’ın Enderûnî Vâsıf olduğu yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745.

³²⁸ TMV. Nota Arş. deki notada “ölsem” kelimesi yerine “olsam” kelimesi yazmaktadır.

Etvârı kendinden güzel

Açıldı bir Sakız gülü gel gel amân amân gel sakız gülü

Dün gülistanda Vâsıf'a
Bülbül haber verdi bana
Şimdengeru müjde sana

Açıldı bir Sakız gülü gel gel amân amân gel sakız gülü

190a

[186] **Şarkı**³²⁹

[Güfte: İzzet Molla]³³⁰

[Müstef'ilün/ müstef'ilün]

Seyr eyleyüp sîmîn-tenin
Mecbûrun oldum ben senin
Şemm eyleyüp nârin tenin³³¹

Mecbûrun oldum ben senin

Etsen n'olursun bir nigâh
Zahmetdir ammâ gâh gâh
Âh etmemek mümkün mü âh

Mecbûrun oldum ben senin

³²⁹ Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin bir nüshası ve TMV. Nota Arş.de de “Muallim İsmail Hakkı Bey'in TRT'deki Koleksiyonundan yazıldığı” belirtildiği Cüneyt Kosal imzalı bir notası bulunmaktadır. Bu kaynaklarda güftenin Tâhir Ağa tarafından Hicazkâr makamında olduğu ancak Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin Düyek usulünde, TMV. Nota Arş.de ise Sofyan usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 338. Haşim Bey Mecmuasında bu güftenin Tâhir Ağa tarafından bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745.

³³⁰ Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin İzzet Molla'ya ait olduğu yazmaktadır. Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. I, s. 338.

³³¹ TMV Nota Arş.deki notada “nârin tenin” sözleri yerine “anber benin” sözleri yazmaktadır.

Aşkınla yanmışken benim
Gûş etmedin âhım benim
Bil böyle ey şûh-i şenim

Mecbûrun oldum ben senin

Mâil iken İzzet sana
Rahm etmedin aslâ bana
Cevri n'olur ko bir yana

Mecbûrun oldum ben senin

[187] **Şarki**³³²

[Müstef'ilâtün/ müstef'ilâtün]

Çokdur gönülde dâğ-ı melâlim
Eyler tegâfûl ol kanlı zâlim
Müşkül olupdur gâyetle hâlim

Bir bî-amândır şîrîn-zebândır

Âşûb-ı cândır ol kanlı zâlim

Sevmek ne müşkül hercâî yâri
Versem yolunda cân ü mekkârı
Bin kerre kılsın feryâd ü zârı

Eyler tegâfûl ol kanlı zâlim

---

³³² Güfteler Antolojisi kitabında güftenin bir nüshası ve TMV. Nota Arş.de de notaları bulunmaktadır. Bu kaynaklarda güftenin Dede Efendi tarafından Hicaz makamında ve Ağırdüyek usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsiki Güfteler Antolojisi, C. I, s. 255. Haşim Bey Mecmuasında da bu güftenin Dede Efendi tarafından Hicaz Makamında bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745.

Ol mest-i nâzım bir bî-amândır
Cevr eylemekde jeng-i tabândır(?)
Cânım yamândır hâlîm yamândır

Eyler tegâfûl ol kanlı zâlim

PESENDÎDE

193b³³³

[188] Şarkı³³⁴

Hâfız Efendi

[Güfte: İzzet]

[Müstef'îlün/ müstef'lün]

Etdi eser aşk cânıma
Var bir sözüm sultânıma³³⁵
Mahfice gelsen yânıma

Var bir sözüm sultânıma

Gelmişken ammâ çok yeri
Oldu merak dünden beri
İznin olursa ey perî

Var bir sözüm sultânıma

³³³ 190b, 191a, 191b, 192a, 192b ve 193a numaralı varaklar boş.

³³⁴ Bu güftenin TMV. Nota Arş. de notaları bulunmaktadır. Notaların bir tanesinde güftenin Erol Sayan tarafından Bûselik makamında ve Türkakşağı usulünde bestelendiği ve güfte sahibinin Ahmet İzzet Efendi olduğu yazmaktadır. Diğer bir notada ise güftenin Hafız Efendi tarafından Pesendide makamında ve Ağırdüyek usulünde bestelendiği yazmaktadır. Bu notada da güfte sahibinin Ahmet İzzet Efendi olduğu yazmaktadır. Güfteler Antolojisi adlı kitapta bir nüshası bulunmaktadır. Beste sahibi ve makamı aynı, usul ise Düyek usulüdür. Üngör, Türk Müsîkîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 877.

³³⁵ Güfteler Antolojisi adlı kitaptaki nüshadaki nakaratlarda geçen “sultânım” kelimesi yerine “cânânım” kelimesi yazmaktadır. Üngör, Türk Müsîkîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 877.

Ben kimle gönlüm eğleyim
Sensiz cihânı neyleyim
Makbûl olursa³³⁶ söyleyim

Var bir sözüm sultânıma

Ağyâre etme rağbeti
Lutfet unutma İzzet'i
Korkma uzatmam sohbeti

Var bir sözüm sultânıma

[189] Şarkı

Sa'dullah Ağa³³⁷

[Güfte: Vâsıf]

[Mefâ'ilün/ mefâ'ilün/ fe'ülün]

Ümmîd-i vasl ile bir ince-beden
Görünce ihtiyârım gitdi elden
Nigâh-ı âşinâyî var ezelden

Nasıl vazgeçeyim böyle güzelden

Görüp hâl-i dilim ol çeşm-i meygûn
Nigâh-ı lutf ile kıldı memnûn
Derûnum etmedi bir kerre mahzûn

Nasıl vazgeçeyim böyle güzelden

³³⁶ TMV. Nota Arş. deki Erol Sayan'ın bestelediği güfteye "Makbul olursa" sözleri yerine "senden izin sor" sözleri yazmaktadır.

³³⁷ Haşim Bey Mecmuasında bu güftenin Sa'dullah Efendi tarafından Evc Bûselik Makamında bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745. TMV. Nota Arş. de ise güftenin Hacı Sadullah Efendi tarafından Evc Bûselik makamında ve Devr-i revân usulünde bestelendiği yazmaktadır. Güfte sahibinin ise Enderünî Vâsıf olduğu yazmaktadır. Ancak güftenin herhangi bir notası bulunmamaktadır.

O ŧuha karŧu âh etmek değil iŧ
Ne yzle eylesem feryâd-ü nâliŧ
Eder günde bana yz bin nevaziŧ

Eydan

Gece gündz görüp semt-i vefâda
Kim olmaz Vâsıf ol ŧuha fütâde
Sever üftâdesin hadden ziyâde

Nasıl vazgeçeyim böyle güzelden

194a

[190] **ŧarki**³³⁸

[Güfte: izzet]

[Müstef'ilâtün]

Ben sana bendim
Sensin efendim
Gel dinle pendim

Sensin efendim

Dil sana bende
Olmuŧ geçende
Bil ŧimdi sen de

³³⁸ Haŧim Bey Mecmuasında bu güftenin Nu'mân Ağa tarafından bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745. TMV. Nota Arŧ. de güftenin "Muallim İsmail Hakkı Beyin TRT'deki Koleksiyonundan alındığını" ve "Güfte ilave edildiği" belirten Cüneyt Kosal imzalı bir notası bulunmaktadır. Ayrıca notada Cüneyt Kosal tarafından bu eserin "Nikrize alınsa daha iyi olur" diye bir notuda yazmaktadır. ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta da bu güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Bu kaynaklarda güftenin Nu'mân Ağa tarafından Pesendîde Makamında bestelendiği yazmaktadır. Ancak Güfteler Antolojisi adlı kitapta Curcuna usulünde, TMV. Nota Arŧ. de ise Yürüksemâi usulünde bestelendiği yazmaktadır. Üngör, Türk Müsikiŧi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 876.

Sensin efendim

Cevrinden elbet
Etmem şikâyet
Dil sevdi gâyet

Sensin efendim

Gayrıya bakmam
Baksam da akmam
Ölsem bırakmam

Sensin efendim

İzzet geçerken
Hazz etdi senden
Bilmez misin sen

Sensin efendim

ŞEVKITARAB

196b³³⁹

[191] **Şarki**³⁴⁰

[Müstef'ilün/ müstef'ilün]

Ey gül-nihâl-i işve-zâ
Aç gönlünü kesb et safâ

³³⁹ 194a numaralı varakın yarısı, 194b, 195a, 195b ve 196a numaralı varaklar boş. 196b numaralı varakın yarısı, 197a, 197b, 198a, 198b, 199a, 199b, 200a, 200b, 201a, 201b numaralı varaklar boş.

³⁴⁰ Haşim Bey Mecmuasında bu güftenin "Cennet Mekan Efendimiz" tarafından bestelendiği yazmaktadır. Kıyak, a.g.e., s. 697-745. TMV. Nota Arş. de güftenin "Muallim İsmail Hakkı Beyin TRT'deki Koleksiyonundan alındığı" belirtilen Cüneyt Kosal imzalı güftenin bir notası, Güfteler Antolojisi kitabında da güftenin bir nüshası bulunmaktadır. Üngör, Türk Müsikişi Güfteler Antolojisi, C. II, s.1175. Bu kaynaklarda güftenin Sultan II. Mahmut tarafından Şevkitarab Makamında ve Aksak usulünde bestelendiği yazmaktadır.

Derdin dil ü câna devâ

Ey nâz-perver dil-rübâ

Gör hüsn-i ânın el-emân
Mihr-i felekden bir nişân
Kılmaz mı dehr-i şâdmân

Her subh ü dem tal'at-nümâ

Bir dilber gülpir-hen
Reşk-âver-i zülf-i semen
Âh ya nasıl nâzik sühan³⁴¹

Tûtî gibi şîrîn edâ

Kılsam n'ola vaslın emel
(...) çeşmi (...)
Mektûm iken sırr-ı ezel

Olmuş nigâh-ı âşinâ

---

³⁴¹ TMV. Nota Arş. de ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta “sühan” kelimesi yerine “beden” kelimesi yazmaktadır.
Üngör, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, C. II, s. 1175.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Hazîne-i Enderûn-ı Hümâyûn'dan es-Seyyîd Mîr Mehmed İzzet'in Şarkı Mecuması adlı yazma eserin üzerinde yaptığımız incelemeler ve bazı kaynaklarla karşılaştırmalar sonucunda görülmüştür ki güftelerin sözlerinde, makam ve usullerde çok fazla değişiklikler olmuştur.

Yapılan karşılaştırmalarda Mecmuada bulunan bazı güftelerin başka makamlarda ve başka bestekârlar tarafından da bestelenmiş olduğunu görülmüştür. Örneğin; 15b numaralı varakta bulunan güfte bizim mecmuamızda Abdullah Ağa tarafından Nişâbûr makamında bestelendiği görülürken Güfteler Antolojisi adlı kitapta güftenin Vardakosta Ahmet Ağa tarafından Isfahânek makamında bestelendiği Haşim Bey Mecmuasında ise Vardakosta Ahmet Ağa tarafından Nişâbûr makamında bestelendiği görülmektedir.

Yapılan karşılaştırmalarda bazı güftelerin sadece bir kıtasının sözlerinin aynı olduğu diğer sözlerin tamamen farklı olduğu veya mecmuamızdaki güfteye bulunmayan sözlerin karşılaştırma yapılan kaynaklarda bulunduğu görülmektedir. Örneğin; 48b numaralı varakta bulunan güftedeki sözler TMV. Nota Arş.'de bulunan bir nüsha ile karşılaştırıldığında mecmuamızdaki güftenin sadece bir kıtasının aynı olduğu karşılaştırma yapılan nüshada diğer kıtaların tamamen farklı olduğu görülmektedir.

Yine karşılaştırmalar sonucunda 84b numaralı varakta bulunan güftenin altında derleyen tarafından tamamının bu kadar olduğunu belirttiği “mim” harfi olmasına rağmen TMV. Nota Arş.'de bulunan nüshada mecmuamızda bulunmayan bir kıta daha yazdığı görülmektedir.

Mecmua'da kullanılan dil Osmanlı Türkçesi olmasının yanında bazı güftelerde Rumca sözler de bulunmaktadır. Bunlar; 129b numaralı varakta bulunan “Sevdi dil bir muğpeçe şûh-ı şeni” adlı güftenin nakarat kısmında, 136a numaralı varakta bulunan “Ey büt içmişsin yine zannımca şarab” adlı güftenin nakarat kısmında ve 154b numaralı varakta bulunan “Gel ey güzeller serveri” adlı güftenin nakarat kısmında bulunan sözlerdir. Tarafımızdan yapılan araştırmalarda bu sözlerin ne anlama geldiği bulunamamıştır.

Mecmuamızda bulunan sadece mahlas veya isim yazan güftelerin kimin bestesi olduğunu tam belirlenememiştir. Örneğin; 38c numaralı varaktaki şarkıda sadece “Dede”

mahlası yazmakta, 93b numaralı varaktaki şarkıda “İsmail Dede” yazmakta, 3a numaralı varaktaki şarkıda “Dervîş İsmail Efendi” yazmakta, 37b numaralı varaktaki şarkıda “İsmail Efendi” yazmaktadır. Bu kişilerin “Hammâmizâde İsmail Dede Efendi” olma ihtimali yüksektir. Ancak 139b numaralı varaktaki şarkının TMV Nota Arş. de ve Güfteler Antolojisi adlı kitapta “Dellâlzâde Hacı İsmail Efendiye” ait olduğu belirtilmektedir. Karşılaştırma yapılan kaynaklarda şarkının bestekârının kim olduğunu tam belirlenebilmişse tarafımızdan dipnotta belirtilmiştir.

Bazı güftelerin mahlas beyitlerinde İzzet ismi geçmektedir. Bu kişinin derleyenimiz olma ihtimali vardır. Ancak tarafımızdan yapılan araştırmalarda Güfteler Antolojisi adlı eserde mahlas beyitlerdeki İzzet isminin Keçecizâde İzzet Molla’ya ait olduğu görülmektedir. Bu sebepten İzzet isminin geçtiği güftelerin derleyenimiz olan Mehmed İzzet olmasını kesin olarak söylemeyiz.

Derleyenin hayatı hakkında çok detaylı bir bilgi bulunamamıştır. Ancak tarafımızdan yapılan incelemelerde derleyenin yaşadığı zamanlardaki Topkapı Sarayındaki yazışmalardan derleyenin ismine rastlanmıştır. BOA’ da bulunan bu belgelerden mecmuanın tesâhüb kaydındaki tarihten yola çıkarak derleyenin yaşamış olabileceği tarih aralığındaki Mehmed İzzet isminin geçtiği evrakları değerlendirilmiştir. Mehmet İzzet isminin geçtiği evraklardan da Hazine-i Hümâyûnda görevli olan Mehmed İzzet isimli evrakları değerlendirilmiştir. BOA’daki bu yazışma evraklarından derleyenin III. Selim zamanında Seferli Koğuşunda Tanbûrî olarak sazanelik yaptığı şarkı mecmuasına bakıldığında da aynı zamanda hânendelik yaptığı anlaşılmıştır. Kendisi II. Mahmud zamanında Hazîne-i Enderûn-ı Hümâyûnda hademelik yaptığı daha sonrada buradan muhrec olduğunu tarafımızdan bulunan belgeler ışığında söylenebilmektedir. Ayrıca kendisinin zeâmetli olduğu eşinin adının Zeynep olduğu o zamanlarda İstanbuldaki Emin Bey mahallesinde yaşadığı ve Beşiktaşta Sahilhane denen bir villasının olduğu da bulunan evraklar doğrultusunda tahmin edilmektedir. BOA ‘da kendisinin borç alıp verdiğini belirten belgeler ve bazı belgelerde de devlet işlerinde Hazine-i Hümâyûn görevlisi olarak ismi geçmektedir. Ancak hayatı hakkında detaylı bilgi vermediğinden bu evrakları değerlendirmeye alınmamıştır.

KAYNAKÇA

- ARSLAN Mustafa Uğurlu ve SOYSAL Fikri; (2014), “1774 Tarihli Hâfız Abdülbakî’ye Ait Güfte Mecmuasının İncelenmesi”, **Uluslararası Rast Müzikoloji Dergisi**, www.rastmd.com. Erişim Tarihi: 07.09.2017, ss. 68-88.
- BEHAR Cem; (2016), **Aşk Olmayınca Meşk Olmaz**, 6. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- BİLGİN Orhan; (2011), “Temellük ve Tesâhüb Kaydı”, “**DİA**, C. XL, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, ss. 411-412.
- ÇELİKKOL Erdinç; (2002), **Türk Mûsikîsi Dili (Sözlü Eserlerde Yer Alan Kelimelerin Açıklamaları)**, Minpa Matbaacılık, Ankara.
- İLGÜREL Mücteba; (1988), “Acemi Oğlanı”, **DİA**, C. I, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, ss. 324-325.
- KIYAK Hüseyin; (2015), “Haşim Bey Mecmuası: Birinci ve İkinci Baskının Mukayesesi”, **XI. Milli Türkoloji Kongresi Bildirileri (11-13 Kasım 2014)**, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları, İstanbul, ss. 681-745.
- KORKMAZ Harun; (2015), **İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi’ndeki Mûsikî Yazmalarının Kataloğu**, Harvard University The Department of Near Eastern Languages and Civilizations, Cambridge.
- KORKMAZ Harun; (2014). “Yazma Güfte Mecmuaları ve Osmanlı Musikisi Tarihi Bakımından Ehemmiyeti”, **11. Millî Türkoloji Kongresi II**, ss. 675-680.
- KUT Günay; (1980/81). “İstanbuldaki Yazma Kütüphaneleri”, **Tarih Dergisi**, sayı 33, ss. 341-374.
- ÖLMEZ Ayfer; (2011). Dede Efendi’nin Ferahfezâ Mevlevî Ayininin Makam Usûl ve Ezgisel Yönden İncelenmesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon.
- ÖZER Tuğrul; (2016), III. Selim Dönemi İstanbul Kültür Ortamlarında Müziğin Yeri, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- SERTOĞLU Mitat; (1986), **Osmanlı Tarih Lügatı**, Enderun Kitabevi, İstanbul.
- TANRIKORUR Cinuçen; (2003), **Osmanlı Dönemi Türk Musikîsi**, Dergâh Yayınevi, İstanbul.

TÜRK DİL KURUMU; <http://www.tdk.gov.tr/>, Erişim Tarihi:10.09.2017.

MESTAP, Mecmuaların Sistemik Tasnifi Projesi; <http://www.mecmualar.com.tr/>,
Erişim Tarihi: 07.01.2018.

TÜRK MUSİKİ VAKFI; <http://www.sanatmuziginotalari.com/>, Nota Arşivleri, Erişim
Tarihi: 04.07.2017.

ÜNGÖR Ethem Nuri; (1980), **Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi**, Eren Yayınları,
İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : İsmail ARAS

Doğum Yeri ve Tarihi : Nevşehir 08/06/1987

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (2011-2014)

Yüksek Lisans Öğrenimi : Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : Diyanet İşleri Başkanlığı (2007- 2015)

Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

İletişim

Telefon : 0530 656 6862

e-posta Adresi : ismailaras_@hotmail.com

Tarih : 05/01/2018

EKLER

Ek 1. Mecmuadaki Güftelerin Alfabetik Sıralamaları

Şrk. No	Şarkı İsmi	Makam	Vrk. No
1	Âfet gibi yakma nâre	Rast	5a
2	Âh geleydi nûr-i aynım şimdi	Şehnâz Zîrgûle	77b
3	Amân ey şûh-i nâzende	Acem Bûselik	99b
4	Aşkınla dil bîmâr iken	Nikrîz	12a
5	Aşkınla dil efgendedir	Bûselik	91b
6	Âşıkına peyvestesin	Hüzzâm	170a
7	Atımı dâğdan aşırđım	Dilküşâ	37a
8	Azm-i gülşen edelim gel nev-civânım etme nâz	Nişâbûr	15b
9	Bak ne âfetdir ânı görsen hele	Bûselik	91a
10	Bana bir nîm nigâh etdi	Tâhir	88b
11	Ben de oldum cânile bir gül-feme	Bûselik Aşîrân	130a
12	Ben gönlümü verdim sana	Mâhûr	18b
13	Benim bir gül-nihâl aldı bu gönlümü	Rehâvî	6b
14	Benim çekdiceğim kendi dilimdir	Hüseynî	54a
15	Benimle ülfeti cânâ	Nikrîz	12b
16	Ben sana bendim	Pesendîde	194a
17	Beyâzdır sîne'i sâfın	Şehnâz Bûselik	119b
18	Bezme buyur ey mâh-ı münevver hele bir şeb	Sûznâk	22b
19	Bir bakışla ol civân	Acem Aşîrân	136a
20	Bir başka dilber bildim	Şevkefzâ	143b
21	Bir bût-i sîmîn-beden yosma-edâ	Rast	2a
22	Bir civânın âteşiyle oldu sînem sûznâk	Sûznâk	23b
23	Bir civâna dil mübtelâdır	Şehnâz Zîrgûle	77b
24	Bir çeşmi bir sürme siyâh	Muhayyer Bûselik	123b
25	Bir dilberdir beni yakan	Hüseynî	53b

Şrk. No	Şarkı İsmi	Makam	Vrk. No.
26	Bir dilber-i hâzır cevap	Arabân	49a
27	Bir esmere gönül verdim	Dügâh	33b
28	Bir güzel aldatdı beni	Hüzzâm	169b
29	Bir hata etmiş ki gönlüm mübtelâ olmuş sana	Hüseynî Aşîrân	132b
30	Bir mehtâba düşdü gönül	Zâvîl	20b
31	Bir pür-cefâ hoş dilberdir	Bûselik	92b
32	Bir şûhun oldum mâîli	Tâhir	89a
33	Bir urum dilbere oldum mübtelâ	Beyâtî Arabân	46a
34	Bir yosma şûh-i dil-rübâ	Muhayyer Sünbüle	84b
35	Bu bezm ey şûh-i sîmîn bir	Arazbâr	74a
36	Bu dil seni pek beğendi	Hisar Bûselik	95b
37	Bu ettiğin düşmez sana	Rast	2b
38	Bu gece meclisi bir ân	Mâhûr	18b
39	Bu hasret kalmasın bende	Şevkârâ	139b
40	Bu hüsn ile sen dilberâ	Rast	2a
41	Bülbül âsâ rûz ü şeb kârım nevâ	Evc	152a
42	Cânânesin sen	Rast	4a
43	Câne gönül verdim sana	Sûzidil	150b
44	Cemâlinden senin dûrum	Şehnâz Bûselik	119b
45	Cihân bir nâzına değmez	Pençgâh	10b
46	Cihân görmüş değil böyle bir vakt-i neşât-ı efzâ	Sûzidil	148b
47	Çeşmin senin ey gül-beden	Acem Bûselik	99b
48	Çokdur gönülde dâğ-ı melâlim	Hicazkâr	190a
49	Çünkü sevmezdin ey ömrüm ne gönlüm aldın	Sûznâk	24a
50	Dâğlar bana dâğlar bana	Hüzzâm	169a
51	Dâ'ı refât bir dil-rübâ	Sûznâk	23a
52	Dil bir güzele	Rast	4b

Şrk. No	Şarkı İsmi	Makam	Vrk. No.
53	Dili eyledi müşteri	Rehâvî	6b
54	Dil mâil-i cânânedir	Hisar Bûselik	95b
55	Dil mest olur huş-yâr iken	Dügâh	33b
56	Dil sana ey meh bendedir	Büzürk	27b
57	Dil sana meyl etdi ey rûh-i revân	Sûzidilârâ	25b
58	Dil sana şimdi bendedir	Bûselik	91b
59	Düşdü gönlüm sana şimdi ey perî	Rehâvî	7a
60	Ebrûlerinin zahm-i nihândır ciğerimde	Evc	152a
61	Edâ ile revişlerin aklımı perîşân etdi	Bûselik	93b
62	Efsûn okur uşşâkına ol ğamze'yi câdû	Evcârâ	155a
63	Etdi eser aşk cânıma	Pesendîde	193b
64	Ey büt yine içmişsin zannımca şarâb	Acem Aşîrân	136a
65	Ey devây-ı derd pinhân-ı dil âşifte hâl	Acem Aşîrân	135b
66	Ey dilber-i makbûl edâ	Ferahnâk	158a
67	Ey gamzesi fettân hâm-ı gîsû-yi kemendim	Beyâtî	42b
68	Ey gonca'ı gül-i mümtâz	Arazbân	48b
69	Ey gonca'ı gülzâr-ı nâz	Tâhir Bûselik	126b
70	Ey gül-i bâğ bahâr gülşenim	Beyâtî Arabân	46a
71	Ey gül-nihâl işvezâ	Şevkitarab	196b
72	Ey gül-i gülzâr efendim meram	Şehnâz Bûselik	120a
73	Ey kaddi bâlâ	Acem Bûselik	100b
74	Ey kerem-kânı şeh-i âli-cenâb	Bûselik	93a
75	Eylen bahâr olunca cânım şen olur dâğlar	Gerdâniye	70b
76	Eylerim ben intizârın	Hüzzâm	171a
77	Ey mürüvvet ma'deni kân-ı kerem	Ferahnâk	158a
78	Ey nev-nihâl hûb-rû	Sûznâk	24a
79	Ey nihâl-i işve bir fidânımsın benim	Muhayyer Sünbüle	84b

Şrk. No	Şarkı İsmi	Makam	Vrk. No.
80	Ey sâki'i cem neşe'i mül tâze yetişdi	Müstear	178b
81	Ey serv-i gülzârı vefâ	Şevkefzâ	142b
82	Ey şeh-i mümtâz-ı melek hüsn ü ân	Hüseynî Aşîrân	132b
83	Ey şeh-i nevres nihâl-i gonca-fem	Arazbâr Bûselik	114b
84	Ey şeh-i pür lem'a-i mihr-i zamân	Ferahnâk	157b
85	Ey tûti'i mir'at-i tekellüm	Müstear	178b
86	Evlad ne gezersin iller yanında	Arazbân	49b
87	Galata'ya gitmeseydim	Hüzzâm	170a
88	Gam-ı aşkınla giryânım	Şevkidil	31b
89	Gel ey güzeller serveri	Evcârâ	154b
90	Gel eyle ben kulun dil-şâd	Uşşâk	38a
91	Gel ey şûh-i cihân ârâ	Sûzidil	148b
92	Gel tîzce gel ay doğmadan	Dügâh	34a
93	Gizli sevdim cân-û dilden kimseye fâş eylemem	Hicazkâr	189b
94	Gönlüm aldı bir nev-civân	Sûzidilârâ	25b
95	Gönlümü bend etdi bir sîmîn-belek	Arazbâr	73b
96	Gönül meyl eyledi bir meh-cemâle	Beyâtî Arabân	45b
97	Gördüm bugün bir dilberi	Hüzzâm	168b
98	Gör o şûh-i perîşânı	Mâhûr	18a
99	Görüp rûyin oldum ebkem	Hüzzâm	170b
100	Gûş eyle gül bülbülleri	Uşşâk	37b
101	Gül mevsimi seyr edelim bahârı	Mâhûr	17b
102	Gülzâr-ı letâfetsin sen	Sabâ	36b
103	Hâlimi bilmez misin cânânedir	Hicaz	62b
104	Hay na'line na'line	Sabâ	36b
105	Her sabah her sabah ismin andıran	Gerdâniye	69b
106	Hiç elem çekmezdim sevseydin beni	Beyâtî	43a

Şrk. No	Şarkı İsmi	Makam	Vrk. No.
107	Hiç görmedim ey şûh-i cihân sen ki mahbûb	Sabâ	36a
108	Hoş edâlı bir civân	Sûznâk	22b
109	İnfi‘ale nedir sebep	Zâvîl	19a
110	İzmirin çokdur güzeli	Bûselik Aşîrân	129b
111	Kar mı yağmış kasabanın dâğına	Evc	151b
112	Kerem-kânı efendim gel gül yüze	Bûselik	92a
113	Kim görse ol la‘li mülû	Hicazkâr	189b
114	Kuzum şâfi cevâp benden	Nikrîz	12b
115	Lâle veş dâğı muhabbet sînedede	Muhayyer Sünbüle	85a
116	Madâraya vardığımı	Sabâ	37a
117	Mâh-ı yüzüne bakmakla doyulmaz	İsfahan	56b
118	Mânend-i meh etdin zuhûr	Şet‘arabân	145b
119	Meclise gel bu gece ey Mehlikâ	Nikrîz	11b
120	Meclisinde mâ‘il oldum bir kaşları kâreye	Acem Bûselik	110b
121	Melemen dâğından indi sürüsü	Arazbân	48b
122	Merhamet et hâlime gel yanıma	Rast	3b
123	Misli yok bir şûh-i râ’nâ	Evc	151b
124	Misli yok bir şûh-i ra’nâ	Rast	4b
125	Muntazırım teşrifine	Nevâ	40a
126	Mübtelâyım hayli demdir bir bî-vefâyâ	Mâhûr	19a
127	Nâfile cevr etme öyle	Hüzzâm	171a
128	Nâr-ı aşkınla vücûdum gülşeni	Nevâ	39b
129	Nazar etdi ba‘zı yârân	Mâhûr	17b
130	Nedir keyifsizliğin söyle bileyim	Sûznâk	20b
131	Nedir sende böyle edâ	Hüzzâm	168b
132	Ne geçersin kömür gözlüm yolumdan	Tâhir	88b
133	Neler geldi neler geçdi fenâdan	Gerdâniye	70a

Şrk. No	Şarkı İsmi	Makam	Vrk. No.
134	Ne mümkün vazgeçem ol sîm-tenden	Büzürk	27b
135	N'îçün ey şûh-i sîmîn-ten	Acem Aşîrân	135b
136	Nigâh-ı dîde mestinle şehâ	Pençgâh	11a
137	Nigâhınla mesrûr oldum	Hüzzâm	169b
138	O gamzede sarı sâye ban ordu var	Hüseynî	53b
139	Oldu gönlüm bir mehin âvâresi	Rast	4b
140	Oldu gönlüm sana me'il	Arazbâr	73b
141	Ol dilberi gördüm hele	Nişâbürek	66b
142	Evvel o şûha gücendim	Şevkefzâ	143b
143	Ol [o] şûh söyledim derdi	Pençgâh	10b
144	Öpsem seni doyunca doyunca seni öpsem	Rast	5a
145	Raks eyler iken ez-kazâ	Hicaz	63a
146	Rehâ bulmadım/ zülfün telinden	Uşşâk	38b
147	Rûz ü şeb aşkınla zârım	Ferahnâk	157b
148	Safâ geldin efendim sen	Nevâ	39b
149	Sana bir karanfil vereyim cânile koklayasın	Sabâ	36a
150	Sana takrîri hâl etdim	Arazbân	49a
151	Sende nedir bu letâfet	Mâhûr	18a
152	Sen gibi bir mâil-i nâz	Evcârâ	155a
153	Senhâ bâbın küşâd etmiş deyu ey meh günlerde	Mâhûr Bûselik	107b
154	Seni evvel görüşden ben şaşkırdım	Şevkefzâ	144a
155	Seninle ülfeti câna	Nikrîz	13a
156	Seninle yalnız birlikte sâde	Nikrîz	12a
157	Sen uç işvede bir dâne şehsin	Arazbâr Bûselik	114b
158	Sevdi cânım şimdi bir nevres-fidân	Sabâ	35b
159	Sevdi dil bir muğpeçe şûh-i şeni	Bûselik Aşîrân	129b
160	Sevdiğim bir nev-fedâdır	Bûselîk	93a

Şrk. No	Şarkı İsmi	Makam	Vrk. No.
161	Sevdiğim çeşmi siyâh bir âfet devr-i zamân	Sûznâk	23b
162	Sevdi gönül gâyet seni	Evc Bûselik	103b
163	Sevdim bir tâze dilberi	Isfahan	56b
164	Sevdim seni ben ey perî	Muhayyer	82b
165	Sevdim seni ey nev-civân	Sabâ	35b
166	Sevmişken ey meh ben seni	Nikrîz	11b
167	Seyr eyleyüp sîmîn-tenin	Hicazkâr	190a
168	Seyri gülzâre buyur ey gülifdâr	Acem Bûselik	100a
169	Seyr-i mehtâba çıkup giymiş beyâz ol servi-naz	Nişâbûr	15b
170	Seyr et ol çeşmi fettânı	Beyâtî Arabân	45b
171	Sorma hâlim bî-çâreyim	Pençgâh	11a
172	Şâhım nice ben olmayım eltâfına meftûn	Şehnâz Bûselik	120a
173	Şa'le'i aşkınla sînem oldu dâğ	Tâhir	89a
174	Şeh-i genc sehâvetsin cihâna ey kerem-kârım	Şevkârâ	139b
175	Şimdi bir cilveli yâre	Dilküşâ	29b
176	Şimdi bir şûh-i cefâ-kâr	Sûznâk	23a
177	Şimdi gönlüm düşdü bir nevres-güle	Beyâtî	42b
178	Tamâm etdi beni bu yâ'is mihnet	Hüzzâm	169a
179	Uzakdan dün bakup şöyle	Muhayyer Sünbüle	85b
180	Ümîdi vasl ile bir ince-beden	Pesendîde	193b
181	Vaktidir gülzâre gel ey nev-nihâl	Şevkefzâ	142b
182	Var ise meylin gel beri	Muhayyer Sünbüle	85a
183	Vechin gören ey dil-rübâ	Şehnâz Bûselik	120b
184	Yanar iken derd-i aşkım	Hüzzâm	170b
185	Yanar sînem benim her bâr	Nikrîz	13a
186	Yeni bahâr çayır çemen üstüne	Gerdâniye	70a
187	Yeni düşdüm bu sevdâya	Gerdâniye	69b

Şrk. No	Şarkı İsmi	Makam	Vrk. No.
188	Yosma civânsın	Acem Bûselik	100a
189	Yosma civânımsın benim	Evcârâ	154b
190	Ziyâ verdi râhın bezm-i cihâne	Hicaz	62b
191	Zülfüdedir benim baht-ı siyâhım	Bûselik	92a

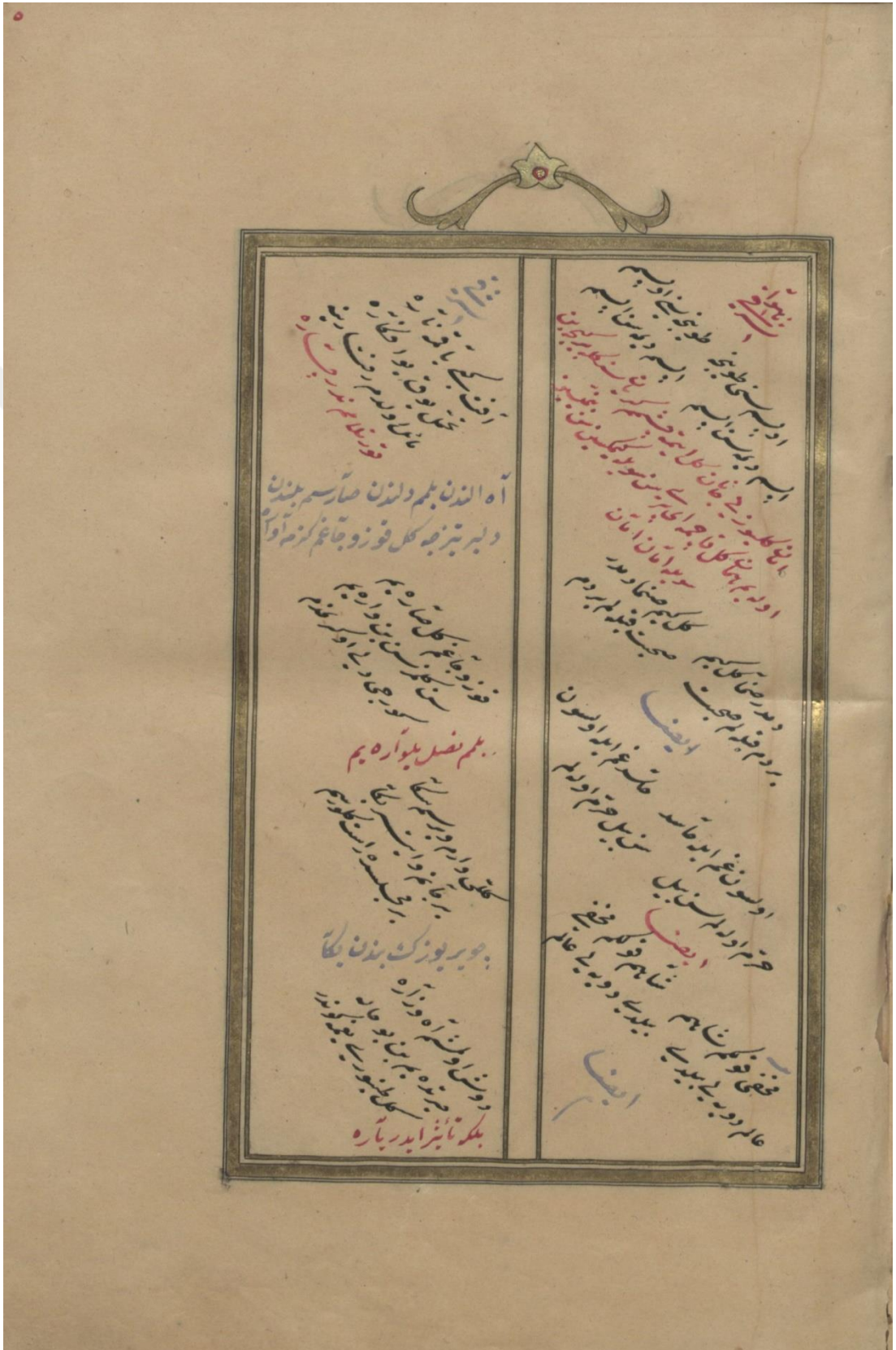

Ek 2. 1b Numaralı Varaktaki Serlevha ve Fihrist

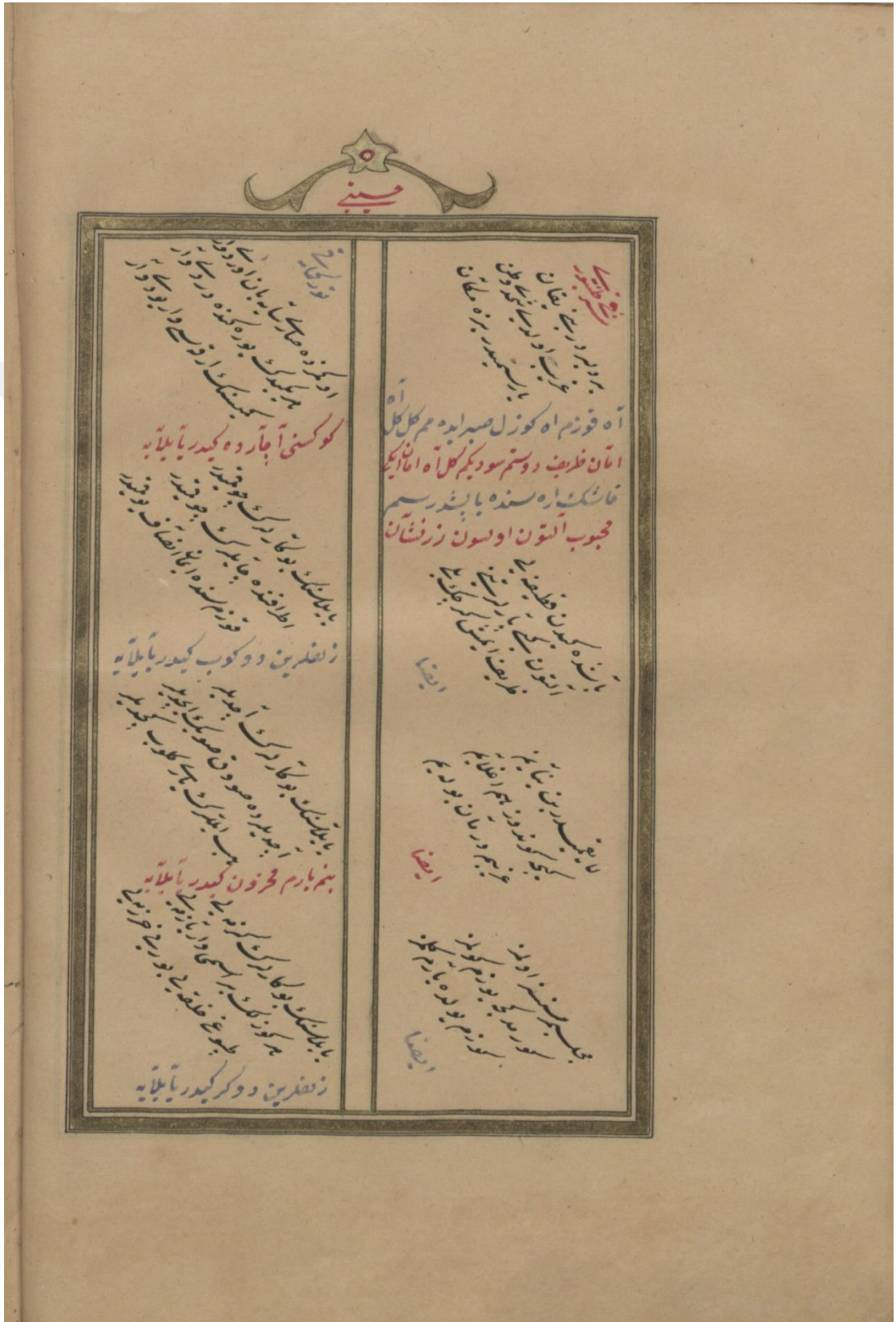

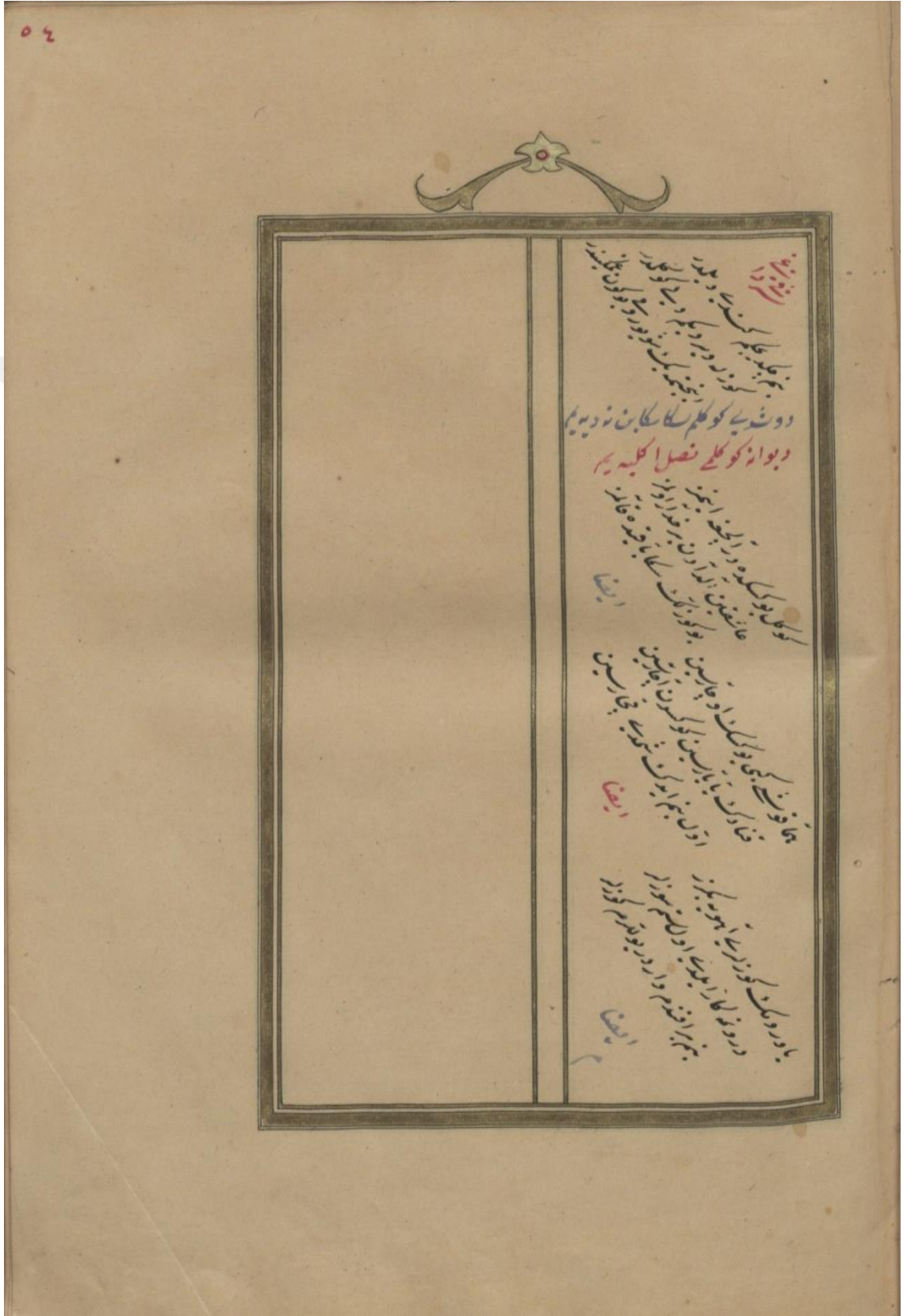
Ek 4. 5a Numaralı Varaktaki Hava Güftesi

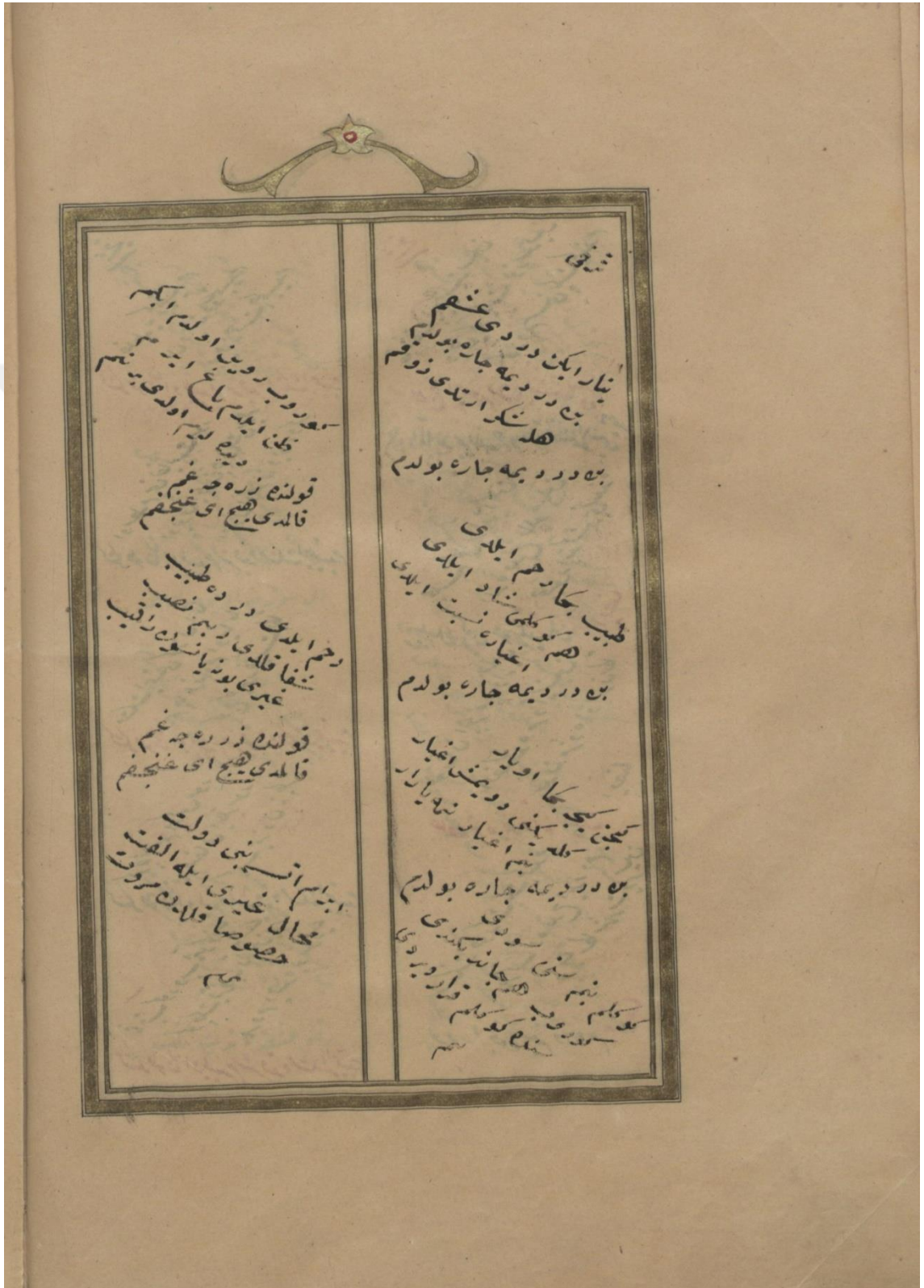
Ek 5. 5a Numaralı Varaktaki Türkmâni Güftesi

Ek 6. 5a numaralı varaktaki Dâğî Güftesi

Ek 7. 17a Numaralı Varaktaki Başkasının Yazdığı Rik'a Hattı Güfte

Ek 8. 202a Numaralı Varaktaki Tesâhüb Kaydı

